કીમીઆ-એ-સઆદત

(હીસ્સએ અવ્વલ.)

(ઉરદુ ઝબાન ગુજરાતી હરફમાં)

મુળ ઉરદુ ઉપરથી તઇયાર કરી છપાવી પ્રગટ કર્તા

હાશમ મોહંમદ કાલા.

રાણાવાવ.

આવૃતી પહેલી. નકલ ૫૦૦

ધી "અમરસિંહજી" પ્રી. પ્રેસમાં;
પઠાણ નુરખાન અમીરખાન વકીલે છાપી.
ઠે. લાલદરવાજા – અમદાવાદ.

કીંમત ૧-૦-૦

કીમીઆ-એ-સઆદત

(હીસ્સએ અવ્વલ.)

(ઉરદુ ઝબાન ગુજરાતી હરફમાં)

મુળ ઉરદુ ઉપરથી તઇયાર કરી છપાવી પ્રગટ કર્તા

હાશમ મોહંમદ કાલા.

રાણાવાવ.

આવૃતી પહેલી. નકલ ૫૦૦

ધી "અમરસિંહજી" પ્રી. પ્રેસમાં

પઠાણ નુરખાન અમીરખાન વકીલે છાપી.

ઠે. લાલદરવાજા – અમદાવાદ.

કીંમત ૧-૦-૦

તઈયાર છે. તઈયાર છે.

માત્ર થોડીજ નકલો શીલીક રહેવા સંભવ છે

માટે જલદી ખરીદ કરો.

ઇસ્લામી ભાઈઓ માટે એક ઉમદા તોહફો

રસુલે અરબી.

(રસુલે ખુદા હજરત મોહમ્મદ સ. અ. વ. નું જીવન વૃત્તાંત પૃષ્ઠ ૩૯૫)

સોનેરી પાકું પુંઠું ગ્લેઝ કાગળ	રૂ. ૨-૮-૦
જાડું પુંઠું રફ કાગળ	રૂ. ૧-૮-૦

પોસ્ટેજ જુદું. મળવાનું ઠેકાણું.

મેનેજર,
પોલિટિકલ ભોમીઆ.
લાલ દરવાજા-અમદાવાદ.

દીબાચો.

ખુદાના લાખો શુકરાના છે કેઃ- **અખલાકે મોહંમદી** કીતાબ પ્રગટ થયા બાદ તરતમાં આ બીજી **કીમીઆએ સઆદત** કીતાબ આમ ઇસ્લામી બીરાદરોની સમક્ષ પ્રગટ કરવા હું ભાગ્યશાળી થયો છું.

કીમીઆએ સઆદત (ઉર્દુ) કીતાબ બહુ મોટી છે. અને તે એકી સાથેજ પુરી કરવામાં ચાલુ મોંઘારીના સમયમાં બહુજ ખર્ચાલ થઇ પડે તેમ હોવાથી તેના હીસ્સા કરી છપાવવાનું નકી કરેલું છે અને ઉમેદ છે કેઃ-અમારા આ સાહસને ઇસ્લામી બીરાદરો મદદગાર થશે.

ગુજરાત કાઠીઆવાડમાં મુસલમાનોનો મોટો ભાગ ઉર્દુ જાણવાને કમનસીબ હોવાથી આવી મોઅતબર કીતાબોને ગુજરાતી હરફોમાં છપાવવા અમો ઉમેદ રાખીએ છીએ કે જે ઉમેદ પાર પાડવા ખુદાવંદ કરીમ અમોને તોફીક બક્ષે. આપ ઇસ્લામી ભાઇઓને પેહેલાં એજ વિનંતી કરીશું કેઃ— અમારા આ સાહસને પુગી વળવા માટે પોતાથી દરેક બનતી મદદ કરશે કે જેથી અમો આવાં બીજાં કામો કરવા પણ ભાગ્યશાળી થઇએ.

જો કે જે ખુબી ઉર્દુમાં હોય છે તે ગુજરાતીમાં લાવવી મુશ્કેલ છે. તોપણ અમારાથી બનતું કરવા અમે પ્રયત્ન કરવા છતાં કાંઇ ભૂલ જોવામાં આવે તો દરગુજર કરશો.

ગ્રાહકોની ચાલુ મદદે અમો ઈ. અ. બીજો હીસ્સો પણ ટુંકમાંજ બહાર પાડવા ઉમેદ રાખીએ છીએ.

રાણાવાવ.
એપ્રીલ ૧૯૧૮

ખાદીમે કોમ,
હાશમ મોહંમદ કાલા.

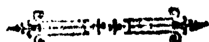

આગાઝે કીતાબ.

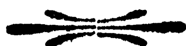
કીમીયાએ સઆદત.

ઉન્વાને મુસલમાની.

બીસ્મીલ્લા હીર્રરહમાનીર્રરહીમ.

સુબ્હાનઅલ્લાહ કયા બુઝુરગી ઓર અઝમત હે ઉસ પાદશાહ અલલ્લઇ-તલાકકી જીસ્ને અપની તાઅત વ ઇબાદતકી ખાતર જીન વ ઇન્સકો પેદા કીયા ઓર ઇન્સાન ઝઇફુલ બુન્યાનકો અપની અમાનતકે ઉઠાનેકી તાકતદી. બંદગીકા સર બુલંદીકા સબબ ઠેરાયા. મેહનત કે દરખ્તે પુર સમર મોહબ્બ-તકો જલ્વહગર ફરમાયા. ન્યામતેં ઓર રેહમતેં ઉસ્કી બેહદ વ બીસાબ હેં. ન ઝબાનકા યેહ મકદુર કે હઝારમેંસે એકકા શુક્રભી અદા કર સકે ન કલ-મકી યેહ કુદરત કે ઉસ્કી હમ્દ કે કતરસે એક હર્ફભી લીખ સકે. ઉસ મુન-ઇમે હકીકીકી સારી ન્યામતોંસે બેહતરીન ન્યામત ઇમાન વ ઇસ્લામ હે. જો વસીલેસે રસુલે કરીમ સલ્લલ્લાહો અલયહે વ આલેહી વ સહાબેહી વ સલ્લીમકે બંદોંકો મોયસ્સર હુઈ. હઝરત મોહમ્મદ મુસ્તફા સલ્લલ્લાહો અલયહે વ આલેહી વસલ્લીમ ઉસી રાફત વ રહમતસેં જો ખુદાકી સીફત હે મુત્તસીફ હેં. પસ જબ રહમતકા સમંદર હોનું તર્ફસે મોજઝન હો તો આસેયાને ઉમ્મતકે દીલકા ખારીસ્તાન કયું ન રશ્કે ચમન હો.

ખુદાકે નામસે કરતાહું આગાઝ.
સખુન એસા જો હો, ગંજીનહ પરદાઝ.
કે જીસમેં શરએ દીને મુસ્તફા હે.
તરીકે અસ્ફીયા વ અતકીયા હે.
રહે જો દૌલતે ઉકબાકા શયદા.
હો ઉસ્કો શોક ઇસ નુસ્ખેકા પયદા.

સચ્ચાહકી યેહ બેશક કીમીયા હે.
મોહમ્મદ બીન મોહમ્મદને કહા હે.
શબે મેરાજ રૂહે પાક જીસકા.
કલીમુલ્લાહસે બાતેં કીયા થા.
દીખા કર અપની ઇમાની ફરાસત.
કીયા આસમાન મઝમુને વરાસત.
ખુદાકી રેહમત ઉસ કામીલ વલીપર.
કે થા ઉસકા કદમ રાહે નબી પર.
લીખા હીંદીમેં મેંને ફારસીસે.
કે તા હોવેં મુતાલીબ સેહલ ઇસકે.
દુઆએ ખેર હક દીજીએ મોહીબ્બો.
કે હમને ખાતેમા રોઝીહો સુઝકો.

બીસ્મીલ્લાહ હીર્રરમા નીરહીમ.

અય અઝીઝ માલુમ કરકે ખુદાને આદમીકો ખેલ ઓર બાઝીકે લ્યે પેદા નહીં કીયા. બલ્કે ભારી કામ ઉસકે દરપેશ હેં. કયું કે અગર વોહ અઝલી નહિ હે બેશક અબદી હે. ઓર અગરચે ઉસકા બદન મટ્ટીસે બના હે પર ઉસકી રૂહકી હકીકત રબ્બાની હે. ઓર અગરચે ઉસકી તબીયતમેં ચરીંદે ઓર દરીંદે ઓર શેતાનકી સીફત મીલી હે પર જબ મેહનત ઓર રયાઝત કરેગા, ઇસ આલુદગીસે પાક હોગા. ઓર હકતઆલાકી દરગાહકી લ્યાકત હાંસીલ કરેગા. અસ્ફલુસ્સાફેલીનસે લેકે આલા ઇલ્લીયાન તક સબ ઇસીકે કામકા નશેબ વ ફરાઝ હે. અસ્ફલુસ્સાફેલીન ઇસકા યેહ હેકે ચરંદું ઓર દરીંદુકા કામ અખ્ત્યાર કરકે શેહવત વ ગઝબકે દામમેં પડે. ઓર ઇસકા આલા ઇલ્લીયીન યેહ હે કે ફરીશ્તોંકે દરજેકો પોહોંચે. શેહવત ઓર નફસાની ઓર ગઝબકે પંજેસે છુટે વય દોનોં ઇસકે કેદી હોં ઓર આપ ઇનકા બાદશાહ બને જબ ઇસ શાહીકો પોંહચેગા ખુદાકી દરગાહકી બંદગી હાસીલ કરેગા. યેહ લ્યાકત મલાઇકકી સીફત હે ઓર ઇન્સાનકા દરજએ કમાલ ઇસીમે હે ઓર જબ ઇસકો હક સુબ્હાનહુ તઆલાકે જમાલકી લઝઝત હાસીલ હો, એકદમ ઇસકે બીન દેખે ન રેહ સકેગા ઓર મુશાહેદહ જમાલે બારીકા ઉસકી બેહીસ્ત હોગી. ઓર વોહ બેહીસ્ત જીસ્સે આંખ ઓર શર્મકી જાય ઓર શીકમકો મન્ફેઅત હે, ઇસકે પાસ નાચીઝ નઝર આવેગી ઓર જબ ઇબ્તેદાએ પેદાયશમેં આદમીકી ઝાત નુકસાન વ એબસે ભરીહે જબ તક મુજાહેદહ વ રીયાઝત ન કરેગા દરજએ કમાલકો હરગીઝ ન પોંહચેગા.

ઓર જેસી વોહ કીમીયા જો તાંબે ઓર પીતલકો પાક કરકે ઝર ખાલીસ બના દેતી હે દુસ્વાર હે હરએકકો હાસીલ નહિ ઇસી તરહ યેહ કીમીયા જો આદમીકો હેવાનીયતસે મલક કે દરજેકો પોંહચાકે હમેશાકી નેકબખ્તીસે બેહરામન્દ કરે આસાન નહિ ઓર હર કોઈ નહિ જાનતા. ઓર મકસુદ ઇસિ કીતાબસે ઇસ કીમીયાકી તરકીબકા બ્યાન હે જીસકો કીમીયાએ સઆદતે અબદી કેહ સકતે હેં. ઇસી લેહાઝસે મેંને ઇસ કીતાબકા નામ કીમીયાએ સઆદત રખા. ઇસીકો કીમીયા કહીએ કયું કે તાંબે ઓર સોનેમેં ઝરદી ઓર રંગતકે સિવાએ ઓર કુછ તફાવત નહિ ઓર ઇસ કીમીયાકા નતીજા યેહી હે કે આદમી દુન્યામેં એશ વ અશરત કરે રંગરલ્યાં (એશ વ અશરત) મનાવે. દુન્યાકી બેવફાઇ ઓર ઉસ્કી દોલતકી નાપાયદારી ખુબ જાહેર હે. ફીર સીફાતે બહાઇમ ઓર સીફાતે મલાઇકમેં ઇતના ફર્ક હે જેસે જમીનસે આસમાન તક ઓર નતીજા ઇસ કીમીયાકા વોહ દાએમી સઆદત હે જીસે ઇન્તેહા નહિ ઓર ઉસ્કી ન્યામતેં બેહદ વ નીહાયત હેં ઓર ઇસિ ન્યામત વ દોલતકો કભી ઝવાલ નહિ. પસ ફીલવાકે યેહી કીતાબ કીમીયા હે ઓર દુસરી કીમીયા ફકત નામકી હે. ફસ્લ. માલુમ કીજીયે કે જીસતરહ હર બુઢ્યાકે ખઝાનેમેં કીમીયાએ ઝર નહિ રેહતી બલકે બાદશાહું ઓર અમીરૂંકે ખઝાનેમેં રેહતી હે ઇસી તરહ સઆદતે અબદીકી કીમીયા બી હર કહીં ન મીલેગા બલકે સિવાએ ખઝાનએ ઇલાહીકે ઇસિકો ન પાવેં. ઓર ખુદાકા ખઝાના આસમાનપર ફરીસ્તે ઓર ઝમીનપર પેગંબરૂંકે દીલ હેં ફીર જીસ્ને ઇસ કીમીયાકો સિવાએ દરગાહે રબકે ઓર કહીં ઢુંઢેગા, ગુમરાહ હે ઓર આખેરૂલ અમ ઇસકા કામ દગા હોગા ઓર નતીજા ઇસ્કે અમલકા ગુમાન વ પીંદાર હોગા. ઓર કયામત કે દીન ઉસ્કા ઇફલાસ ઝાહીર હોગા ઓર ભગલ ઉસ્કા ખુલ જાવેગા ઓર ઇસ્કા પીંદાર બર ગલત ફાહા હોગા. ઇસ્કો કહેંગે, (આયતકા તરજુમા) **ખોલા હમને તુઝપરસે તેરા પરદહ ફીર નઝર તેરી આજ તેઝ હે.** ઓર ખુદાકી મેહેરબાન્યુંસે એક મહેરબાની યેહ હે કે એક લાખ ચોબીસ હજાર પેગંબરૂંકો નબીઓકી તરફ ઇસ્લીએ ભેજા કે ઇસ કીમીયાકા નુસખા ખલાઇકકો સીખલાવેં ઓર ઉન્સે કહેં કે ગોહરે દીલકો રયાઝતકે બોતેમેં કીસ તરહ રખીએ ઓર બુરે અખલાકકો જીસ્સે દીલ મેલા હોતા હે કીસ તરહ સાફ કીજીએ ઓર અખલાકે પસંદીદા કીસતોરસે હાસલ કીજીએ. ઇસી વાસ્તે હકતઆલાને જેસી બાદશાહી ઓર બુઝુરગી ઓર પાકીસે અપની તારીફ કી હે અંબ્યાકે ભેજનેસે બી આપ અપની સના કી હે ઓર મીન્નત રખા. (આયતકા તરજુમા) **અલ્લાહકી પાકી બોલતા હે જો કુછ હે**

આસમાનું ઓર જમીનમેં બાદશાહ પાકઝાત ઝબરદસ્ત હે હીકમતવાલા વોહી હે જીસ્ને ઉઠાયા અનપઢુંમેં એક રસુલ ઇન્હીંમેંસે પઢતા ઇનપાસ ઇસકી આયતેં ઓર ઇનકો સંવારતા ઓર સીખાતા કીતાબ ઓર અકલમંદી ઓર ઉસસે પેહલે પડેથે વોહ સરીહ ભુલાવેમેં ઇસકે માને યેહ હેં કે બુરે બુરે અખલાક જો જાનવરૂંકી સીરત હે ઇન્સે પાક કરે યાઅલ્લે મોહુમુલ કીતાબ વલ હીકમત સે મુરાદ યેહ હે કે ફરીશ્તોંકી હકીકતકા લીબાસ ઇન્હેં પેહનાવે ઓર ઇસિ કીમીયાસે ગર્ઝ યેહ હે કે આદમી એસી ચીઝસે જો ઇસકે લાયક ન હો યાની સીફાત નુકસાનસે પાક હો ઓર ઉસ ચીઝસે જો ઇસ્કો ઝેબાહે યાની સીફાતે કમાલસે આરાસ્તા હો ઓર અસલ ઇસિ કીમીયાકી યેહ હે કે બીલકુલ દુન્યાસે મોંહ ફેરકે ખુદાય તઆલાકી તરફ મુતવજ્જેહ હોવે જેસાકે પેહલે હઝરત રીસાલત મઆબ સલ્લલ્લાહો અલયહે વ આલેહી વ સહાબેહી વ સલ્લીમકો તાલીમ કીયા ઓર બોલા ઓર પઢ નામ અપને રબકા ઓર છુટ જા ઉસ્કી તરફ સબસે અલગ હોકર કે માને યેહ હેં કે તમામ ચીઝોંસે કતેઅ તાલાકા કરકે બજમીએ વુજુહ અપને તઈં ખુદાય તઆલાકે તફ્વીઝ કરે બયાન મુજમ્મીલ ઇસ કીમીયાકા યેહી હે ઓર તફસીલ ઉસ્કી દરાઝ હે પર ઉસકે ઉન્વાન ચાર ચીઝોંકી પેહચાનત પર મુસ્તમીલ હેં ઓર ઉસકે અરકાન ચાર કીસ્મકે મોઆમલે હેં ઓર હર રૂકનકી દસ ફસલેં હેં પેહલા ઉન્વાન યેહ હય કે ઇન્સાન અપને તઇં પેહચાને, દુસરા ઉનવાન યેહ હે કે ખુદાકો પેહચાને. તીસરા ઉનવાન યેહ કે દુન્યાકી હકીકત માલુમ કરે. ચોથા ઉનવાન યેહ કે આખેરતકી હકીકત જાને ઓર ઇન ચાર ચીઝકા જાનના ફીલ હકીકત ઉનવાને મુસલમાની હે પર મોઆમીલત મુસલમાનીકે અરકાન ચાર હેં. દો ઝાહીરસે તાલાકા રખ્તે હેં ઓર દો બાતીનસે, ઝાહીરસે જો મુતઅલ્લીક હેં ઉન્સે રૂકને અવ્વલ બજાલાના ખુદાકે હુકમકા હે ઇસકો ઇબાદાત કેહતે હેં દુસરા રૂકન નીગાહ રખના અદબકા હે હરકાત વ સકનાત વ મઇશતમેં ઉસ્કો મોઆમીલાત કેહતે હેં ઓર દો રૂકનસે જો બાતીનસે તાલાકા રખ્તે હેં પેહલા રૂકન પાક કરના દીલકા હે અખલાકે નાપસંદીદાસે જેસા ઓર ગુસ્સા, બુખ્લ, ઓર હસદ ઓર કપટ ઓર તકબ્બુર વ નખ્વત, એસી બુરી અખલાકકો હલાક ઓર તબાહ કરનેવાલી ચીઝેં કહતે હેં કયું કે યેહ આદમીકી ખરાબીકા સબબ હોતે હેં ઓર દુસરા રૂકન સંવારના હે દીલકા અખલાકે પસંદીદાસે જેસે સબ્ર ઓર શુક્ર ઓર મોહબ્બત ઓર રઝા વ તવક્કુલ ઇન્કો ખલાસી વ નીજાત દેનેવાલી ચીઝેં કેહતે હેં.

ફેરીશ્તે અરકાન.

૧ પહેલા રૂકન જો ઇબાદાતકે બયાનમેં હે ઇસ્કી દસ અસલેં હેં.

પહેલી અસ્લ એતેકાદે અહલે સુન્નતકે બયાનમેં.
દુસરી અસ્લ તલબે ઇલ્મકે બયાનમેં,
તીસરી અસ્લ તહારતકે બયાનમેં.
ચોથી અસ્લ નમાઝકે બયાનમેં.
પાંચવી અસ્લ ઝકાતકે બયાનમેં.
છઠી અસ્લ રોઝેકે બયાનમેં.
સાતવીં અસ્લ હજકે બયાનમેં
આઠવીં અસ્લ તીલાવતે કુરઆનકે બયાનમેં.
નવીં અસ્લ ઝીક્ર ઓર દોઆકે બયાનમેં.
દસ્વીં અસ્લ તરતીબે ઓરાદકે બયાનમેં

(૨) દુસરા રૂકન આદાબે મોઆમલાતકે બયાનમેં ઉસ્કી દસ અસલેં હેં.

પહેલી અસ્લ ખાના ખાનેકે આદાબકે બયાનમેં.
દુસરી અસલ આદાબે નીકાહકે બયાનમેં.
તીસરી અસ્લ આદાબે કસબકે બયાનમેં.
ચોથી અસ્લ તલબે હલાલકે બયાનમેં.
પાંચવી અસ્લ આદાબે સોહબતકે બયાનમેં.
છઠી અસ્લ આદાબે ઉઝલતકે બયાનમેં.
સાતવીં અસ્લ આદાબે સફરકે બયાનમેં.
આઠવીં અસ્લ આદાબે સમા વ વજદકે બયાનમેં.
નવીં અસ્લ આદાબે અમ્ર મારૂફ વનેહી મુનકરકે બયાનમેં
દસ્વીં અસ્લ રઈયત પરવરી ઓર પાદશાહીકે બયાનમેં.

(૩) તીસરા રૂકન મોહલેકાતકે બયાનમેં ઉસ્કી દસ અસલેં હેં.

પહેલી અસ્લ રીયાઝતે નફસકે બયાનમેં
દુસરી અસલ ઇલાજે શેહવત વશીકમ વ ફુરૂજ કે બયાનમેં
તીસરી અસ્લ ઇલાજે હીરસ સુખનકે બયાનમેં.
ચોથી અસ્લ ઇલાજે ખશ્મ વ હસદકે બયાનમેં

પાંચવીં અસ્લ ઇલાજે દોસ્તીએ દુન્યાકે બયાનમેં
છઠી અસ્લ ઇલાજે દોસ્તીએ માલકે બયાનમેં
સાતવીં અસ્લ ઇલાજે જાહ વ હશમત કે બયાનમેં
આઠવીં અસ્લ ઇલાજે રીયા વ નીફાકકે બયાનમેં
નવી અસ્લ ઇલાજે કીબ્ર વ નખવતકે બયાનમેં
દસ્વીં અસ્લ ઇલાજે ગુરૂર વ ગફ્લતકે બયાનમેં

(૪) ચોથા રૂકન ખલાસી ઓર નીજાત દેનેવાલી ચીઝોંકે બયાનમેં ઉસ્કી દસ અસલેં હેં.

પહેલી અસ્લ તોબહકે બયાનમેં.
દુસરી અસ્લ શુક્ર વ સબ્રકે બયાનમેં.
તીસરી અસ્લ ખોફ વ રીજાકે બયાનમેં.
ચોથી અસ્લ દરવેશી વ ઝોહદકે બયાનમેં.
પાંચવીં અસ્લ સીદક વ ઇખ્લાસકે બયાનમેં
છઠી અસ્લ મોહાસેબે ઓર મોરાકેબેકે બયાનમેં.
સાતવીં અસ્લ તફકુરકે બયાનમેં.
આઠવીં અસ્લ તવહીદ વ તવક્કલકે બયાનમેં
નવીં અસ્લ મોહબ્બત વ ઇશ્કે ઇલાહીકે બયાનમેં.
દસ્વીં અસ્લ યાદે મર્ગ ઓર ઉસ્કે અહવાલકે બયાનમેં.

અર્કાને કીમીયાએ સઆદતકી ફેહરીસ્ત યેહી હે.

ઇમામ (રહેમતુલ્લાહ) ને કહાહે કે ઇસ કીતાબમેં ચાર ઉનવાન ઓર ચાલીસ અસલકી શરેહ સાફ સાફ બયાન કીયે હેં. તા અવામ ઇસ્કો સમઝે અગર કીસીકો તહકીક વ દકીકકા શોક હો તો હમારી અરબી કીતાબકી તરફ જેસે અહયાએ ઉલુમુદીન ઓર કીતાબ જવાહીરે કુરઆન વગેરહ તસાનીફકી તરફ રૂજુ કરે બાઝે બીરાદરાનને ઇસ્તેમાસ કીયા થા કે ફારસીમેં યેહ કીતાબ લીખી જાવે હકતઆલા ઉન્કી ઓર મેરી નીયતકો રીયા વ ગર્ઝસે પાક કરે. ઉમેદ ખુદાકી રેહમતસે યેહ હે કે ખતાસે મુઝે બચાવે ઓર તોફીક ખેરકી બખ્શે ઓર જો કુછ બાત ઝબાનસે કહી જાવે ઉસપર અમલ કરૂં ક્યું કે વોહ કોલ જો બેઅમલ હો રાયગાં ઓર મુજીબે વબાલે આખેરત હે. **પનાહ માંગતે હેં હમ નઝદીક ખુદાયતઆલાકે ઉસ્સે** યાને જો અમલ કે મુજીબે વબાલે આખેરત હે. હકતઆલા હમકો તોફીકે અમલ ઓર કોલકી દેવે. આગાઝે કીતાબ ઉન્વાને મુસલમાનીકે

બયાનમેં ઔર વય યાર હેં. ઉન્વાને અવ્વલ અપને તઈ પેહચાનેકે બયાનમેં માલુમ કીજીએ કે ખુદાકી મારેફતકી કુંજી યેહ હે કે આદમી અપને નફસકો પેહચાને ઇસી વાસ્તે કહે હે "જીસ્ને અપને નફસકો પેહચાના તેહકીક અપને પરવર દીગારકો પેહચાના" ઇસલ્યે ખુદાયતઆલાને ફરમાયા હે "અપની નીશાન્યાં જહાંમેં ઔર ઉનકે નફસમેં ઉનકો હમ બતાતે હેં તહકીકતે હક ઉનપર આશકારા હો" અય અઝીઝ તમામ અશ્યાએ કાએનાતમેં કોઈ ચીજ તેરેસે નઝદીકતર તુઝસે નહિ ફીર જબ તુ અપને તઈ ન પેહચાનેગા દુસરેકો કીસ્તરહ પેહચાનેગા શાયદ તુ કહેગા કે મેં અપને તઇ પેહચાનતાહું પુર ગલત બોલતા હે. ક્યું કે એસી પેહચાનત મારેફત હકકી કુંજી ન હો સકેગી જાનવરભી અપને તઇ યું પેહચાનતે હેં જેસા તુ અપના સર ઔર મુંહ ઔર હાથ ઔર પાઉં ઔર ગોસ્ત જાહેર પેહચાન લીઆ હે ઔર બાતીનકા હાલ ઇતના જાનતા હે કે જબ ભૂક લગી રોટી ખાતા હે ઔર જબ ગુસ્સા ચઢ આવે કીસી પર ગીરતા હે ઔર જબ શેહવત ગાલીબ હો નીકાહ કરતા હે. સબ જાનવર ઇસ બાતમેં તેરે સાથ બરાબર હેં પસ તુઝે લાઝીમ હે કે અપની અસલ હકીકત ઢુંઢે કે તુ કયા શય હે ઔર કહાંસે આયા કીધર જાવેગા ઔર ઇસ મુકામમેં કીસ લીયે આયા? ઔર તુઝે યહાં કાહાયેકો ફૈલાય હે? તેરી નેકબખ્તી કયા હે; ઔર કીસ ચીજમેં હે? ઔર તેરી બદબખ્તી કયા હે ઔર કીસ ચીઝમેં હે? ઔર યેહ સીફતેં જો તેરે બાતીનમેં જમા કીયે હેં બાજી સીફતે જાનવરૂંકી ઔર બાઝી દરીંદુંકી ઔર બાઝી શયાતીનકી ઔર બાઝી સીફતેં ફરીસ્તુંકી હેં તો ઇન તમામમેંસે કોન હે ઔર વોહ કયા હે જો તેરે જોહરકી હકીકત હો. ઔર દુસરી સીરતેં અજનબી ઔર આરેયતી હેં જબ તક તુ ઇસ્બાતકો ન પેહચાને અપની સઆદતકો ન ઢુંઢ સકેગા. ઉન મખલુકાતસે હર એકકી ગીઝા ઔર સઆદત કુછ ઔર હે મસલન જાનવરકી ગીઝા ઔર ઉસ્કી સઆદત ખાના ઔર સોના ઔર જીમાઅ કરના હે અગર તુ ભી જાનવર હે તો કોશીશ કર કે રાત દીન ખાવે ઔર શેહવત પરસ્તી કરે ઔર દરીંદુંકી ગીઝા ઔર ઉન્કી સઆદત ફાડના ઔર માર ડાલના ઔર ગુસા કરના હે ઔર શ્યાતીનકી ગીઝા ફીતના અંગેજી ઔર મકર હે અગર તુભી ઉન્મેં દાખલ હે ઉન્કે ધંધેમેં રહા કરતા અપની રાહત વ સઆદત હાસીલ કરે ફરીસ્તોંકી ગીઝા ઔર ઉન્કી સઆદત જમાલે હકકા મોશાહેદહ હે. વય હીર્સ વ ગઝબ ઔર જાનવરૂં ઔર દરીંદોંકી સીફતુંસે બરી હેં અગર ફરીસ્તેકા જોહર

રખતા હે ઇસબાતકી કોશીશ કર કે હકતઆલાકો પેહચાને ઓર ઉસકે જમાલકે મુશાહેદેસે બેહરામન્દ હોવે. શેહવત વ ગઝબકે પંજેસે છુટે ઓર ઇસ બાતકી જુસ્તજુ કરે ઓર જાને કે યેહ સીફતેં જાનવરૂં ઓર દરીદોંકી તુઝમેં કીસલ્યે પેદા કી હેં ઓર ઇન્કો કયા ઇસલ્યે બનાએ હેં કે વ તુઝે અસીર કરેં ઓર અપની ખીદમતમેં રખેં ઓર રાતદીન મેહનત લેં યા તુ ઇન્કો અસીર કરે. ઓર ઇસ સફરમેં જો તુઝે દર પેશ હે ઉન્કો તું ખારબરદાર કરે ઓર એકસે સવારી બનાવે ઓર દુસરેસે હથીઆર. ઓર કઇ દીન જો ઇસ મનઝીલમેં રેહતા હે ઇન્કો કામમેં લગાવે તા અપની સઆદતકા બીજ ઇન્કી મદદસે બોવે ઓર જબ સઆદતકા તુખ્મ પાયા ઇન્કો અપની રાનકે નીચે લાયા ઓર અપની સઆદતકે મુકામમેં આન પોહોંચા. ખવાસ ઇસિ મુકામકો દરગાહે ઇલાહી કેહતે હેં ઓર અવામકે પાસ મુરાદ ઇસસ્સે જન્નત હે ઓર યેહ તમામ બાતેં પેહચાનના તુઝે ઝરૂર હે તા અપની મારફત કુછ એક તુઝે હાસીલ હો. જીસને ઇસબાતકો ન જાનેગા રાહે દીનકે પોસ્ત ઓર છીલકેકો પાયા પર હકીકત ઓર મગઝસે બેખબર રહા.

ફસ્લ અય અઝીઝ અપની પેહચાનત ચાહતા હે તો માલુમ કરકે તુઝે દો ચીજસે બનાએ હેં એકતો યેહ કાલેબ જાહેરી ઉસકો તન કેહતે હેં ઇસકો ઝાહીરકી આંખસે દેખ સકતે હેં દુસરી ચીઝ માનીએ બાતીન હે ઉસકો નફસ ઓર જાન ઓર દીલ કેહતે હેં ઇસકો બાતીનકી નઝરસે પેહચાન સકતે હેં ચસ્મે જાહીરસે દેખ નાહિ સકતે ઓર તેરી હકીકત વોહ માનીએ બાતીન હે ઓર જો ચીજ ઉસકે બગેર હે સબ ઉસકી તાબે ઓર સીપાહ ઓર ખીદમત ગુજાર હે હમ ઇસ હકીકતકા નામ દીલ રખેંગે ઓર જબ દીલકા અહવાલ કહીંગે તો માલુમ કરકે વોહી હકીકત હમારા મકસુદ હે કભુ ઇસકો રૂહ કેહતે હેં ઓર કભી નફસ ઓર હમારા ઇરાદહ ઇસ દીલસે વોહ ગોસ્તકા ટુકડા નહિ કે સીનેમેં બાઇ તરફ રખે હેં કે ઇસકો કુછ મરતબહ નહિ જાનવર ઓર મુરદોંકોભી હાસીલ હે ઓર ઝાહીરકી આંખસે ઇસકો દેખ સકતે હેં ઓર જો ચીઝ ઇસિ આંખકો નઝર આતી હે ઉસ આલમકી હે જીસકો આલમે શહાદત કહેતે હેં ઓર દીલકી હકીકત ઇસિ આલમસે ઇલાકા નહિ રખતી બલ્કે ઇસ આલમમેં મુસાફર આઇ હે ઓર વોહ ગોસ્ત જાહીર ઉસકા મુરકબ હે ઓર બદનકે આઝા સબ ઉસકે ખાદીમ હેં ઓર વોહ સારે બદનકી બાદશાહ હે ખુદાકી મારેફત ઓર ઉસકે જમાલકા મુશાહેદહ ઉસકી સીફત હે. તકલીફ શરઇ ઉસીપર ઓર ખીતાબ ઉસીકે સાથ ઓર અઝાબ ઉસી પર હે. સઆદત ઓર શકાવતે અસલી

જીસે ઇલાકા રખ્તી હે ઓર બદન ઉન સબ ચીઝોમેં ઉસકા તાબે હે ઇસકી હકીકત ઓર સીફાતકી મારેફત, મારેફતે હકકી કુંજી હોગી એસી કોશીશ કરકે તુ ઇસ્કો પેહચાને કે વોહ એક ગોહરે બેશ કીમત હે ઓર ગોહર મલાયકકી જીન્સસે હે ઓર ઉસકા અસલી ખઝાના દરગાહે ઉલુવહીયત હે; વહીંસે આઇ હે ઓર ફીર વહીં જાવેગી; ઓર યહાં મુસાફેરતમેં તીજારત ઓર ઝરાઅતકી ખાતીર આઇ. મીમ્બાદ તીજારત ઓર ઝરાઅતકે માને તુજે માલુમ હોવેંગે. ફસ્લ અય અઝીઝ માલુમ કરકે દીલકી હકીકત તુ ન પેહચાનેગા જબતક ઇસકી હસ્તીસે ખબરદાર ન હો પસ ઇસકી હકીકતકા પેહચાન કે દીલ કયા શય હે ફીર ઉસ્કે લસ્કરકા પેહચાન ફીર ઉસ્કે ઇલાકેકા જો ઉસ લસ્કરકે સાથ હે ફીર ઉસ્કી સીફત પેહચાન કે ખુદાકી મારેફત ઇસ્કા કીસતરહ હાસીલ હોતી હે ઓર ઇસિ મારેફતસે કીસ તરહ અપની સઆદતકા પોહોંચતા હે ઓર હરએકકા બયાન મશકુર હોગા. લેકીન દીલકી હસ્તી જાહીર હે કે આદમીકા અપની હસ્તીમેં કુછ શક નહિ હય ઓર ઇસકી હસ્તી ઇસકે કાલીબે ઝાહેરીસે નહિ હે કયુંકે મુરદેકોભી તન હે ઓર જાન નહિ હે ઓર હમારા ઇરાદહ ઇસ દીલસે રૂહકા હકીકત હે ઓર જબ યેહ રૂહ ન રહે તન મુરદાર હે અગર કોઈ શખ્સ આંખ બંદ કરકે અપની હસ્તીકા ભૂલે ઓર આસમાન વ ઝમીનકા ઓર હરએક શયકો જીસે આંખસે દેખ સકતે હેં ભૂલે હનોઝ અપની હસ્તીકા બીલ ઝુરૂર પેહચાનતા હે ઓર ઇસ્કા અપની ખબર હે અગરચે તન ઓર જમીન વ આસમાન ઓર હરએક ચીજસે જો ઇસમેં હે બેખબર હો જબ કોઇ શખ્સ ઇસિ બાતમેં ખુબ ગોર કરેગા આખેરતકી હકીકત પેહચાને ઓર જાનેગા કે જબ તન ઉસ્સે છીન લે વોહ કાયમ રહેગા. ઓર ફના ન હોગા ફસ્લ દીલકી હકીકત ઓર ઉસ્કી સીફતે ખાસકી તેહકીકકે બાબમેં શરીઅત રૂખસત નહિ દીહે ઇસી વાસ્તે જબ લોગોને હઝરત રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલયહે વઆલેહી વસહાબેહી વ સલ્લીમસે પુછા આપ શરાહ નહિ કીયે ચુનાંચે હકતઆલાને ફરમાયા હે "ઓર તુઝસે પૂછતે હેં રૂહકો તુ કેહ રૂહ હે મેરે રબકે હુકમસે" ઇસસે જયાદહ કેહનેકી રૂખસત ન મીલી કે રૂહ અઝ જુમલએ કારહાય ઇલાહી હે ઓર આલમે અમ્રસે હે "અલ્લાહકે વાસ્તે હે આફરીનશ ઓર અમ્ર" આલેમે ખલ્ક જુદા હે ઓર આલેમે અમ્ર જુદા હે. વોહ ચીઝ જીસમેં પયમાઇશ ઓર મીકદારે કમીયતકા દખ્લ હો ઉસ્કા આલમે ખલ્ક કેહતે હેં કયુંકે લુગતમેં ખલ્કકે માને તકદીર હેં ઓર આદમીકે દીલકા મીકદાર વ કમીયત નહિ ઇસ્વાસ્તે કાબીલે તકસીમ નહિ.

ઓર અગર કીસમત પઝીર હોતા જાઇઝ થાકે ઉસ્કે એક જાનીબમેં એક ચીઝકા જેહેલ ઓર દુસરી જાનીબમેં ઇસ ચીજકા ઇલ્મભી હો તો એકહી હાલમેં આલીમભી હોતા ઓર જાહીલભી. ઓર યેહ બાત મુશ્કીલ હે ઓર બાવજુદ ઉસ્કેકે યેહ રૂહ કીસમત પઝીર નહિ ઓર મીકદારકો ઇસમેં દખ્લ નહિ, મખલુકહે ઓર ખુલ્ક પેદા કરનેકોભી કેહતે હેં જેસા તકદીરકો કેહતે હેં પસ ઇસ લીહાઝસે અઝજુમલએ આલમ ખલક હે ઓર ઇસિ દુસરે માનીકે લેહાઝસે આલમે અમ્રસે હે આલમે ખલ્કસે નહિ હે. કયુંકે આલમે અમ્ર ઉન અસ્યાકો કેહતેહેં જીનમેં પેમાયશ વ મીકદારકો દખલ નહો ફીર જો લોગ કેહતે હેં કે રૂહ કદીમ હે ગલત હે. ઓર જો લોગ કેહતેહેં અરઝ હે યેભી ગલત હે કયુંકે અરઝ બીઝઝાત કાયમ નહિ બલ્કે તાબે હે ઓર આદમીકી જાન અસ્લ હે ઓર સારા બદન ઉસ્કા તાબે હે. ઇસ સુરતમેં જાન અર્ઝ કયુંકર હોગા. ઓર જો લોગ કેહતે હેં કે રૂહ જીસ્મ હે ગલત હે કયું કે જીસ્મ કીસ્મત પઝીર હોતા હે ઓર જાન કીસમત પઝીર નહિ હે. લેકીન દુસરી એક ચીઝ હે ઇસ્કોભી રૂહ કેહતે હેં વોહ કીસમત પઝીર હે પર વોહ રૂહ જાનવરૂંકા હે, યેહ રૂહ જીસ્કો હમ, દીલ કેહતે હેં ખુદાકી પેહચાનતકા મુકામ હે ઓર જાનવ-રૂંકો યેહ હાસીલ નહિ યેહ રૂહ ન જીસ્મ હે ન અર્ઝ બલ્કે એક જોહર હે ગોહર, ફરીસ્તોંકી માનીંદ ઇસ્કી હકીકતકા જાનના દુસ્વાર હે, ઓર ઉસ્કા શરેહ કરનેકી રૂખસત નહિ ઓર ઇબતદાએ સુલુકમેં ઇસ મારેફતકી હાજત નહિ. કે રાહે દીનમેં પેહલે મુજાહેદહ વ રીયાઝત દરકાર હે જબ કીસીને મુજા-હેદહ ઇસ્કી શર્તકે સાથ કરેગા ખુદ યેહ મારેફત કીસીસે સુનેકે બગેર ઇસ્કો હાસીલ હોગી. ઓર યેહ મારેફત ઉસ હીદાયતમેં દાખીલ હે જો હકતઆલાને કહા હે " જો લોગ હમારે લીયે મુજાહેદહ કરેંગે અલબત્તા બતલાવેંગે હમ ઉનકો અપની રાહે ઓર જો શખ્સ હનોઝ મુજાહેદહ તમામ ન કીયા હો ઉસ્સે રૂહકી હકીકત બયાન કરની દુરસ્ત નહિ. પર મુજાહેદહકે આગે દીલકે લસ્કરકો પેહચાનના ઝુરૂર હે કયું કે જો શખ્સ દીલકે લસ્કરસે વાકીફ નહો જહાદ ન કર સકેગા, ફસ્લ માલુમ કીજીએ કે તન દીલકી બાદશાહત હે ઓર ઇસ બાદશાહતમેં દીલકે લસ્કર મુખ્તલીફ હેં ઇબારત ઇસીસે હે ઓર દીલકો આખેરતકી ખાતીર પેદા કીયે હેં ઓર ઉસ્કા કામ બેહતરી ચાહના હે ઓર ઉસ્કી સઆદત હક તઆલાકી મારેફત પર મોકુફ હે યેહ મારેફત મસ્નુઆતે ઇલાહીકી મારેફતસે હાસીલ હોગી ઓર વોહ સારા જહાન હે ઓર અજાઇબે આલમકી મારેફત હવાસે જાહેરી ઓર બાતેનીસે હાસીલ હોગી. ઓર ઉન હવાસકો તનકી હાજત હે પસ મારેફત સેદ હે ઓર હવાસ

ઉસકા દામ ઔર કાલીબ ઉસકા મરકબ હે ઇસી વાસ્તે ઇસકો તન દરકાર હુવા ઔર તન મુરક્કબ હે પાની ઔર મટ્ટી ઔર હરારત ઔર રતુબતસે, ઇસલીયે જઇફ હુવા ઔર હલાકકે ખતરમેં પડા અંદરસે ભુખ ઔર પ્યાસકે સબબ ઇસલીયે ખાને ઔર પાનીકી ઇસકો હાજત હુઇ. ઔર બાહીરકા પાની ઔર આગ ઔર હમલએ દુશ્મનાં ઔર દરીંદગાન વગેરેહકે સબબ. ઇસલીયે ઇસકો લશ્કરકી હાજત હુઇ એક લશ્કર જાહીરકા હે જેસે હાથ પાવ. દુસરા બાતીનકા જેસે ગુસ્સા ઔર શેહવત. ઔર જબ અન દેખે ગીઝાકા ઢુંઢના ઔર અનદેખે દુશ્મનકા દફે કરના મુમકીન નહિ હે. ઇસકો અવરાકાતકી હાજત હુઇ બાઝે ઇન્મેં જાહેરી હેં જેસે પાંચ હવાસઃ—યાને આંખ ઔર નાક ઔર કાન ઔર ઝોક ઔર લમ્સ યાને ચખના ઔર છીના ઔર બાઝે બાતેની હેં ઔર વય પાંચ હે મેહલ ઉનકા દીમાગ હે જેસા કુવ્વતે મોત મુતખીલહ ઔર કુવ્વતે મુતફકકેરહ ઔર કુવ્વતે હાફેઝહ ઔર કુવ્વતે મુનઝકકેરહ ઔર કુવ્વતે વાહમેહ. ઇન કુવ્વતોંસે હરએકકા એક એક ખાસ કામ હે. અગર એકમેં ખલલ વાકે હો આદમીકે ઉમુર દીની ઔર દુન્યાવી ખલલ પઝીર હોં યેહ સારા લશ્કર જાહેરી વ બાતેની દીલકે હુકમમેં હે દીલ સબકા બાદશાહ હે. જબ ઝબાનકો હુકમ કરતા હે વોહ ફીલફોર બાત કરતી હે ઔર જબ હાથકો હુકમ કરતા હે વોહ કીસી ચીઝકો લેતા હે ઔર જબ પાઉંકો હુકમ કરતા હે વોહ ચલતા હે. જબ આંખકો હુકમ કરતા હે દેખતી હે ઔર જબ કુવ્વતે તફક્કુરકો હુકમ કરતા હે વોહ સોચતા હે સબકો ઇસી વાસ્તે ઉસકે ફરમાં બરદાર બનાએ હેં. તા તનકો ઇતના જતન કરેં કે આદમી અપના તોશા તૈયાર કરલે ઔર અપના શીકાર હાસીલ કરકે આખેરતકી તીજારત તમામ કરે ઔર અપની સઆદતકા બીજ બીખેરે ઔર ઇસ લશ્કરકી ઇતાઅત દીલકે બાબમેં ફરીસ્તોંકી ઇતાઅતકીસી હે, ખુદાકે સાથ કે ઇસકે કીસી હુકમકે ખીલાફ વે નહીં કરતે હેં બલ્કે ખુશી ઔર રગબતસે ફરમાન બજા લાતે હેં. ફસ્લ દીલકે લશ્કરકી તફસીલ લંબી હે ઔર વોહ જો મકસુદ હે એક મીસાલસે તુઝે માલુમ હોગી. અબ માલુમ કરકે તનકી મીસાલ એક શેહરકી માનીન્દ હે. હાથ પાઉં ઔર દુસરે આઝા કસબ વાલેકેસે હેં ઔર શેહવત તેહસીલદારકી સી હે, ઔર ગુસ્સા કોતવાલકી માનીંદ ઔર દીલ શેહરકા બાદશાહ હે ઔર અકલ બાદશાહકા વઝીર ઔર પાદશાહકો ઇન સંભોકી હાજત હે તા મમલેકતકા ઇન્તેઝામ દેવે. પર શેહવત જો આમીલે ખીરાજ હે જુઠ બોલનેવાલી ઔર ફુઝુલી ગડબડ કરને વાલી હે. અકલ જો વઝીર હે જો કુછ કેહતી હે યે શેહવત જો આમીલે ખીરાજ

લેય (તેહસીલદાર) હે ઉસ્કી સુખાલેફત કરતી હે. ઓર હમેશાં એહી ચાહતી હે કે અમલેકતમેં જો કુછ માલ હે સબ ખીરાજકે બહાનેસે છીનલે. ઓર ગઝબ જો શાહન હે શરીર ઓર નીપટ બદખુ હે; હરએકકો મારડાલના, તોડના ઓર ફેંક દેના ચાહતા હે ઓર જેસા શેહરકા બાદશાહ વઝીરસે મશ્વરત કરતા હે ઓર જુદે આમીલકો તંબીહ દેતા હે ઓર વઝીરકે બરખીલાફ ઉસ્કે કહેકો નહિ સુનતા ઓર કોતવાલકો ઉસ્પર ઝબરદસ્ત કરતા હે તો ઉસ્કો ન્યાહ્તીસે બાઝ રખે ઓર શહેનાકોભી દબાવમેં રખતા હે તો અપને હદ્દસે કદમ ન બડાવે. ઇસ સુરતમેં મમલેકતકા, કામ ઇન્તેઝામ પાતા હે, એસીતરહ દીલકા પાદશાહ જબ વઝીરે અકલકી તજવીઝસે કામ કરે ઓર શેહવત વ ગઝબકો અકલકે ઝેરદસ્ત ન કરે, તનકી બાદશાહતકા કામ સુધરતા હે. રાહે સઆદત ઓર બારયાબી, દરગાહે ઇલાહીસે મેહરૂમ ન હોગા. ઓર અકલકો શેહવત વ ગઝબકે અસીર કરેગા બાદશાહત વેરાન હોગી ઓર બાદશાહ તબાહ વ હલાક હોગા **ફસ્લ** ઇનિ તમામ બાતોંસે જો મઝકુર હુઇ, તુને માલુમ કીયા કે શેહવત વ ગઝબકો ખાને ઓર પાની ઓર તનકો જતન કરનેકે લીયે પેદા કીયેહેં પસ યેહ દોનોં તનકે ખાદીમ હેં ખાના પાની બદનકા ચારહ હે ઓર તનકો હવાસકી હમ્માલીકી, ખાતીર પેદા કીયેહેં. પસ તન હવાસકા ખાદીમ હુવા ઓર હવાસકો અકલકી જાસુસીકી ખાતીર પેદા કીયેહેં તો ઉન્સે અજાઇબ સન્અતે ઇલાહીકો જાને પસ હવાસ અકલકે ખાદીમ હેં ઓર અકલકો દીલકે વાસ્તે પેદા કીયેહેં તો શમ્અ ઓર ચીરાગ ઉસ્કા હો રહે ઓર ઉસ્કે નુરસે દરગાહે ઇલાહીકો દેખે જો ઉસ્કી બેહેસ્તહે. પસ અકલ દીલકી ખાદીમ હે ઓર દીલકો જમાલે હકકે દેખનેકી ખાતીર પેદા કીયે હેં ફીર જબ ઉસ્કી તરફ મશ્ગુલ હો બંદએ ખીદમતગારે દરગાહે ઇલાહીકા હોગા. આયત. **વમા ખલકતુલ જીન્ન વલઇન્સ ઇલ્લા લેયાબોદુન** કે માની એહી હેં. પસ દીલકો પેદા કરકે એહ બાદશાહત ઓર લશ્કર ઇસકો દીયે ઓર તનકે મરકબકો ઉસ્કે સુપુર્દ કીયે. તો આલમે ખાકસે આલા ઇલ્લીયીનકા સફર કરે. અગર ચાહતાહે કે હક ઇસ ન્યામતકા ગુઝારે ઓર શરતે બંદગી બજા લાવે; ઉસ્કો ચાહીએ કે બાદશાહકી માનીંદ મસ્નદે બાદશાહત પર બેઠે ઓર દરગાહે ઇલાહીકો અપને મકસદકા કીબલા બનાવે. ઓર આખેરતકો અપના વતન ઠેરાવે. તનકા મરકબ બનાવે ઓર દુન્યાકો મનઝીલ સમઝે. હાથ, પાઉં ઓર આઝાકો ખીદમતગારાંન બનાવે ઓર અકલકો વઝીર બનાવે ઓર શેહવતકો ધરકા માલીક ઓર હામીએ માલ બનાવે ઓર ગઝબકો શાહના બનાવે ઓર હવાસકો બમ-

ન્ઝીલએ જાસુસ સમઝે ઓર હરએકકો એક આલમમે મુતઅયયન કરે તો વહાંકે અખબાર ઉસ્કે નઝદીક જમા કરેં ઓર કુવ્વતે ખીયાલસે જો દીમાગકે આગે ધરા હે ખત લેજાનેવાલા બનાવે તો જાસુસાન તમામ અખબાર ઉસ્કે નઝદીક જમા કરેં ઓર કુવ્વતે હીફ્ઝસે જો દીમાગકે આખીર ધરા હે એક ખરીતા બનાવે તો વોહ અખબાર નામુકો ખત લેજાનેવાલેકે હાથસે લેકે નીગાહ રખે ઓર બર વકત અકલ કે વઝીરકો સુનાવે ઓર વઝીર ઉન અખબારકે મુતાબીક જો બાદશાહતસે ઉસ્કો પોહોંચતે હેં તદબીર મુલ્કકી ઓર બાદશાહકી સરકરી કીયા કરે. ઓર જબ દેખે કે કોઈ લશ્કરી જેસે શેહવત વ ગઝબ વગેરા બાદશાહસે બાગી હોકે ઇતાઅતસે નીકલ ગયા હે ઓર રાહ ઝની કરેગા જલ્દ ઉસ્કી તદબીર કરે ઓર જહાદકી તર્ફ મુસ્ગુલ હોવે. ઉસ્કો મારડાલનેકા ઇરાદા ન કરે કયું કે બગેર ઇન્કે બાદશાહતકા ઇન્તેઝામ નહિ હોતા. બલ્કે એસી તદબીર કરે કે યેહ મુતી હો જાવેં તો ઇસ સફરમેં જો દરપેશ હે મદદગાર ઓર રફીક હો. દુસ્મન ઓર ચોર ઓર રાહઝન ન બનેં. જબ એસા કીયા નેકબખ્ત હુવા ઓર હક ન્યામતકા બજા લાયા. ઇસ ખીદમતકી ખીલઅત વકતપર ઇસ્કો મીલેગી ઓર અગર ઇસ્કે બરખીલાફ કરેગા ઓર રાહઝનો ઓર દુસ્મનોંસે જો બાગી હોગએ હે સાજીશ કરેગા તો નાશુક્રગુઝાર ઓર બદબખ્ત હો જાવેગા. અઝાબ મેં પડેગા. ફસ્લ માલુમ કીજીએ કે આદમીકો હરએક લશ્કરકે સાથ જો ઇસ્કે બાતીનમેં હે ઇલાકા હે ઓર ઇસમેં હરએકસે એક નેક ખસલત ઓર સીફત આસ્કાર હોગી. ઇનમેં બાઝે અખલાક બદ હેં જો ઇસ્કો હલાક કરદેં ઓર બાઝે નેક હેં જો ઇસ્કો સઆદતકી તરફ લે જાવેં. ઓર સારે અખલાક, અગરચે બહોત હેં પર ચાર કીસ્મકે હોંગે. જાનવરકે અખલાક, દરીંદુકે અખલાક, શયાતીનકે અખલાક, ફરીસ્તોંકે અખલાક, કયુંકે જબ આદમીમે શેહવત રખે હેં જાનવરકે કામ કરતા હે જેસે ખાનેકી હીર્સ ઓર જીમાઅ કરના. ઓર જબ ઇસમેં ગુસ્સા રખે હેં કુત્તે ઓર ભેડીએ ઓર બાગકે કામ કરતા હે, જેસા કાટના ઓર મારડાલના, લોગોં પર દસ્તો ઝબાનસે હમલા કરના ઓર જબ ઉસમેં મકો હીલા ઓર ખલાઇકમેં ફીતના અંગેઝીકી સીરત રખે હેં સયાતીનકે કામ કરતા હે ઓર જબ ઇસમેં અકલ રખે હેં ફરીશ્તોંકે કામ કરતા હે જેસે ચાહના ઇલમકા ઓર બુરે કામસે પરહેઝ કરના ઓર લોગોંકી ખુબી ઢુંઢની ઓર હલ્કે કામસે બરી રેહના ઓર અચ્છે કામોંકી મારેફતસે શાદ હોના ઓર જેહેલ વ નાદાનીસે નંગ રખના ફીલ હકીકત આદમીકે ચમડેમેં ચાર ચીઝે હેં સગી, ખોકી, દેવી,

ફરીસ્તગી. ક્યુંકે કુત્તા અપની સુરત ઓર હાથ પાઉંકે સબબસે બુરા નહિ હુવા બલ્કે અપની સીફતકે સબબસે કે લોગોંપર ગીરતા હે ઓર સુવ્વરભી અપની સુરતકે સબબસે બુરા નહિ હુવા, બલ્કે ઇસ્લીયે કે પલીદ ઓર બુરી ચીઝોંકી હીર્સ રખતા હે કુત્તે ઓર ખોકકી રૂહકી હકીકત યેહી હે, ઓર આદમીમેંભી યેહ બાત મોજુદ હે શેતાની ઓર ફરીસ્તગીકે માને ઇસી તોર પર હેં ઓર આદમીકો ફરમાએ હે. કે નુરે અકલસે જો અનવારે મલાઇકકે આસારસે હે. શેતાનકા મકર માલુમ કરે તા વોહ રૂસ્વા હોકે ફીતના ન કર સકે જેસાકે રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલય હે વ આલેહી વ સાહબેહી વસલ્લીમને ફરમાએ હેં કે હર આદમીકા એક શેતાન હે ઓર મેરા ભી એક શેતાન હે પર ખુદાને મુઝે ઇસપર ફીરોઝી દી વો મેરા મગલુબ ઓર બદીકા હુકમ નહિ કર સકતા. ઓર ઇસકો ફરમાએ હેં કે હીર્સ વ શેહવતકે ખનઝીર ઓર ગઝબકે કુત્તેકો અદબમેં રખે ઓર અકલકે ઝેર દસ્ત બનાવે તા ઇસ્કે હુકમસે ઉઠે ઓર બેઠે અગર ઓસા કરેગા અછે અખલાક ઇસ્કો હાંસીલ હોંગે જો ઉસ્કી સઆદતકા તુખમ હો ઓર અગર ઇસ્કા ખીલાફ કરકે આપ ઇન્કા ખીદમતગુઝાર બનેગા બુરે અખલાક ઇસસે જાહીર હોંગે જો ઉસ્કી બદબખતીકા બીજ હો ઓર અગર ખવાબ યા બેદારીમેં ઉસ્કે અહવાલકી મીસાલ ઉસે બતલાવે તો અપને તઇ દેખેગા કે એક સુવર યા કુત્તે યા શેતાનકે સામને દસ્ત બસ્તા ખડા હે જબ કીસીને એક મુસલમાનકો કાફરકે હાથમેં સપડા દેવે ઝાહીર હે કે ઉસ્કા હાલ કયા હો. ફીર વોહ જો એક ફરીસ્તેકો કુત્તે ઓર સુવ્વર ઓર શેતાનકે હાથમેં સપડાવે ઉસ્કા હાલ ઇસસે બદતર હોગા અકસર લોગ અગર ઇન્સાફ કરે ઓર સોચે રાત દીન અપને નફસકી ખવાહીશકે તાબેદાર હેં ઓર ફીલ વાકે ઇનકા હાલ યેહ હે કે વય અગરચે બઝાહીર ઇનસાનસે શબાહત રખતે હેં ફરદાએ કયામતમેં ભેદ આસ્કારા હોગા ઓર સુરત માનીકે તોર પર જલ્વાગર હોગી યહાંતક વોહ શખ્સ જીસપર શેહવત વ હીર્સ ગાલીબ હો અપને તઇ ખોકકી સુરત પર દેખેગા ઓર વોહ જીસપર ગુસ્સા ગાલીબ હો ભેડીયેકી સુરત પર દેખેગા ઇસી વાસ્તે અગર કીસીને ભેડયેકો સપનેમેં દેખા ઉસ્કી તાબીર મર્દે સીતમગર હે અગર ખનઝીરકો ખ્વાબમેં દેખા ઉસ્કી તાબીર નજીસ આદમી હે ક્યું કે નીંદ મોતકા નમુના હે નીંદકે સબબ ઇતના જો આસ આલમસે દુર હુવા. સુરત માનીકી તાબે બની. હર એક શખ્સકો ઉસ સુરતસે દેખા જો બાતીન ઉસ્કા વેસા થા ઇસિ મતલબકા ભેદ એસા બડા હે કે યેહ કીતાબ ઇસકી શરહ નહિ કરસકતી

ફસ્લ જબ માલુમ હો ચુકા કે બાતીનમેં યે ચાર કાર ફરમા હેં આપને હરકાત વ સકનાત પર નઝર રખ કે ઇનિ ચારમેસે તુ કીસકી ઇતાઅતમેં હે ઓર યકીન સમઝ કે જો હરકત તું કરેગા ઇસસે એક સીફત દીલમેં પેદા હોગી ઓર તુઝમેં રહેગી ઓર તેરે નામએ આઅમાલમેં લીખી જાવેગી. ઇન સીફાતકો અખલાક કહેતે હેં સારે અખલાક ઇન ચાર કાર ફરમાસે નીકલતે હેં યાની અગર ખનઝીરે શેહવતકા તુ મુતી બના હે તો પલીદી, બેશર્મી ઓર હીર્સ ઓર ખુશામદ ઓર ખીસ્સત ઓર શમાતનકી સીફત ઝાહીર હોગી અગર ઉસ ખનઝીરકો દબાઓમેં રખેગા તો કીનાઅત ઓર સંજીદગી, હયા ઓર શર્મ, દાનાઇ, પરહેઝગારી, બેતમઇ ઓર ગરીબીકી સીફત ઝાહીર હોગી અગર ગઝબકે કુત્તેકી ઇતાઅત કરેગા તહવવુર ઓર નાપાકી ઓર લાફ ઓર તકબ્બુર ઓર નખ્વત ઓર ઠઠોલી ઓર લોગોંકી હલકાપન ઓર ગુરીંદગીકી સીફત ઝાહીર હોગી અગર ઇસ સગકો અદબમેં રખેગા તો સબ્ર ઓર તહમુલ ઓર અફ્વ ઓર સુબાત ઓર સુજાઅત ઓર વકાર ઓર બુઝુર્ગી ઓર કર્મકી સીફત જાહીર હોગી ઓર અગર ઇસ શેતાનકી જીનકા કામ યેહ હે કે ઉસ સગ વ ખોકકો ઇસ્તે આલીક દેકે દીલેર કરે મક્ર શીખલાવે ઇતાઅત કરેગા તો દગા ઓર ખ્યાનત ઓર કપટ ઓર ફરેબ ઓર ધોકેકી સીફત ઝાહીર હોગી અગર ઉસ્કો ઝેરદસ્ત કરકે ઇસ્કે મક્રસે ફરેબ ન ખાવેગા ઓર લસ્કરે અકલકી મદદ કરેગા, દાનાઇ ઓર મારેફતે ઇલિમ વ હીકમત પરહેઝગારી ઓર હુસ્ને ખુલ્ક ઓર સરદારીકી સીફત પેદા હોગી ઓર યેહ અખલાક જો તેરે સાથ રહે ઓર જુમલએ બાકેયાત સાલેહાત હેં (નેક કામ મરે બાદ રેહતે હેં) ઓર સઆદતકે તુખમ હે ઓર ઇન અફઆલકો જીનસે અખલાકે બદ પેદા હો મઅશીયત કહતે હે ઓર જીન અફઆલસે અખલાક નેક પેદા હો ઉન્કો તાઅત કહેતે હેં આદમીકી હરકાત વ, સકનાત ઇન દોસે ખાલી નહિ ઓર દીલ એક રોશન આઇનેકી માનીંદ હે ઓર યેહ બુરે અખલાક ઝંગ વ ગુબારકેસે હે ઇસ્કો કાલા કરદેં તા કયામતકે રોજ જનાબે બારીકો ન દેખ સકે ઓર ઢપ જાવે ઓર યેહ અખલાકે નેક નુરકે માનીંદ હેં કે મઅશીયત કે ઝંગકો દીલસે છીલે ઇસી વાસ્તે હઝરત અલયહે સલ્વાતે વસ્સલામ ફરમાંએ હેં "હર બુરાઇ કે બાદ ભલાઇ કર તા ઇસ્કો મહવ કરદે :સેહરાય કયામતમેં આદમીકા દીલ જો આવેગા યા રોશન રહેગા યા તારીક (આયતકા તરજુમા) ઓર નિજાત નપાવે મગર વોહી જો અલ્લાહ કે પાસ કલબે સલીમ લેકે આયા. આદ-

મીઠા દીલ દસ્તેહાએ ખલકતમેં લુહેકા સા હે જીસસે આઇના રોશન બનતા હે ઓર સારા જહાં ઇસમેં નઝર આતા હે બશર્તે કે ખુબ ઉસકી મુહાફેઝત કરે નહિ તો સબકો ઝંગ ખાકે એસા હો જાતા હે કે ઇસસે આઇના ન બને હકતઆલાને કહા હે કોઇ **નહિ પર ઝંગ પકડ ગયા હે** ઉન્કે **દીલોંપર જો વય કમાતે થે. ફસ્લ** શાયદ તુ કહેગા કે જબ આદમીમં દરીંદું જાનવરૂં શયાતીન ઓર મલાઇકકી સીફતે મોજુદ હેં ક્યુંકર માલુમ કીજીએ કે ઇસકા અસલ ફરીસ્તેપનકા ગોહર હે ઓર દુસરી સીફતેં અજનબી ઓર આરેઝી હેં ઓર ક્યુંકર માલુમ કીજીએ કે આદમીકો ફરીસ્તોંકે અખલાકકે વાસ્તે પેદા કીએ હેં તા ઉન્કો હાસીલ કરે ન દુસરી સીફતોં કે વાસ્તે. અય અઝીઝ યહે બાત ઉસ્વકત માલુમ હોગી કે તુ જાનેકે આદમી દરીંદોં ઓર જાનવરોસે શરીફતર ઓર કામીલતર હે ઓર જીસ ચીઝકો એક કમાલ જો ઇસકા નેહાયત દરજહ હે. દીએ હેં ઉસ્કો ઇસીકે વાસ્તે પેદા કીયે હેં ઉસ્કી મીસાલ યેહ હે કે ઘોડા ગધેસે શરીફતર હે ક્યુંકે ગધેકો બોઝ ઉઠાનેકી ખાતીર પેદા કીયા હે ઓર ઘોડેકો જંગમેં દોડનેકે વાસ્તે તાકે સવારકી રાનકે નીચે ચલે ઓર ઉસ્કો બોઝ ઉઠાનેકી કુવ્વતભી દી હેં ગધેકી માનીદ ઓર ગધેસે જ્યાદહ કમાલ ઇસકો દીએ હેં અગર વોહ અપને કમાલસે આજીઝ હો તો ગધેકા મરતબહ ઉસ્કો મીલેગા. ઇસમેં ઇસકી ખરાબી ઓર નુકશાન હે. ઇસી તરહ બાઝે સમઝતે હેં કે આદમીકો ખાને ઓર સોને ઓર જીમાઅ ઓર એશ કરનેકે વાસ્તે પેદા કીયેહેં. વય આપ સારી ઉમ્ર ઉસીમેં ગુઝારતે હેં. ઓર બાઝે સમઝતે હેં કે ઉસે દુસરી ચીજુંકે મગલુબ કરનેકી ખાતીર બનાએ હેં, જેસે તુર્ક ઓર અરબ ઓર પહેલવાન ઓર યેહ દોનું તસવ્વુર ગલત હેં ક્યુંકે ખાના ઓર જીમાઅ કરના શેહવત રાની હે ઓર યેહ સીફત જાનવરૂંકો દીએ હેં ચુનાંચે ઉંટ આદમીકી બનીસબત જ્યાદા ખાતાહે ઓર ચીડા આદમીસે જ્યાદહ જીમાઅ કરતા હે ફીર આદમી ઇનસે કાહેકો શરીફતર હોગા ઓર ગલબા ગઝબકે સબબસે હોતા હે ઓર યેહ દરીંદુકે દીએ હેં. આદમીમેં યેહ દોનું સીફતે હેં અલાવહ ઇસપર ઇસે એક કમાલભી દીયે હેં ઓર વોહ અકલ હે જીસસે ખુદાકો પેહચાનતા ઓર તમામ અજાએબાત વ મસનુંઆતકો જાનતા હે ઓર ઉસીસે અપને તઇં શેહવત વ ગઝબકે હાથસે રેહાઇ દેતા હે ઓર યેહ સીફત ફરીસ્તોંકી હે ઓર વોહ ઇસ સીફતસે જાનવરૂં ઓર દરીંદું પર ગાલીબ હે. સબ ઇસકે મુસખ્ખર હેં હરએક શયકે સાથ જો જમીન વ આસમાન પર હે. ચુનાંચે હકતઆલાને ફરમાયા હે ઓર કામ લગાએ તુમારે જો કુછ હેં આસમાનું ઓર જમી-

નમેં સબ ઉસકી તરફસે પસ ઈન્સાનકી હકીકત વોહી હે જીસસે ઈસકા કમાલ હો દુસરી સીફતેં આરજી હેં જીનકો ઉસકી કુમક ઓર ચાકરીકી ખાતીર ભેજે હે ઈસી વાસ્તે જબ આદમી મરતા હે ગઝબ વ શેહવત બાકી નહિ રેહતે. પર એક જોહરે નુરાની રેહતા હે. જો ખુદાકી મારેફતસે આરાસ્તહ હે. મલાઈકકી સુરત પર. તા ઈનિકા રફીક હો ઓર યેહ હમેશાં ખુદાકી દરગાહમેં રેહતે હે. આયતકા તરજુમા બેઠે સચી બેઠકમે બાદશાહ પાસ જીસકા સબપર કબજા હે. યા એક જો તારીક ઓર ઉંધા રેહતા હે. તારીકીકા સબબ યેહ હે. મઈશતકી ઝુલમતસે ઈસકો ઝંગ લગા હે અંધાપન ઈસલીયે કે અખલાકે શેહવત વ ગઝબસે ઉનસત રખાથા ઓર કીસી ખ્વાહીશકી ચીજકો નહિ છોડતા થા. ઉસકા દીલ ઈસ જહાનકી તરફ મુતવજ્જેહ હોગા કયુંકે ઈસકી મુરાદ ઈસી જગાહમેં હેં ઓર યેહ જહાન ઈસ જહાનકે નીચે હે. પસ સર નીચે કીયા હુવા ઉંધા હોગા ઓર વોહ ખુદાને ફરમાયા હે " ઓર કભી તુ દેખે જીસ્વક્ત મુનકર સર ડાલે હોંગે અપને રબકે પાસ. " ઈસ બાતકી તરફ ઈશારા હે ઓર જો શખ્સ એસા હોગા સ્યાતીનકે સાથ સીજજીનમેં હોગા ઓર સીજજીનકે માને હરએકકો માલુમ નહિ ઈસી વાસ્તે ફરમાયા " ઓર તુઝકો કયા ખબર હે કયા હે બંદીખાના " ફસ્લ માલુમ કીજીએ કે આલમે દીલકે અજાઈબકો નીહાયત નહિ ઓર બુઝુર્ગી ઈસકી ઈસ બાતસે હે કે વોહ સબસે નીરાલા ઓર નાદીર હે અક્સર લોગ ઈસસે બેખબર હેં ઓર ઈસકી બુઝુર્ગી દો વજહેસે હોગી. એક ઈલ્મકી રૂસે દુસરી કુદરતકી રૂસે. પર ઈસકી બુઝુર્ગી ઈલ્મકી રૂસે દો તોર પર હે એક યેહ કે તમામ લોગ ઈસકો જાન સકતે હેં. દુસરી બુઝુર્ગી મખફી હે હરએક ઈસકો પેહચાન નહિ સકતા વોહ બુઝુર્ગી જો જાહીર હે યેહ કે ઈસકો સારે ઉલુમ ઓર ફુનુનકો જાનનેકી કુવ્વત હે જો કુછ કીતાબુમેં લીખા હે પઢ સકતા હે જેસા હીંદસહ ઓર હિસાબ ઓર તીબ ઓર નજુમ ઓર શરીઅતકે ઉલુમ ઓર બાવસ્ફ ઈસકે કે વોહ એક જુઝવ હે જો કીસ્મત પઝીર નહિ. સારે ઉલુમ ઈસમેં સમાતે હેં બલ્કે સારા આલમ ઈસમેં એક ઝરરે કે માનીંદ હે જો બીયાબાનમેં પડા હુવા ઓર એક આનમેં અપની ફીકર વ હરકતસે ઝમીનસે આસમાન તક મશરીકસે મગરીબ તક જાતા હે ઓર બા વજુદ ઈસકે કે જમીનપર રેહતા હે. સારે આસમાનકો માપતા હે ઓર હરએક સીતારેકા મીકદાર પેહચાનકે મુસાહતસે કેહતા હે કે ઈતની ગઝેં હેં ઓર મછલીકો દામકે હીલેસે કઅરે દરયાસે નીકાલતા હે ઓર પરીંદેકો હવા પરસે ઉતારતા હે ઓર ઝોરઆવર જાનવરૂંકો જેસે હાથી

ઓર ઉંટ ઓર ઘોડા હે અપના ફરમાંબરદાર બનાતા હે ઓર દુન્યાકે અજાઇબ વ ઉલુમે ગરાઇબકો સીખતા હે. ઓર યેહ તમામ ઉસ્કો હવાસે ખમસા જાહેરીસે હાસીલ હોતે હેં ઓર અજબ તર યેહ હે કે દીલકે અંદરસે આલમે મલકુતકી તરફ જીસ્કો આલમે રૂહાની કેહતે હેં એક રોઝન ખુલ્લા હે ઓર દીલકે બાહીરસે આલમે મેહસુસાતકી તરફ જીસ્કો આલમે જીસ્માની કેહતે હેં, પાંચ દરવાજે હેં અકસર લોગ ઇસી આલમે જીસ્માનીકો જાનતે હેં. યેહ ખુદ જુદા હે ઓર ઇસ્કી કુછ હકીકત નહિ ઓર સમઝતે હેં કે ઇલ્મકા રાસ્તા ઇન્હીં હવાસે જાહીરસે હે ઓર યેહ ઉલુમભી મુખ્તસીર હેં ઓર દીલકે અંદરસે ઉલુમકી તરફ રાસ્તા હોને પર દો ચીઝેં દલીલ હેં એક ખ્વાબ હે કે જબ નીંદમેં હવાસકી રાહ બંધ હોતી હે વોહ બાતીનકા દરવાજા ખુલતા હે. આલમે મલકુત ઓર લોહે માહફુઝસે ગેબકી બાતેં નઝર આતી હેં આઇંદા જો કામ હોવેગા ઉસ્કો પેહચાન લેતા હે ઓર દેખતા હે યા રોશન જૈસા કે વોહ હોગા. યા એક મીસાલ સપનેસે જો તાબીરકા મોહતાજ હો. ઓર જબ ઝાહીર હે લોગ સમઝતે હેં કે જો શખ્સ બેદાર હો ઉસીકો આગાહી હાસીલ હોગી ઓર જાનતે હેં કે બેદારીકે આલમમેં આદમી ગેબકી ચીઝ નહિ દેખતા હે બલ્કે ખ્વાબમેં દેખતા હે. હવાસે ઝાહીરકો ઇસમેં દખલ નહિ ઓર ખ્વાબકી હકીકતે શરહ ઇસ કીતાબમેં હો નહિ શકતી. પર ઇતની બાત જાનીએ કે દીલ આઇનેકી માનીંદ હે ઓર લોહ માહફુઝભી આઇનેસા હે. જીસમેં સબ મોજુદાતકી સુરતેં જલ્વહગર હોં. બશર્તા કે સાફ હો ઓર મેહસુસાતસે ઇલાકા ન રખે ઓર ઇસસે મુનાસેબત પેદા કરે ઓર જબતક મેહસુસાતસે મશ્ગુલ રહે આલમે મલકુતકી મુનાસેબત ઉસે નહોગી. ઓર નીંદમેં મેહસુસાતસે ફારીગ હોતા હે. ઇસી વાસ્તે આલમે મલકુતકો દેખતા હેં. અગરચે હવાસ ઇસ નીંદકે સબબસે ઠેર જાતે હેં પર ખ્યાલ બાકી રેહતા હે, ઇસી વાસ્તે વોહ જો કુછ દેખતા હે મીસાલ ખીયાલીકે લીબાસમેં દેખતા હે. શરીહ વ ઝાહીર નહિ દેખતા ઓર મર જાતા હે ન ખ્યાલ રેહતા હે ન હવાસ. ઇસ વકત ચીઝોંકો બેપરદે ઓર બગેર ખ્યાલકે દેખતા હે ઉસ વકત કહેંગે "ખોલદી હમને તુઝપરસે તેરી અંધેરી, અબ તેરી નીગાહ આજ તેઝ હે." જવાબમેં કહેગા "અય રબ હમને દેખ લીયા ઓર સુન લીયા અબ હમકો ફીર ભેજ હમ કરેં ભલાઇ" દુસરી દલીલ યેહ હે કે કોઇ એસા નહોગા જીસ્કો ફરાસતેં ઓર અચ્છે ખતરે ઇલહામકે તોરસે દીલમેં ન આતે હોં. યેહ હવાસકી રાહસે નહિ આતે હેં બલકે દીલમેં પેદા હોતે

હેં ઔર આદમી નાહ જાનતા કે કીધરસે આયે. ઇસ બયાનસે માલુમ હોગા કે સારે ઉલુમ મેહસુસાતકી રાહસે નહિ હેં ઔર ઇસિસે માલુમ હોગા કે બદન ઇસ આલમસે નહિ બલકે આલમે મલકુતસે હેં ઔર હવાસ જીનકો ઇસિ આલમકે વાસ્તે પેદા કીયે હેં અલબત્તાહ ઉસ આલમકે દેખનેમેં માને હોવેંગે જબતક આદમી ઇસસે ફારીગ નહો ઇસ આલમકી તરફ હરગીઝ ન જા સકેગા વલ્લાહો અઅલમ બીસ્સવાબ. ફસ્લ અય અઝીઝ એસા ગુમાન મત કર કે આલમે મલકુતકી તરફ દીલકા દરીચા બીન ખ્વાબ યા મોતકે નહિ ખુલતા હે. બલ્કે અગર કોઇ શખ્સ રીયાઝત કરેગા ઔર દીલકો ગઝબ વ શેહવત વ અખ્લાકે બદસે પાક કરકે ખીલવતમેં બેઠે ઔર આંખ બંધ કરે ઔર હવાસે ઝાહેરીકો બેકાર કરદે ઔર દીલકો આલમે મલકુતકે સાથ મુનાસબત દે ઈસિ તોર પર કે દીલસે અલ્લાહકી: સદા હમેશા નીકલે ઔર અપનેસે ઔર સારે આલમસે બેખબર હો ઔર ખુદાએ અઝઝ વ જલસે ખબરદાર હો તો દીલકા દરીચા ખુલેગા. અગરચે બેદાર રહે વોહ શયર જો દુસરે લોગ ખ્વાબમેં દેખતે હેં ઉસને બેદારીમેં દેખેગા ઔર ફરીશ્તોંકી અરવાહ અછી અછી સુરતોંસે ઉસ્કો નઝર આવીંગે. પેગમ્બરૂંસે મુલાકાત કરકે ઉન્સે ફાયદે ઉઠાવેગા ઔર મદદ લેવેગા. જમીન ઔર આસમાનકે મલકુત ઉસ્કો બતલાવેં જીસ્કે લીયે યેહ રાહ કુશાદહ હો અજીબ તમાશા જો કેહનેમેં નહિ આતા દેખેગા ઔર વોહ જો હઝરત અલય હીસ્સલાત વસ્સલામ ફરમાએ હેં "દીખલાઇ ગઇ મુઝકો જમીન, પસ દેખા મેંને મશરેકું ઔર મગરેબુંકે તઈ ઉસ્કે." ઔર જો ખુદાને ફરમાયા હે "ઔર ઇસી તરહ હમ દીખલાને લગે ઇબ્રાહીમ અલયહીસ્સલામકો સલ્તનત આસમાન ઔર જમીનકી ઔર તાકે ઉસ્કો યકીન આવે." ઇસી અહવાલમેં હે બલ્કે અંબેયાકે સારે ઉલુમ ઇસી રાહસે થે. હવાસ ઔર તાલીમકી રાહસે નથે ઔર આગાઝ તમામકા રીયાઝત વ મુજાહેદહ થા ચુનાચે હકતઆલાને ફરમાયા હે "ઔર પઢ નામ અપને રબકા ઔર છુટ આ ઉસ્કી તરફ સબસે અલગ હોકર" યાને તમામ ચીઝોંસે કતએ તઆલકા કરકે અપને તઈ ખુદાકો તફવીઝ કર ઔર દુન્યાકે કારોબારકી તરફ મુતવજ્જેહ મત હો કે ખુદ ઉસ્ને તેરે સબ કામ સુધારેગા "માલીક મશરીક ઔર મગરીબકા ઇસ બીન કીસીકી બંદગી નહિ સો પકડ ઉસકો કામ સોંપના" જબ તુને ઉસકો અપના વકીલ બનાયા બેફીકર રેહ ઔર ખલાઇકસે કામ મત રખ "ઔર સબર કર જો કેહતે હેં ઔર છોડ ઉન્કો ભલી તરેહકા છોડના" યેહ તમામ તાલીમ રીયાઝતકી હે તા દીલ ખલ્કકી અદાવત ઔર

ખ્વાહીશે દુન્યા ઓર મશ્ગલએ મેહસુસાતસે પાક હો. અહમે તસ્સવ્વુફકા રાસ્તા યહી હે ઈસ્કો રાહે નુબુવ્વત કેહતે હેં લેકીન ઉસ્તાદસે સીખકર ઇલ્મ હાસીલ કરના ઉલમાકા તરીક હે યેહભી બડા કામ હે લેકીન રાહે નુબુવ્વતકી ઓર ઇલ્મે અંબેયા ઓર ઓલીયાકી બનીસ્બત જો બેવાસ્તે તાલીમે આદમીયાન ઇન્કો હાસીલ હોતા હે. છુટા હે. ઓર ઇસ રાહકી ખુબી બોહતસે લોગકો તજરૂબેસે ઓર બુરહાને અકલીસે માલુમ હુઇ હે અગર તુઝે યેહ ઇલ્મ ઝોક ઓર શોકસે હાસીલ ન હોગા તાલીમસેભી હાસીલ ન હોગા ઓર દલીલે અકલીસેભી માલુમ ન હોગા આખીર ઇતના ચાહીએ કે ઈસિ બાત પર તુ ઇમાન લાવે ઓર તસ્દીક કરે તા તીનોં દરજાંસે મહરૂમ ઓર કાફીર ન હોવે ઓર યેહ બાત આલમે દીલકે અજાઇબસે હે ઇસસે આદમીકે દીલકી બુઝુર્ગી માલુમ હોગી. ફસ્લ અય અઝીઝ એસા ખ્યાલ મત કર કે યેહ બાત પેગંબરૂંસે ખુસુસીયત રખતી હે ક્યું કે તમામ આદમીયુંકા જોહર અસલ પેદાયશમેં ઉસ્કી લ્યાકત રખતા હે. ચુનાચે કોઈ લોહા એસા નહિ કે અસલ પેદાયશમેં શાઇસ્તગી ઉસ્કી ન રખતા હો જીસસે આઇના ન બને જો આલમકી સુરત ઇસમેં નઝર આવેં મગર યેહ કે ઝંગ ઇસ્કો લગે ઓર બીગાડ દે. એસાહી જો દીલકે હીર્સ ઓર શેહવત વ મઆસી ઉસપર ગાલીબ હોં યે શાઇસ્તગી ઇસ્મેં નાહ રેહતી ચુનાચે હદીસમેં આયા હે "ઓર હર બચ્ચા પેદા હોતા હે નેક પેદાયશ પર ફીર માબાપ ઉસ્કે યહુદી બનાતે હેં ઉસ્કો ઓર નસરાની બનાતે હેં ઉસ્કો। ઓર મજુસી બનાતે હેં ઉસ્કો." ઓર સબમેં યેહ લીયાકત મોજુદ હોનેકી ખબર ખુદાનેભી દી હે યાની "ક્યા નહિ હું મંય પરવરદીગાર તુમારા કહે તેહકીકત તુ પરવરદીગાર હમારા હે" અગર કોઇ કહે જબ કીસી આકીલકે સામને કહેં ક્યા દો એકસે જ્યાદા નહિ? જવાબ દેગા હાં યેહ બાત સચ હે અગરચે કાંનસે ન સુના હો ઓર ઝબાનસે ન કહા હો લેકીન ઇસ્કા દીલ ઇસિ બાતકી તસ્દીક કરેગા જેસી અસલે પેદાયશ સબ આદમીયુંકી યેહ હે, ખુદાકી મારેફતભી સબકી ફીતરત હે ચુનાચે ફરમાયા "ઓર અગર તુ ઇનસે પૂછે કે ઇન્કો કીસને બનાયા તો કહેંગે કે અલ્લાહ તઆલાને" ઓર ફરમાયા "વોહી તરાહ અલ્લાહ તઆલાકી જીસપર તરાશા લોગોંકો" બુરહાને અકલી ઓર તજરૂબેહસે માલુમ હુવા હે કે યેહ બાત પેગંબરૂંસે ખુસુસીયત નહિ રખ્તી કે પેગંબરભી બશર હે કુલ ઇન્નમા અન્ન બશરૂમ્મીસ્લોકુમ લેકીન જો શખ્સ કે ઉસ્કે લીયે યેહ રાહ કુશાદા હો। અગર તમામ ખલાઇકકી ખુબી ઇસ્કો બતાવેં ઓર ઉસ્કી

તરફ દાવત કરે વોહ જો ઇસકો બતાએ શરીઅત હે. ઉસકો પેગંબર ઓર ઉસકી હાલતકો મોજેઝા કેહતે હેં ઓર જબ લોગુંકી દાવતકી તરફ મશગુલ ન હો ઉસકો વલી ઓર ઉસકે હાલાતકો કરામાત કેહતે હેં ઓર વાજીબ નહિ કે જીસમેં યેહ હાલત જલ્વેહગર હો દાવત ખલ્કકી તરફ મશ્ગુલ હો. બલકે અલ્લાહ તઆલાકી કુદરતમેં હે કે ઇસકો દાવતકી તરફ મશ્ગુલ ન કરે. યા ઇસિ સબબસે કે શરીઅત તાઝીથી ઓર દુસરી દાવતકી હાજત ન થી. યા ઇસ સબબસે કે દાવતકી ઓર એક શર્ત હે જો ઇસ વલીમેં મોજુદ નહિ પસ લાઝીમ હે કે અવલ્યાકી વીલાયત વ કરામતપર તુ ઇમાન લાવે ઓર સમઝે કે ઇસ કામકા આગાઝ મેહનત વ રીયાઝતસે ઇલાકા રખતા હે ઇસમેં અખ્ત્યારકા દખ્લ હે લેકીન એસા નહિ. જો શખ્સ બોવેગા કાટેગા ઓર જો ઢુંઢેગા પાવેગા ઓર જો ચલેગા પોહોચેગા લેકીન જો કામકે અઝીઝતર હો ઉસકી શરતેં બહોતસી હેં ઓર ઉસકા હાસીલ કરનાભી દુશવાર હે ઓર મારેફતકે દો મુકામમેં યેહ અહવાલ આદમીકા શરીફતર હે ઓર ઇસકી જુસ્તજુ બગેર રીયાઝત ઓર મુરશદે કામીલકે ફાયદા ન દેગી ઓર ફીર જબ યેહ દોનાં ચીઝેં મોયસ્સર હોં જબ તક ખુદાકી મદદ ન હો તાલીબ અપને દીલકી મુરાદકો ન પોહોંચેગા. ઇલ્મે જાહીરકા કમાલ ઓર દુસરે ઇખ્તયારી ઉમુરકી કામ્યાબી મદદે ઇલાહીપર મોકુફ હે. ફસ્લ રાહે મારફતમેં જો હર આદમી શર્ફકા નમુના જીસકો દીલ કેહતે હેં માલુમ હો ચુકા. અબ જાનીએ કે કુદરતકી રૂસેભી ઇસે એક બુઝુર્ગી હે જો ફરીશ્તુંસે મખસુસ હે ઓર દુસરે હેવાનાતકો હાસિલ નહિ. વોહ યેહ હે કે જેસા આલમે અજસામ ફરીસ્તુંકા ફરમાં બરદાર હે યાની વય ખુદાકે હુકમસે હાજતકે વક્ત બારીશ બરસાતે હેં ઓર બહારકે વક્ત હવાકો લાતે હેં. માંકે રેહમમેં હેવાનતકી સુરત ઓર જમીનમેં બુટીયુંકી સુરત બનાતે હેં ઓર એસે કામુંકે લીયે ફરીશ્તુંકા એક એક ગીરોહ મુકરર હે. આદમીયુંકા દીલભી ફરીશ્તુંકા જોહર રખતા ઇસકોભી કુદરત દીએ હેં. અજસામે આલમ ઇસકે મુસખ્ખર હુએ ઓર હરએકકા આલમે ખાસ ઇસીકા તન હે ઓર તન દીલકા મુસખ્ખર હે ઓર ઝાહીર હે કે દીલ ઉંગલીકે હુકમમેં નહિ ઓર ઇલ્મ વ ઇરાદા ઉંગલીમેં નહિ ઓર જબ દીલ ફરમાતા હે ઉસકે ફરમાનસે ઉંગ્લી હલતી હય ઓર જબ દીલમેં ગુસ્સા પેદા હોતા હય સારે બદનસે પસીના નીકલતા હય ઇસકી મીસાલ બારીશ કીસી હુઇ. ઓર જબ શેહવત દીલમેં પેદા હોતી હય, બાઉ પેદા હોકે આલએ શેવતકી તરફ જાતી હય ઓર ઇરાદા જબ ખાના ખાનેકા કરતા

હય વોહ કુવ્વત જો ઝબાનકે નીચે હય ખીદમતકી ખાતીર ઉઠતી હય ઓર લોઆબ કરતી હય તો ખાનેકો ભીગોદે, ઇસકો ખા સકે ઓર તનમેં દીલકે તસર્રુફકા જારી હોના મખફી નહિ ઓર દીલકા મુસખ્ખર તન હય પર જાઇઝ હય કે એકકા દીલ દુસરેકી બનીસ્બત શરીરતર ઓર કવીતર હો ઓર જવાહીરે મલાયકાસે નીહાયત શબીહ હો. તો દુસરે અઝસામ જો ઉસકે તનસે ખારીજ હય ઉસકે મુસખ્ખર હો મસલન ઉસકી હેબત શેર પર પડે ઓર વોહ આજીઝ વ ફરમાંબરદાર હો ગયા ઓર કીસી બીમારકી ખાતીર ઉસને દુઆ કી: ચંગા હો ગયા. યા તંદુરસ્તકો બીમાર બના દીયા કીસીકા આના ચાહા વોહ શોકસે આન પોહોંચા યા કસ્દ કીયા કે બારીશ બરસે ફીર બરસને લગા યેહ સબ ચીઝેં અકલી દલીલસે મુમકીન હય ઓર તજર્રુબેસે ભી માલુમ હુવે હય ઓર નઝર લગાના જાદુ કરનાભી ઇસી કબીલસે હય ઓર અઝ જુમલા તાસીરે નફસ હય દુસરે અજસામમેં મસલન એક નફસકો જો હસદવાલા ઓર ખબીસ હો એક અચ્છા જાનવર નઝર આયા. ઇસને દુશ્મનીકી નીગાહસે દેખા વોહ જાનવર ફીલફોર મર જાવેગા ચુનાંચે હદીસ શરીફમેં આયા હે નઝરે બદ આદમીકો કબરમેં ડાલે ઉંટકો દેગમે પસ યેહભી કુદરતકે અજાએબાતમેં દાખીલ હે ઓર એસી સીફત જબ કીસી આદમીમેં જાહીર હો અગર વોહ દાવત કરતા હે ઉસકો મોઅજેઝા કેહતે હેં. અગર રાહે ખુદાપર બુલાનેવાલા ન હો તો કરામાત. અગર નેક કામમેં લગા હોતા ઉસ્કો વલી યા નબી કેહતે હેં. બુરે કામમેં હોતો ઉસકો જાદુગર કેહતે હેં. ગર્ઝ જાદુ ઓર કરામત ઓર મોજેઝા આદમીકે દીલકી કુદરતકે ખવાસસે હે અગરચે ઉન્કે દરમ્યાનમેં બડા ફર્ક હય. ફસ્લ ઇનિ બાતુંકો જો ઉપર મઝકુર હુઈ અગર કોઇ ન જાનતા હો તો વોહ નુબુવ્વતકી હકીકતસે બેખબર હય. પર ઇતના સુના હોગા કે નુબુવ્વત વ વિલાયત આદમીકે દીલકી શરાફતસે હોતી હય ઓર ઉસ્કા હાસીલ તીન ખાસેયતેં હંય એક વોહ કે જો ચીઝ અવામકો ખ્વાબમેં કશફ હોતી હય, ઉસકો બેદારીમેં કશફ હોતી હય. દુસરી ખાસેયત યેહ કે અવામકા નફસ ઇન્હીકે બદનમેં અસર કરતા હય ઓર ઉસકા નફસ ઇનિ અજસામમેં જો ઉસકે તનકે સિવાય હય અસર કરતા હય ઇસ્તોરપરકે લોગ સુધરેં ઓર ફસાદસે બરી હોં. તીસરે યેહ કે જો ઉલુમ અવ્વામકો સીખનેસે હાસીલ હોતે હંય ઉસકો બીન તાલીમકે અપનેહી બાતીનસે હાસીલ હોં ઓર જબ જાઇઝ હય કે ઝીરક ઓર સાફ દીલવાલા બાઝે ઉલુમ બગેર સીખનેકે પેહચાને એસાહી જાઇઝ હય કે જીસકા દીલ બહોત રોશન હો. સારે ઉલુમ

યા અક્સર ઉલુમ અઝખુદ પેહચાને ઓર ઇસ શનાખ્તકો ઇલ્મે લદુન્ની કેહતે હંય. ચુનાંચે હકતઆલાને ફરમાયા હે " ઓર સીખલાએ હમ ઇસ્કો હમારે નજદીકસે ઇલ્મકો " જીસ્મેં યેહ તીનું બાતેં જમા હોં વોહ બડા પેગંબર યા વલી હોગા. અગર ઇન તીનોંસે એક બાત હાસિલ હો તોભી દરજા હાસિલ હોગા, ઓર ફીર હરએકમેં તફાવત બહોત હય કયુંકે કોઇ એસા હોગા કે હરએક સીફતમેં ઉસ્કો થોડા કમાલ હો ઓર કોઇ એસા હોગા કે પુરા કમાલ હો ઓર હમારે પેગંબરકા કમાલ યેહ થા કે યેહ તીનોં ખાસેયતેં ઉન્કી ઝાતમેં બર વજહ કમાલ જમા હુઇ થી ઓર જબ ખુદાને ચાહા કે ખલાઇકકો આપકી નુબુવ્વતસે રાહ બતાવે તા આપકી પેરવી કરેં ઓર સઆદતકી રાહ આપસે સીખેં. ઇન તીનું ખાસયતસે નમુના હરએકકા હરકીસીકો દીયા. નીંદ બતલાનેવાલી એક ખાસેયતકી હય ઓર ફરાસતે રાસ્ત દુસરી ખાસેયતકી ઓર ખાતીરે રાસ્ત ઉલુમમેં નમુના તીસરી ખાસેયતકા હય. આદમી એસી ચીઝપર જો ઇસ્કો ઇસ કીસમકી ચીઝ ન દી હોં હરગીઝ ઇમાન નહિ લાતા કયું કે જીસ્કા નમુના નરખ્તા હો ખુદ ઉસ્કો ઉસ્કી સુરત જહેનમેં ન આવેગી. ઇસી વાસ્તે કોઇ શખ્સ હકીકતે ઇલાહીયત પુરી જાન નહિ સકતા મગર અલ્લાહ તઆલા જાનતા હય ઓર શરેહ ઇસે તેહકીકકી દરાજ હય મઆનીએ અસ્માએ અલ્લાહ કી કીતાબમેં અચ્છી તરહ લીખી ગઇ હય. મતલબ યેહ હય કે અબ હમ રવા રખ્તે હંય કે ઇન તીનો ખાસેયત કે સિવાય અંબેયા ઓર અવલીયાકી ખાસેયતેં ઓર હોવેંગી. જીનકી હમેં ખબર નહો કે હમારે સાથ ઉસ્કા નમુના નહિ હય. પસ જેસા હમ કેહતે હંય કે ખુદાકો સિવાય ખુદાને કોઇ નહિ પેહચાનતા હમ કેહતે હય કે રસુલકો સિવાય રસુલકે કોઇ ઓર શખ્સ ન પેહચાનેગા ઓર હમકો ઉસ્સે જયાદા માલુમ નહિ કયું કે અગર હમેં નીંદ નહોતી ઓર કોઇ બોલે કે એક શખ્સ પડા હય નહિ હલતા નહિ દેખતા નહિ સુનતા ઓર બાત નહિ કરતા ઓર નહિ સોચતા બાવજુદ ઇસકે જાનતા હય કે કલ કયા હોગા ઓર જબ સુનનેવાલા ઓર દેખનેવાલા હો યેહ બાત નહિ જાનતા હય હરગીઝ યેહ સુખન બાવર ન કરેં કયું કે આદમી જીસ ચીઝકો નહિ દેખતા બાવર નહિ કરતા હય ઇસી વાસ્તે હકતઆલાને ફરમાયા હય. " કોઇ નહિ જુઠલાને લગે હય જીસ્કે સમઝને પર કાબુ પાયા ઓર અભી આઇ નહિ ઉસ્કી હકીકત " ઓર ફરમાયા " ઓર જબ રાહ પર નહિ આએ ઉસ્કે બતાનેસે ઓર અબ કહીંગે યેહ જુઠ હય કુદતકા. " પસ અજબ મત

સમઝકે અમ્બેયા વ અવલીયાકી એક એસી સીફત હો જીસસે દુસરેકો બીલકુલ ખબર નહો ઓર વય ઇસ સીફતસે લજ્જતેં પાયા કરેં ઓર તુ દેખતા હય કે જીસ્કો શેરકા ઝોક નહો રાગકે વઝનકી હલાવત ઉસ્કો હાસિલ નહોગી. ઓર કોઇ દુસરા ઇસે બેમાની સમઝા ન સકેગા ક્યું કે ઇસ્કો ઇસ બાતકી ખબર નહિ. ઇસીતરહ જો અંધા હો લઝ્ઝતે દીદારકી માની હરગીઝ ન સમઝેગા. પસ ખુદાકી કુદરતસે અજબ નહિ કે દરજ્જએ નુબુવ્વતકે બાદ બાઝે અવરાકાત પેદા કરે ઓર ઉસ્કે આગે કોઇ ઉસ્સે વાકીફ નહો. ફસ્લે ઇસ મતલબસે જો ઉપર ગુઝરા ઇન્સાનકી બુઝુર્ગી ઓર સુફીયુંકા તરીકભી માલુમ હે ચુકા. ઇલ્મે હીજાબ હે કરકે સુફીયાન જો કેહતે હેં અલબતા તુ સુના હોગા ઇસ બાતકા ઇનકાર મત કર યેહ સચ બાત હય ક્યુંકે જબ તુ મેહસુસાતમેં ઓર ઇસ ઇલ્મમેં જો મેહસુસાતસે હાસીલ હય મશ્ગુલ રહેગા માહજુબ રહેગા ઓર દીલ પાનીકે હોઝકે માનીંદ હય ઓર પાંચ હવાસ પાંચ નદીયું કેસે હય, જેસે પાની હોઝમેં આતા હય અગર તુ ચાહતાહે કે સાફ પાની હોઝકી તેહસે નીકલે ઇસ્કી તદબીર યેહ હય કે યે સારા પાની હોઝમેંસે નીકાલ ડાલે ઓર કાલા કીચડ જો ઇસ પાનીકે અસરસે પેદા હુવા હે બાહીર કરદે ઓર તમામ નદીયુંકા રાસ્તા બંધ કરદેતા ફીર પાની ન આવે ઓર હોઝકી તેહકો ખોદે તા સાફ પાની હોઝકે અંદરસે ઉબલને લગે ઓર જબ તક હોઝમેં બાહીરકા પાની ભરા હે હોઝકે અંદરસે પાનીકા ઉબલના મુમકીન નહિ ઇસીતરહ જબતક દીલ હરએક ચીઝસે જો બાહેરસે આઇ હય ખાલી ન હોવે બાતીનકા ઇલ્મ હાસીલ ન હોગા. ફીર અગર આલીમ સીખે હુએ ઇલ્મસે અપને તઈ ખાલી કરેગા ઓર અપના દીલ ઇસસે ન લગાવેગા વોહ ગુઝરા હુવા ઇલ્મ ઉસ્કા હીજાબ ન હોગા. ઓર મુમકીન હય કે કુશાયશ ઉસ્કો હાસીલ હો જબ દીલકો ખ્યાલાત ઓર મેહસુસાતસે ખાલી કરેગા. ગુઝરે ખ્યાલ ઉસ્કા હીજાબ નહિં હોંગે ઓર હિજાબકા સબબ યેહ હે કે જબ કોઇ શખ્સ અહલે સુન્નતકા એતેકાદ સીખા ઓર ઉસ્કી દલીલે જો મુનાઝરેમેં કેહતે હય જાના, ઓર એતેકાદ કીયા કે ઇસ ઇલ્મકે સિવાય દુસરા ઇલ્મ નહિ હય જબ દુસરી બાત ઉસ્કે ઝહેનમેં આવે તો કહેકે યેહ બાત બર ખિલાફ ઉસ્કે હે જો મેં અવ્વલ સુનાથા ઓર જો ઉસ્કે બરખિલાફ હે બાતીલ હય. એસે કો હકીકત કામકી હરગીઝ ન માલુમ હોગી, ક્યુંકે વોહ એતેકાદ જો અવામકો સીખલાતે હય હકીકતકા કાલીબ હે ન એન હકીકત ઓર મારેફતે કામીલ વોહ હય કે વય હકીકતેં કાલીબસે નીકલ જાવેં જેસા મઝઝ પોસ્તસે

નીકલતા હે ઓર જીસને ઓતેકાદકી તાઈદ કે વાસ્તે ઝગડનેકા તોર સીખા ઉસપર હકીકત ન ખુલેગી, જબ સમઝા હે કે સારા "ઇલ્મ યેહી હે જો વોહ રખતા હે યે ખ્યાલ ઇસ્કા હીજાબ હોગા. ઓર ઇસ સબબસે કે કુછ સીખે હુએ આદમી પર પીંદાર ગાલીબ રેહતા હે અયલબ યેહ હે કે એસે લોગ મહજુબ રેહતે હેં ઓર ઝગડે વાલુંકા યેહી હાલ હે ફીર અગર કોઇ શખ્સ ઇસ પીંદારકો નીકાલેગા. ઇલ્મ ઉસ્કે બાબમેં હિજાબ ન હોગા બલ્કે યેહ કુશાયશ ઇસ્કો હાસિલ હોગી. ઇસકા દરજા નીહાયત કમાલકો પોહોંચેગા. ઓર ઉસ્કે તરીકમેં કીસી તોરકા ખલલ ન હોગા ઓર જીસ્કા કદમ ઇલ્મમેં સાબીત ન હુવા હો અક્સર ખ્યાલે બાતીલકે કેદમેં સપડા રેહતા હે ઓર થોડા શુબાહભી ઉસ્કા હિજાબ હોતા હે ઓર આલમ એસે ખતરેસે ભેરીકર હે જબ તુ કીસી સાહેબે કશ્ફસે સુને ઇલ્મ "હિજાબ હે તો ઝરૂર હે કે ઇસ બાતકે માની સમઝે ઓર ઇનકાર ન કરે પર યેહ મુલહીદાન બે બેહરે જો ઇસિ દોરમેં નીકલેં હેં, ઓર હરગીઝ ઇનકો યેહ હાલ હાસિલ નહિ હેં; ચંદ બાતેં વાહી સુફીયુંકી સીખે હેં. ઇનકા કામ યેહ હે કે સારા દીન અપને તઇં ધોતે હેં લુંગ ઓર ગોદડી ઓર જાનમાઝસે આરાસ્તહ કરકે ઇલ્મકી ઓર ઉલમાકી બુરાઈ કરતે હેં યેહ વાજીબુલ કતલ ચયાતીનુલ ઇન્સ ઓર ખુદા ઓર રસુલકે એક દુશ્મન હે કયું કે ખુદા ઓર રસુલ સ. ઇલ્મ વ ઉલમાકી સના કીયે હેં ઓર તમામ આલમકો ઇલ્મકી તરફ દાવત કીયે હેં. યેહ બદબખ્ત કાબીલે તોકે દોઝખકે જબ સાહેબ હાલત નહિ ઓર ઇલ્મભી હાસીલ નહિ કીયા હે ઉસ્કા હોસલા નહિ કે એસી બાત કહે ઓર ઇસ્કી મીસાલ ઇસ શખસ કે માનીંદ હે જો કીસીસે સુના હો કે કીમીયા સોનેસે બેહતર હે કયું કે ઇસસે બેનીહાયત સોના બનતા હે જબ સોનેકા ખઝાના ઉસ્કે સામને ધર દેં ઉસ્કો હાથ નહિ લગાતા ઓર કેહતા હે કે ઝર કીસ કામકા ! કીમીયા ચાહીએ: કયું કે અસ્લ વોહી હે ઝર નહિ લેતા ઓર કીમીયાભી ઇસ્કે પાસ નહિ. બદબખ્ત, ઓર મુફલીસ ઓર ભૂખા રેહતા હે ઓર ઇસ બાતકી ખુશીસે જો મેં બોલા કે કીમીયા ઝરસે બેહતર હે શાદ હોકર લાફ મારતા હે તો યહાં અવલ્યા ઓર અંબેયાકા કશ્ફ કીમીયાકે માનીંદ હે ઓર ઇલ્મ વ ઉલમાકી મીસાલ ઝરકે માનીંદ હે ઓર કીમીયાગરકો ઇસ સાહેબે ઝર પર સબ બાતુંમેં તરહીજ હે, પર યહાં એક દુસરા દકીકા હે કે અગર કીસીકે પાસ ઇતની કીમીયા હોકે ઇસસે સો દીનારસે જાદા ન બને ઉસ્કો એસે પર જો હઝાર દીનાર રખતા હો ફઝીલત ન હોગી. ચુનાંચે કીમીયાકી કીતાબે ઓર ઉસ્કે ખ્વાહીશમન્દકી બાતેં બોહોતસી હેં

ઓર ઉસ્કી હકીકત ઇસ ઝમાનેમેં કીસીકો માલુમ નહિ ઓર અક્સર લોગ જો ઉસ્કી જુસ્તજુકી ખાતીર ઉઠતે હેં આખીર દગા પાતે હેં ઓર સુફી-યુંકા કામભી ઇસીતોર પર હે ઇન્મેં કામેલીન નહિ હેં અગર હેં તો થોડે હેં ઓર નાદીર હેં જો કમાલકો પોહોંચે હો પસ માલુમ કરકે જીસ શખ્સમેં સુફીયુંકા હાલ કુછ એક જલ્વહગર હો ઉસ્કો હર આલમપર ફઝીલત ન હોગી ક્યું કે અક્સર ઇન્મેંસે એસા હોતા હે કે અવાઇલમેં કુછ હાલ પેદા હોતા હે ફીર ઉસ્સે ગીરતા હે ઓર તમામ નહિ હોતા હે ઓર બાઝે એસે હેં કે એક સોદા ઓર ખ્યાલ જીસ્કો હકીકત નહો ઉન્પર ગાલીબ હોતા હે ઓર યેહ સમઝેં કે યે એક કામ હે. ફીલવાકે એસા નહી ઓર જેસા કે ખ્વાબમેં કધી હકીકત હે ઓર કધી પરેશાની ખ્યાલેં ઇસ હાલમેં બી યેહી તોર હોગા બલ્કે ઉલમાપર એસેકો ફઝીલત હોગી કે ઇસ હાલમેં એસા કામીલ હુવા હો કે વોહ ઇલ્મ જો દુસરંકો સીખનેસે હાસીલ હો વોહ ખુદ બેતાલીમ માલુમ કરે એસા શખ્સ નીપટ નાદીર હુવા કરતા હે પસ લાઝીમ હે કે અહલે તસવ્વુફકી અસ્લ રાહપર ઓર ઉનકી બુઝુર્ગી પર તુ ઇમાન લાવે ઓર ઝમાનેકે મુલહેદોંકે સબબસે ઇન્સે બદઅકીદહ નહો જો શખ્સ ઇન્મેંસે ઇલ્મ ઓર ઉલમાપર તાન કરે તો સમઝ કે નાદાનીસે કરતા હે, ફસ્લ શાયદ તુ કહેગા કયુંકર માલુમ કીજીએ કે આદમી કી સઆદત ખુદાકી મારેફત પર મોકુફ હે. ઇસ્કા જવાબ યેહ હે કે હર-ચીઝકી સઆદત એસે કામમેં હે કે જીસ્મેં ઉસ્કો લઝ્ઝત ઓર હઝ મીલે ઓર હરચીઝકી લઝત ઇસીમેં હે જો ઉસ્કી તબીયતકા મુકતઝા હો ઓર હરચીઝકા મુકતઝાઇ તબે (તબીઅતકી ખાહેશ) વોહી હે જીસ્કી ખાતીર ઉસે પેદા કીયે હો જેસા કે શેહવતકી લઝત ઇસ્મેં હે કે આદમી અપની આરઝુકો પોહોંચે ઓર ગઝબકી લઝત ઇસ્મેં હે કે દુશ્મનસે ઇન્તેકામ લે આંખકી લઝત અચ્છી સુરતોંમેં. કાનકી લઝત ઇલ્હાન (ખુશ આવાઝ) ઓર અચ્છી આવાઝમેં હે. એસાહી દીલકી લઝત ઇસ્આતમેં હે જીસ્કી ખાતીર ઉસે પેદા કીયે હેં. ઓર વોહ હકીકતે અશ્યાકી મારેફત હે ઓર યેહ ફકત આદમીકે દીલસે ખસુસીયત રખતી હે. પર શેહવત વ ગઝબ ઓર હવાસે ખમસાસે મહસુસાતકા ઇદરાક કરના જાનવરંકો ભી હાસીલ હે ઇસી વાસ્તે જબ આદમી કીસી ચીઝકો નહિ જાનતા હે ઉસ્કી તબેમેં ઉસ્કે દરયાફ્ત કરનેકી આરઝુ રહા કરતી હે ઓર જબ કીસી ચીઝકો જાનતા હે ખુશ હોકે ઉસ્કા રૂખ કરતા હે. અગરચે વોહ શય હલકી હો. જેસે શતરંજ, મસલન ઉસ્કે જાનનેવાલેકો અગર કહે કે તાલીમ મત કર

સબ નહિ કર સકતા ઓર ઇસ બાતકી ખુશીસે કે નાદીરબાઝી સીખા ચાહતા હે કે ફ્રબ ઇઝહાર કરે. જબ તુને માલુમ કીયા કે દીલકી લઝત કાસુંકી મારેફતમેં હે તો જીસ કદર વોહ મારેફત શરીફતર ચીઝકી હોગી લઝત ઝયાદા પાવેગા. ક્યું કે જો શખ્સ વઝીરકે ઇસરારપર વાકેફ હોગા, શાદ રહેગા. અગર બાદશાહકા મેહરૂમેરાઝ (ભેદકા જાનનેવાલા) બનેગા ઓર મમલેકતકી તદબીર કીયા કરેગા નેહાયત ખુશ હોગા ઓર જો શખ્સ હીંદસે કે ઇલમસે આસમાનુંકી શીકલ ઓર મીકદાર માલુમ કરેગા. ઇલ્મ શતરંજકા જાનનેકે બ નીસબત બહોત શાદ હોગા. જીસ્ને માલુમ કીયા કે શતરંજ કીસતરહ ચાહે બીછાના ઇસસે ઝયાદહ મઝા ઉસ્ને પાયા કે જીસ્ને જાના કે કીસ તરહ ખેલીયે ઇસી તરહ જીસ કદર માલુમ યાને જાને, કઇ બાત શરીફતર હો ઉસ્કા ઇલ્મ શરીફતર ઓર લઝત બેશતર હોગી. ઓર વોહ મોજુદ સબસે અશરફ હે જો બુઝુર્ગી મવજુદાતકી ઉસ્કી ઝાતસે હો બાદશાહ સબ આલમકા વોહી હે ઓર સબ અજાઇબે આલમ ઉસ્કી સીફતકી નીશાનીયાં હેં તો કોઇ મારેફત ઇસ મારેફતસે શરીફતર ઓર લઝીઝતર નહોગી ઓર કોઇ નઝારા (તમાશા) પરવર દીગાર તઆલા જલ્શાનહુકે નઝારેસે લઝીઝતર નહિ. ઓર દીલકા મુકતઝાએ તબે યેહી હે ક્યું કે હરચીઝકી તબીયતકી એક ખાએશ ઓર ખાસેયત હે, જીસ્કી ખાતીર ઇસે બનાએ હેં અગર કોઇ એસા દીલ હે જીસે ઇસ મારેફતકી ખાહેશ નહો; ઉસ્કી મીસાલ ઉસ બીમાર તનકે માનીંદ હોગી જીસે ખાનેકી રગબત નહો. ઓર રોટીસે ઝયાદા મટી ખાનેકા શોક રખતા હે અગર ઇસ્કા ઇલાજ ન કરેં તો ભુખ લગે ઓર મટીકા બુરા શોક જાતા રહે ઇસ જહાનકા બદબખ્ત હે નીદાન મરજાવેગા ઓર વોહ શખ્સ જીસ્કે દીલમેં દુન્યાકી ચીઝોંકા શોક મારેફતે ઇલાહીકી આરઝુપર ગાલીબ હો બીમાર હે અગર ઇલાજ ન કરેગા ઇસ જહાનકા બદબખ્ત હે આખીર હલાક હોગા. સારી ખાહેસેં ઓર મેહસુસાતકી લઝતેં જો આદમીકે તનસે ઇલાકા રખતી હે મોતસે જાતી રહેગી ઓર મહેનત જો ઇસ્મે ઉઠાયા હો યેહ બી જાતી રહેગી ઓર મારેફતકી લઝત જો દીલસે ઇલાકા રખતી હે મોતસે દોચંદ હોગી ક્યું કે દીલ મોતસે હલાક નહિ હોતા ઓર મારેફત કાયમ રહેતી હે બલકે ઓર રોશન હોગી ઇસ બાતકા પુરા બ્યાન અસ્લ મોહબ્બતકી કીતાબકે આખીર મઝકુર હોગા ફ્રુસ્લ ગોહર આદમીકા ઇતિના અહવાલ જો કહા ગયા ઇસ કીતાબમેં કાફી હે અગર કોઇ જ્યાદા તહસીલ ચાહતા હે તો કીતાબ અજાયેબુલ કલબમેં હમ બ્યાન કીયે હેં ઇન દોનું કીતાબસેભી

મારેફતે નફસ માની ખુદશનાસી પુરી હાસીલ નહોગી 'ક્યું કે યેહ જો બોલા ગયા તમામ સીદ્ધાતમેંસે બાઝકા બ્યાન હે ઓર યેહ એક રૂકન હે. દુસરા રૂકન આદમીકા તન હે. જીસમેં બહોતસે અજાઇબ હે ઓર હર ઉઝવકે ઝાહીર ઓર બાતીનમેં કઇ અજીબ ચીઝેં ઓર નાદીર હીકમતેં હેં આદમીકે બદનમેં કઈ હઝાર રગ ઓર રેશે ઓર હડીયાં હેં હરએકકી શીક્લ ઓર સીફત જુદી જુદી ઓર હરએકસે ગર્ઝ જુદા જુદા હે તો સબસે બેખબર હે ફક્ત ઇતિના જાનતા હે કે હાથ લેનેકે વાસ્તે ઓર પાઉં ચલનેકે :ખાતીર ઓર ઝબાન બાત કરનેકે લીયે હે પર વોહ જો આંખકો દસ મુખ્તલીફ તબકકું (દરજું) સે બનાએ હેં અગર એકભી ઇન્સે કમ હો તો બસારતમેં ખલલ હો. તુ નહિ જાનતા કે હર તબકકેસે ગર્ઝ ક્યા હે ઓર કાહેકો દીદારમેં ઉસકી હાજત હુઈ. ઓર આંખકા મીકદાર ખુદ ઝાહીર હે ઓર ઇસકે ઇલ્મકી શરહ બડી બડી કીતાબુમેં નહિ સમા-વેગી બલ્કે અગર યેહ ન જાનેગા યેહ ભી માલુમ ન કરેગા કે બાતીનકે આઝા જેસા જીગર ઓર તીલ્લી ઓર વગેરા કાહેકો બને હેં. જીગર ઇસ વાસ્તે બના કે મુખ્તલીફ ગીઝાએ જો માદ્દેસે ઉસકી તરફ જાતી હેં સબકો એક રંગ કરકે ખુન બનાવે તો હફત અંદામકી ગીઝા હોનેકી લ્યાકત પેદા કરે ઓર જબ ખુન જીગરમેં પકતા હે થોડા ઇસસે દર્દ (તીલછટ) રેહ જાતા હે વોહ સવદા હે. તીલ્લી ઇસ વાસ્તે બની તો વોહ સવદા ઇસ્સે લેવે ઓર ખુનકે ઉપર એક કફ઼ે ઝર્દ આબ (પસ્સુ પીલા પાની) જમા હોતા હે વોહ સફરા હે ઓર પિત્તા ઇસ વાસ્તે બના તો સફરા ઇસ્સે લેવે ઓર જબ લોહુ જીગરસે નીકલતા હે, પતલા ઓર બેકીવામ રેહતા હે. ગુરદેકા ફાયદા યેહ કે પાનીકો લોહુસે ખેંચ લેવે તો કીવામવાલા લોહુ બગેર સફરા ઓર સવદાકે રગુમેં પોહોંચે, અગર પીત્તેકો કુછ આફત પોહોંચે સફરા રેહ જાતા હે. યરકાન ઓર દુસરી સફરાવી બીમારીયાં પેદા હોતી હે ઓર અગર તીલ્લીકો કુછ આફત પોહોંચી સવદા લોહુકે સાથ રહે જાતા હે સવદાકી બીમારીયાં હોતી હેં ઓર અગર ગુરદેહ બીમાર હો જાવે લોહુમેં પાની રેહ જાતા હે ઇસ તસકાકી બીમારી હોગી. ઇસી તરહ ઝાહીર વ બાતીનકે આઝાસે હર ઉઝવકો એક કામકે લીયે પેદા કીયે હેં કે બગેર ઇસકે તનકે ઇન્તેઝામમેં ખલલ હોગા બલ્કે આદમીકા બદન અગરચે છોટા હે પર સારે આલમકા નમુના હે ક્યું કે જો કુછ આલમમેં પેદા હુવા હે ઇસમે જવાહરગર હે હડી પહાડકે માનીંદ ઓર પસીના મેંહ કે માનીંદ ઓર બાલ ઝાડુંકેસે હેં ઓર દીમાગ આસમાનસા હે ઓર

હવાસ સીતારૂકે માનીંદ હેં ઉસકી તફસીલ દરાઝ હે બલકે જહાંનકે સારે મખલુકાતકી મીસાલ ઇસમેં મોજુદ હોગી. જેસા ઓક સગ બેડીયા ચારપાએ દેવપરી ફરીસ્તા ચુનાંચે આગે ઇસકા બ્યાન ગુઝરા બલકે હરએક પેશેવર જો જહાનમેં હે ઇસમેં નઝર આવેગા. વોહ કુવ્વત જો માદેમેં ખાના હઝમ કરતી હે તબાકકે માનીંદ હે ઓર વોહ કુવ્વત જો ખાલીસ તઆમકો જીગરકી તરફ ઓર શીકલકો અમઆકી તરફ ભેજતી હે રોગનગરકીસી હે ઓર વોહ જો ખાનેકો જીગરમેં લોહુકા રંગ દેતી હે રંગરેઝકીસી હે ઓર વોહ જો લોહુ ઓરતકે પીસ્તાનમેં શીર બનાતી હે ઓર પુસ્તાને સીય્યીનમેં મની સુપેદ બનાતી હે. ધોબીકીસી હોગી ઓર વોહ જો હરએક જુઝવમેં ગીઝા જીગરસે અપની તરફ ખેંચતી હે જુલ્લાબ યાની કાસીદ કીસી હે ઓર વોહ જો ગુર્દેમેં પાની જીગરસે ખેંચે તા મસાનેમેં જાવે સક્કા (પખાલી) કીસી હે. ઓર વોહ જો શીકલકો બાહેર ફેંકતી હે ખાકરૂબકીસી હોગી. ઓર વોહ જો સફરા વ સવદાકો બાતીનમેં તેહરીક દેતી હે તા બદનકો તબાહ કરે ચોર ઓર મુફસીદકીસી હે ઓર વોહ જો સફરા ઓર દુસરી બીમારીયુંકો દફે કરે રઇસ આદીલકીસી હેં ઇન બાતુકી શરહભી તુલાની હોગી. મતલબ યેહ હે કે જો તુ સમઝે કઇ મુખ્તલીફ આલમ તેરે બાતીનમેં હેં હરએક તેરે કામમેં લગા હે ઓર તુ ફરાગતસે સોતા હે ઓર યેહ તેરી ખીદમતમેં સર ગર્મ રેહતે હેં નતુ ઇનકો પેહચાનતા હે ન શુક ઇસ સાહેબકા જીસને ઇનકો તેરી ખીદમતમેં મુકરર કીયા હે, બજા લાતા હે અગર એક દીન બાદશાહ અપને ગુલામકો તેરે પાસ ભેજે સારી ઉમ્ર તુ ઉસકી શુક ગુઝારીમેં મસ્ગુલ રહેગા. ઓર એસેકો જીસને કીતને હઝાર અહલે હરફાકો તેરે બાતીનમેં ખીદમત ગુઝાર બનાયા હે કે સારી ઉમ્ર એકદમભી તેરી ખીદમતસે ગાફીલ નહિ હોતે હેં તુ યાદ નહિ કરતા બદનકી તરકીબ ઓર મઅરેફઅત આઝાકા જાનના જીસકો આલમે તશરીહ કેહતે હેં બડા ઇલ્મ હે ઓર લોગ ઇસ્સે ગાફીલ હેં ઓર વોહ જો પઢતા ઇસલીયે પઢતા હે, તા, તીબકે ફનમેં ઉસ્તાદ હો ઓર ઇલ્મે તીબભી મુખ્તસીર હે અગરચે ઇસ્કી હાજત હે પર તરીકતસે ઇસકુ ઇલાકા નહિ જો શખસ અજાઇબ સન્એ ઇલાહી દેખનેકી ખાતીર બદનમેં નઝર કરેગા ઉસકો તીન સીફતેં ખુદાકી સીફતુંસે માલુમ હોગી. એક યેહ કે બાની ઇસ કાલીબકા ઓર પેદા કરનેવાલા ઇસ જીસમકા કાદીર હે. સાહેબેં કમાલ કે કીસી તોરકા નુકશાન ઇસ્કી કુદરતમેં નહિ વોહ જો ચાહતા સો કરને સકતા હે કયુંકે કોઈ કામ દુન્યામેં ઇસ્સે અજીબતર નહિ કે એક બુંદ પાનીસે

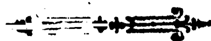
એસે શખસકો પેદા કીયા. ઓર વોહ જો યેહ કામ કર સકતા હે ઉસકે પાસ મરનેકે બાદ ફીર ઝીંદા કરના બહોત સેહલ હે. દુસરી સીફત યેહ કે વોહ સાહેબ એસા આલમ હે કે ઉસકા ઈલ્મ રેહમતે બેનીહાયત હે કયું કે જો ચીઝ બનાની ઝરૂરથી ઉસકો બનાયા બલકે વોહ જો ઝરૂરતન દરકારથી જેસા કે દીલ જીગર દીમાગ ઓર આઝાએ અસલી વગા ઓર વોહ ચીઝેંભી જીનકી હાજતથી અગરચે જરૂરત નથી જેસે હાથ પાઉ આંખ ઝબાન ઓર બાઝી ચીઝેં જીસકી હાજતથી ન ઝરૂરત. પર વેહ મુજબ ઝયાદત હુસ્નકા થીં વોહભી દીં જેસે બાલકી શ્યાહી ઓર લબુંકી સુર્ખી ઓર ભઉંકી ખમીદગી ઓર પલકુંકી હમવારી વગેરા ઓર યેહ ઇનાયત ન ફકત ઈન્સાનપર કીયા બલ્કે સારી મખલુકાતપર હત્તાકે ખટમલ મચ્છર ઓર શેહદકી મખ્ખી ઓર મખ્ખી કે ઇન્મેસે હરએકકોં જો કુછ દરકાર થા દીયા ઓર ફીર બા વજુદ ઈન્કી શીકલુંકે ઇન્કે ઝાહીર બદનકો અચ્છે અચ્છે નકશું ઓર રંગુસે સંવારા. પસ આદમીકે તનકી પેદાયશકી તફસીલમેં નઝર કરની સીફાતે ઇલાહીકી મારેફતકી કુંજી હે ઇસ સબબસે યેહ ઇલ્મ શરીફ હુવા ન ઇસ લીયે કે તબીબકો ઇસકી હાજત હે ઓર જેસા કે શેરકી બારીકીયાં ઓર તસનીફ ઓર સનઅત જીતના જ્યાદા તુ જાનેગા શાઇર ઓર મુસન્નફ ઓર સાનેકી બુઝુર્ગી તેરે દીલમે જ્યાદા હોગી. ઇસી તરહ અજાઇબે સીફતે ઈલાહીકા જાનના હકતઆલાકી મારેફતકી કલીદ હે. ઓર યેહ ભી મારેફતે નફસકા એક બાબ હે પર ઇલ્મે દીલકી બનીસબત મુખ્તસીર હે કયું કે યે ઇલ્મ બદનકા હે ઓર બદન મરકબ હે ઓર દીલ સવારકે માનીંદ હે ઓર મકસુદ આફરીનશસે સવાર હે ન મરકબ. કયું કે મરકબ સવારકે વાસ્તે હે ન સવાર મરકબકે લીયે વ લેકીન ઇતના ભી કહા ગયા તા તુઝે માલુમ હો કે ઇન અસબાબસે અપને તઈ પુરા ન પેહચાન સકેગા બાવસ્ફ ઉસકે કે કોઇ શય તેરે પાસ તુઝસે નજદીક તર નહિ. ઓર જો શખ્સ અપને તઇ ન પેહચાને ઓર દુસરી ચીઝકો પેહચાનનેકા દાવા કરે ઉસકી મીસાલ ઉસ મુફલીસકીસી હોગી જો અપને તઇ ખાના નહિ દે સકતા ફીર દાવા દઇસ બાતકા કરતા હે કે શેહરકે સારે દરવેશાં ઉસકી રોટી ખાતે હેં. યેહ દાવા નીપટ બેજા ઓર મહાલ હે. ફસ્લ અય અઝીઝ જબ તુને આદમીકે દીલકે ગોહરકી બુઝુર્ગી ઇન બાતુંસે માલુમ કીયા અબ સુન કે યેહ ગોહર કીમતી તુઝે દીયે હએ; ઓર તેરી નઝરસે ઇસકો મખફી રખ્ખે જબ તુ ઇસકો ન ઢુંઢે ઓર ઝાયે કરે ઓર ઇસ્સે ગાફીલ રહે બડે નુકશા-

નેકા સબબ હોગા અબ યેહ કોશીશ કરકે તુ અપને દીલકી જુસ્તજુ કરે ઓર દુન્યાકે કામકાજસે ઇસકો નીકાલકે દરજે કમાલકો પોહોંચાવે કે ઇસકી બુઝુર્ગી ઇસ જહાનમેં જલ્વહગર હોગી કે ખુશી બેગમ ઓર બકા બેફના ઓર કુદરત બેઇજઝ ઓર મારેફત બેશુબાહ ઓર જમાલે માશુક બેકુદુરત (મેલાપન) દેખેગા. લેકીન ઇસ જહાનમેં ઉસ્કી બુઝુર્ગી યેહ હે કે ઇસ્મેં લ્યાકત ઇસ બાતકી હે કે ઇસ ઇઝત વ શર્ફ હકીકીકો પોહોંચે નહિ, તો આજકે દીન ઇસસે નાંકોસતર ઓર આજીઝતર કોઇ નહિ કયું કે ભુખ ઓર પ્યાસ ઓર ગર્મા ઓર સર્મા (ઠંડ) ઓર બીમારી ઓર દર્દ ઓર રંજ ગુસ્સે ઓર હીર્સમેં પડા હે ઓર જો ચીઝ ઉસે રાહત વ લઝત દેતી હે ઉસ્કે હકમેં મુઝીર હે (ઝરરદેને વાલી હે) ઓર જો ચીઝ ઇસે નફા દેનેવાલી હે તલ્ખી ઓર ગમસે ખાલી નહિ, ઓર જો શખસ શરીફ વ અઝીઝ હોતા હે, ઇલ્મસે હોતા હે યા કુવ્વત યા કુદરત યા હીમ્મત વ યા અઝમ યા સુરતકી ખુબીસે હોતા હે. યહાં અગર ઇસ્કે ઇલ્મમેં તુ નઝર કરે ઇસસે જ્યાદા જાહીલ કોઇ નઝર ન આવેગા. અગર એક રગ ઇસ્કે દીમાગમેં કજ હો વોહ દીવાના હો જાતા હે ઓર ઉસ્કો માલુમ નહિ, કે ઇસ્કા સબબ ઓર ઇલાજ કયા હે ઓર શાયદ કે ઇલાજ ઇસ્કે સામને હો. દેખતા હે ઓર નહિ જાનતા. અગર ઇસ્કી કુદરત વ કુવ્વતકો દેખેગા ઇસસે જયાદહ કોઇ આજીઝ નહિ. એક મખીસે મુકાબેલા નહિ કર સકતા. ઓર અગર એક મચ્છરકો ઉસ પર મુસલ્લત કરે હલાક હો જાવે ઓર અગર એક ભંવરા ઇસે ડંખ મારે બેખવાબ વ બે કરાર હોતા હે. અગર ઇસ્કી હીમતકો દેખેગા, ઇસ્કા એક અધેલા ઝાએ હો તો ઉદાસ ઓર મલુલ હોતા હે, ઓર એક લુકમા ભુખકી કુવ્વત ઉસ્કો ન મીલે તો બેહોશ હો જાતા હે ઇસસે જ્યાદા ખસીસ કોન હોગા. અગર ઇસ્કી ખુબીયે સુરતકો દેખેગા, એક ચમડા હે પાયખાને પર ઢપા હુવા. અગર દો દીન અપને તઇં ન ધોવે ઇસ્કા એબ નુમાયાન હોગા. ગંદગી ઇસ્સે આવેગી ઓર કોનસી ચીઝ ઇસસે જ્યાદા ગંદી હોગી કે વોહ હમેશાં અપને બાતીનમેં રખતા હે ઓર ઇસ્કા (હમ્માલ) બોજા ઉઠાનેવાલા બના હે હરરોઝ દોબાર અપને હાથસે ધોતા હે, નકલ હે કે એક દીન શેખ અબુ સઇદ રેહમતુલ્લાહ મુરીદુંકે સાથ કહીં જાતે થે એક મકામમેં પોહોંચે કે જહાં સંડાસ પાક કરતે થે ઓર નીજાશત રાસ્તે પર પડીથી. સબ લોગ વહીં ઠેરે એક તરફ ભાગને લગે હરએકને અપની નાક પકડી શેખ ખડા રહા ઓર બોલા અય લોગો માલુમ કરો યેહ નીજાસત મુઝસે કેહતી હે

કે મેં કસ બાજારમેં થી સબ લોગ પૈસે દેકે મુઝે ખરીદે ?ફત એક શબમેં ઉનકે સાથ રહી યેહ મેરા હાલ હુવા મુઝે ઉનસે ભાગના ઝરૂર હે. યા ઇન્કો હકીકતમેં યેહી બાત હે કે આદમી ઇસ આલમમેં નિપટ આજીઝ ઓર બેકસ હે અગર કીમીયા સઆદતકો દીલકે ગોહરપર ડાલેગા ફૈર્દા ઉસ્કા ઉરૂજ હોગા. જાનવરૂકે દરજેસે મલાઇકકે દરજેકો પોહોંચેગા. ઓર અગર દુન્યાકી તરફ મુતવજ્જેહ હોગા ફૈર્દા કુત્તે ઓર સુવ્વર ઇસસે બેહતર હોંગે કે યેહ સબ ખાક હો જાકે મેહનતસે છુટેંગે ઓર આદમી અઝાબમેં પડા રહેગા. પસ જેસા તુને અપના શર્ફ માલુમ કીયા અપના એબ ઓર નુકશાનભી માલુમ કર કે નફસકી મારેફત ઇસ વજેહસેભી મારેફત ઇલાહી કુજીયુંમેસે એક કલીદ હે (કુંજી) હે યહાં ખુશ શનાશીકા બયાન ઇસ કદર બસ હે કયું કે ઇસ કીતાબમેં ઇસસે ઝયાદે બયાનકી ગુંજાયશ નહિ.

દુસરા ઉનવાન મારેફતે ઈલાહીકે બયાનમેં.

અય અઝીઝ માલુમ કર કે અગલે પેગંબરૂંકી કીતાબુંમેં મજકુર હે " અય ઇનસાન પેહચાન જાનકો અપને, તા પેહચાને તુ પરવરદીગારકો અપને " ઓર આહાદીસમેં આયા હે " જીસને અપને નફસકો પેહચાના બેશક અપને પરવર દીગારકો પેહચાના. " ઇન બાતુંસે યું માલુમ હોતા હે કે આદમીકા નફસ આઇનેકી માનીંદ હે જો ઇસ્મેં નઝર કરેગા ખુદાકો દેખેગા. ઓર બહોત લોગ અપને તઇં દેખને પર ખુદાકો નહિ પેહચાનતે. પસ પેહચાનના ઇસ લેહાઝસે કે વોહ આઇના મારેફત હે ઝરૂર હુવા, ઓર ઉસ્કે દો તોર હેં. એક તોર વોહ જો મુસ્કેલ હે ઓર અકસરૂંકે ઝેહનમેં નહિ આતા ઓર ઉસ્કી શરહ અવામ સમઝ નાહ સકતે ઈસ્કા બ્યાન મુનાસીબ નહિ. પર દુસરા તોર જીસ્કો સબ લોગ સમઝ સકતે હેં યેહ હે કે આદમી અપની ઝાતસે ખુદાયતઆલાકી હસ્તીકો પેહચાને ઓર અપની સીફતુંસે ખુદાકી સીફતુંકો માલુમ કરે ઓર અપની મમલેકત, યાની તન ઓર આઝામેં તસરૂફ જો રખતા હે ઇસસે ખુદાકે તસરૂફકો જો સારે આલમમેં હે જાને. બ્યાન ઉસ્કા યેહ હે કે જબ આદમી પહેલે અપની હસ્તી માલુમ કીયા ઓર જાનતા હે કે કઇ સાલ ઇસિસે આગે પરદએ અદમમેં થા ઉસ્કા નામો નીશાન નહિ થા. ચુનાંચે હક તઆલાને ફરમાયા હે " કભુ હોતા હે ઇન્સાન

પર એક વક્ત ઝમાનેમેં જો ન થા વોહ કુછ ચીઝ જો તકરારમેં આતે. હમને બનાયા આદમીકો એક બુંદકે લઝેસે પલટતે રહે ઇસકો ફીર કર દીયા ઇસકો દેખતા સુનતા." ઓર વોહ ચીઝ જીસસે અસલ ખલકત આદમીકી ઝાહીર હો તુતફા હે. સડે ઓર હકીર પાનીકા એક બુંદ જીસમેં ન અકલ હે, ન બસારત, ન પાઉં, ન હાથ, ન ઝબાન, ન આંખ, ન રગ, ન પઠા, ન ઉસ્તખાન (હડી) ન ગોસ્ત, ન પોસ્ત. બલ્કે એક સીફતવાલા સુપેદ પાની થા. પસ યેહ સારે અજાઇબ ઉસસે જાહીર હુવે. ઇસને અપને તઇં આપ પેદા કીયા યા કીસી ઓરને ઉસકો બનાયા. ઓર બીલઝરૂર માલુમ કરેગા અબ જો કામીલ હુવા હે એક બાલકો પેદા નહિ કર સકતા. ઉસ્વક્ત જો પાનીકા એક બુંદ થા, બેશક નીહાયત આજીઝ ઓર નાકીસ થા. પસ ઇસકો બીલઝરૂર અપની ઝાતકી હસ્તીસે ઝાતે હકતઆલાકી હસ્તી માલુમ હોગી. ઓર જબ અપને બદનકે અજાઇબકો જો ઝાહેર વ બાતીનમેં હેં, દેખેગા, અપને ખાલીકકી કુદરત માલુમ કરેગા. ઓર સમઝેગા કે ઇસસે ઓર બડી કુદરત કયા હોગી કે એસે હકીર પાનીકી બુંદસે એસે કમાલ ઓર જમાલ ઓર અજાઇબિવાલે શખ્સકો બનાવે ઓર જબ અપની નાદીર સીફતું ઓર આઝાકી મનફેઅતુંકો દેખેગા કે હરએકકે બનાનેમે હીકમત કયા હે. ખુદ ઝાહીર કે આઝા જેસે હાથ, પાઉં, આંખ, ઝબાન, દાંત વગેરા, ખાહ બાતીનકે આઝા જેસે તીલ્લી, કલેજા, પીતા, મસાના વગેરા. અપને ખાલીકકે ઇલ્મકો જો કામીલ હે ઓર સારી ચીઝુંકો જો ઘેરા હે જાનેગા ઓર માલુમ કરેગા કે એસે ઇલ્મસે કોઇ શય ગાલીબ નહિ હો સકતી અગર સારે અકલાકી અકલકો કામમેં લગાવે ઓર ઇનકા ઉમ્ર દરાજ કરે ઓર વોહ સોચેં તા ઇન તમામ આઝામેંસે એક ઉઝુવકી કોઇ ઓર સુરત જો ઇસસે બેહતર હો બને; ઇમકાન નહિ. મસલન અગર ચાહેં કે દાંતુંકી સુરત બને સામને કે દાંતકા સર તેઝ હે તા રોટીકો કતરે ઓર દુસરે દાંતકા સર ચોડા હે તા તઆમકો પીસે, ઓર જીભ ઇસપર ચકીવાલેકે ફાવડે કીસી હે કે અનાજ ચકીમેં ડાલે ઓર વોહ કુવ્વત જો ઝબાનકે નીચે હે પાનીકે ચશ્મેસે હે કે ઇસ્વક્ત હાજતકે મવાફીક પાની ડાલતી હે તા તઆમ ભીગે ઓર હલકમેં ઉતરે ઓર અટક ન જાવે. સારે જહાનકે અકલા કોઇ દુસરી સુરત જો ઇસસે કામીલ તર ઓર બેહતર હો તજવીઝ ન કર સકે, ઇસી તરહ હાથકી પાંચ ઉંગલીયાં હેં. ચાર એક તોરકી ઓર અંગુઠા એક તોરકા મીકદારમેં છોટા, હરએક ઉંગલીકે સાથ કામ કરતા ઓર સબ પર ફીરતા હે હરએક ઉંગલીકે તીન તીન જોડ હેં ઓર અંગુઠે

કે દો જોડ, એસા બનાયા હે અગર ચાહે બંદ કરે ખાહ ફાવડા બનાવે, ખાહ ચમચા ખાહ મુઠી બંધ કરકે હથીઆર બનાવે ખાહ ખોલકે તબક બનાવે ઓર બહોતસે તોરસે કામમેં લાવે. અગર તમામ જહાનકે દાનીશમંદ દુસરા તોર તજવીઝ કરે ઇન ઉંગ્લીઉંકે વઝેકે બાબમેં કે તમામ એક સીફતમેં હોં. યા તીન એક તરફસે ઓર દો એક તરફસે હોં. યા યેહ કે પાંચ ઉંગલીયાં છે (૬) હો જાવેં. યા ચાર ઓર તીન જોડકે ઇવઝમેં દો યા ચાર જોડ હોં જો કુછ ધ્યાન કરેં ઓર કહેં સબ નાકીસ હે ઓર ખાસા તોર વોહી હે જો ખુદાને પેદા કીયા. ઇસ બ્યાનસે માલુમ હોગા કે ઇસ ખાલીકકા ઇલ્મ ઇસ શખ્સપર મોહીત હે ઓર સબ ચીઝુંકી ઇસીકો ખબર હે બદનકે અજઝાસે હરએક જુઝવમેં એસી હીકમતેં મોજુદ હેં. જીસ કદર આદમી ઇનિ હીકમતુંકો ખુબ જાનેગા હકતલાકે ઇલ્મકી બુઝુર્ગીસે દંગ હોગા. ઓર જબ આદમી અપની હાજતુંકો દેખે પેહલે આઝાકો ફીર ખાને ઓર લીબાસ ઓર ઘરકો દેખે ઓર રોઝીકી હાજત મેહ (બરસાત) ઓર બારે ઓર અબ્ર ઓર ગર્મી ઓર સર્મીસે ઓર ઇન સીફતુંકો જો ઉસે સધારતી હેં ઓર સીફતુંકી હાજત આલાત હથીઆરૂંકી તરફ લોહે ઓર લકડી ઓર તાંબે ઓર પીતલ વગેરાસે ઓર ઇનિ આલાતકી હાજત હીદાયત વ મારેફતકી તરફ કે કીસ તરહ બનાયા ચાહીયે દેખે સમઝેગા, કે યેહ તમામ અચ્છે ઓર કામીલ તોરપર બને હેં ઓર હરએકસે ઇતને અનવા પેદા ન કરતા તો મુમકીન ન થા, કે કીસીકી ખાતીરમેં આવે યા માંગ સકે બદુન માંગને ઓર ચાહનેકે તમામ લુત્ફો રહમતસે બને હેં યહાં ઉસકો ઓર એક સીફત માલુમ હોગી જો ઝીંદગી સારે અવલીયાકી ઉસીસે હે ઓર વોહ લુત્ફો રહમત વ ઇનાયતે ઇલાહી હે સારી મખલુકાત પર. ચુનાંચે ફરમાયા " પેશ કદમીકી રહમત મેરી ને ગઝબ પર મેરે " ઓર રસુલ સલ્લલ્લાહો અલયહે વ આલેહી વ સહાબેહી વ સલ્લીમ કહે હેં કે બંદુપર ખુદાકી મેહરબાની માંકી શફકતસે જ્યાદા હે શીરખાર બચ્ચેપર પસ અપની હસ્તીકે ઝુહુરમેં ઝાતે હકકી હસ્તી માલુમ કરે ઓર અપને આઝા હાથ પાઉકી તફસીલમેં અલ્લાહ તઆલાકી કમાલ કુદરત દેખે ઓર આઝાકી અજીબ હીકમતેં ઓર મનફેઅતેં જાનનેસે કમાલ ઇલ્મે હક માલુમ કરે ઓર તમામ ચીઝોંકો જો ઝુરરત યા હાજત યા ઉસકી ખાતીર બનાયે હેં દેખે તો લુત્ફો રહમતે ઇલાહીકા કાઇલ હોગા. પસ ઇસ તોર પર નફસકી મારેફત, મારેફતે હકકી કુંજી હુઇ. ફેરસે જેસા હકતઆલાકી સીફાતકો અપની સીફતુંસે ઓર ઉસકી હસ્તીકો અપની હસ્તીસે તુ માલુમ

કીયા, હકતઆલાકી તનઝીયાબી અપની તનઝીયાસે જાન. હકતઆલાકે બાબમેં તનઝીયા વ તકદીશકે માને યેહ હેં કે વોહ પાક વ મુકદ્દસ હે. ઇસ ચીઝસે જો વહેમો ખ્યાલમેં આવે ઓર મુનઝઝહ હે ઇસ બાતસે કે ઉસકો કીસી જગહકી તરફ નીસ્બત કરે. અગરચે કોઇ જગહ ઇસકે તસરૂફસે ખાલી નહિ ઓર આદમી ઉસકા નમુના અપનેમેં દેખતા હે કે ઉસકી જાનકી હકીકતભી જીસકો હમ દીલ કેહતે હેં વહેમો ખ્યાલમેં આનેસે મુનઝઝહ હે. ઓર જો ચીઝકે ઇસકો રંગ ન હો કીસી તોરસે ખ્યાલમેં ન આવેગી. ક્યું કે ખ્યાલમેં વોહી શએ આતી હે જીસકો આંખ દેખે યા ઇસકે જીન્સકો દેખે હો જેસે રંગ ઓર અશ્કાલ જો આંખ ઓર ખ્યાલકી હુકુમતમેં હેં ઓર યેહ જો તબીયત ચાહતી હે એક ચીઝ કેસી હોગી. ઉસકે માને યેહ હે ઇસકી શીકલ કેસીહી છોટી હે યા બડી. જો ચીઝ યેહ સીફત નહિ રખતી ચેગુનગીકા ઉસમેં દખલ નહિ. અપની હકીકતકો દેખ તેરી વો હકીકત જો મારેફતકા સબબ હોતી હે કીસમત પઝીર નહીં. મીકદાર વ કમીઅતકા ઉસમેં દખલ નહીં અગર કોઈ પુછેગા રૂહ શય હય જવાબ યેહ હય કે ચેગુંગીકા ઉસમે દખલ નહીં જબ તુને અપને તઈ ઇન સીફતુંસે જાના અબ માલુમ કર કે હકતઆલાકી ઝાત બેશક મુકદ્દસ વ મુનઝઝહ હે. લોગ હેરતમેં હેંકે એસા મોજુદભી હોગા જો (બે ચુન વ બેચેગુના) બે મીસલ વ કેફીયત હો હાલાંકે ખુદ વય આપ એસે હેં અપને તઈ નહિ પેહચાનતે હેં બલકે અગર આદમી અપને તઈ ઢુંઢેગા હઝારહા ચીઝેં પાવેગા જો બેચુનો બેચેગુના હેં; જીસકો આંખ ખુદ નહિ દેખતી હે મસલન ઇશ્ક ઓર દર્દ જીન્હેં આંખ નહિ દેખતી અગર ઇસકી ચેગુનગી ઢુંઢના ચાહે તો ઢુંઢ ન સકે ક્યું કે જબ યેહ ચીઝેં શીકલ ઓર રંગ નહિ રખતી હે, ઇસ સવાલકી ગુંજાયશ ન હોગી. બલ્કે અગર કીસીને હકીકત આવાજ કી યા બો યા મઝે ઢુંઢે કે વોહ કેસી હે ન પા સકેગા. ક્યુંકે ચું વ ચેગુનાહ તકાઝા ખ્યાલકા હે કે વોહ જીસ ચશ્મકો હાસીલ હુવા હે વોહ હર ચીઝસે હીસ્સા આંખકા તલબ કરતા હે, ઓર વોહ ચીજ જો કાનકી હીકમતમેં હો જેસે આવાજ મસલન ઇસમેં આંખકા કુછ હિસ્સા નહિ, બલ્કે ચુની ઓર ચેગુનગીકો ઇસકા ઢુંઢના મહાલ હે: ક્યુકે આવાજ આંખકે હીસ્સેસે મુનઝઝહ હે, જેસા, રંગ, કાનકે હીસ્સેસે મુનઝઝહ હે ઇસીતરહ વોહ ચીઝ જીસકો હીસ્સએ દીલ પાવે ઓર અકલસે પેહચાને, સારે હવાસકે હીસ્સેસે મુનઝઝહ હે ચુની ઓર ચેગુનગી મેહસુસાતમેં હુવા કરતી હે. ઇસ મતલબકી તેહકીકકો માકુલાતકી કીતાબુમેં હમ બ્યાન કીયે હેં. ઇસ કીતાબમેં ઇતના કાફી હે·

ઓર મકસુદ યેહ હે કે આદમી અપની બેચેગુનગીસે હકતઆલાકી બેચુની ઓર બેચેગુનગી પેહચાને ઓર માલુમ કરે. જેસા કે જાન મોજુદ હે ઓર તનકા બાદશાહ ઓર તનસે હરએક ચીઝ જીસકો ચુનો ચેગુનહ હો સબ ઇસકી મમલેકત હે ઓર ખુદ બેચુનો બેચગુના હે ઇસી તરહ બાદશાહે આલમ બે ચુનો બે ચેગુના હે ઓર જો ચીઝેં ચુની ઓર ચેગુનગી રખ્તી હોં ઉસકી મમલેકતકી મેહસુસાત હેં. દુસરા તોર હકતઆલાકી તનઝીયાકા યેહ હે કે કીસી જગાસે ઉસકી નીસબત ન કરે ઓર જાનકી નીસબત કીસી ઉઝવસે ન કરેં ક્યુંકે નહિ કેહ સકતે હેં કે જાન, હાથમેં યા પાઉંમેં યા સરમેં યા કીસી ખાસ ઉઝવમેં હે, સારે આઝા કીસમત પઝીર હેં. જો કીસમત પઝીર ન હો કીસમત પઝીરમેં હરગીઝ ન સમાવેગા. કયુંકે ઉસવક્ત વોહભી કીસમત પઝીર હો જાવેગા. ઓર બાવજુદ ઇસકેકે કીસી ઉઝવસે ઉસકી નીસબત નહિ કોઈ ઉઝવ ઉસકે તસરરૂફસે ખાલી નહિ બલ્કે સબ ઇસકે હુકમમેં હેં વોહ સબકા પાદશાહ હે, જેસા સારા જહાન, બાદશાહે આલમકે તસરરૂફમેં હે. ફીર વોહ મુનઝઝહ હે ઇસ્તિણાતસે કે કીસી ખાસ જગાસે ઉસકી નીસબત કરેં. અગર રૂહકી ખાસેયત બયાન હો તો યેહ મતલબ ઝાહીર હોગા. પર ઇસ બાતકી રૂખસત નહિ હે ઓર વોહ જો હદીસમેં આયાહે "તેહકીક પેદા કીયા અલ્લાહતઆલાને આદમકો અપની સુરત પર" ઇસસે આશકાર હોગા. ફસ્લ જબ ઝાતે હકકી હસ્તી ઓર ઉસકી સીફતેં ઓર ઉસકી તનઝીયા ચુની ઓર ચેગુનગીસે ઓર નીસબત મકાનસે માલુમ હો ચુકી. ઓર નફસકી પેહચાનત ઇસ મારેફતકા સબબ હુવા. અબ મારેફતે હકકા દુસરા બાબ બાકી રહા. વોહ ઇસકી હુકમરાનીકી મારેફત હે અપની મમલેકતમેં જો ચુનો ચેગુના હે યેહ કીસતોર પર હે ઓર ઇસકી કારફરમાઇ મલાઇકકો ઓર મલાઇકકી ફરમાં બરદારી ઓર મલાઇકકે હાથસે કામુંકા ચલાના ઓર આસમાનસે ઝમીનપર હુકમ ભેજના, આસમાન ઓર સીતારૂંકી તેહરીક, ઓર આહલે ઝમીનકે કામુંકા આસમાનસે વાબીસ્તહ કરના ઓર રીઝકકી કુંજી આસમાનકે હવાલે કરના યેહ સબ બાતેં કયુંકર હેં ઓર અલ્લાહ તઆલાકી મારેફતસે યેહ બડા બાબ હે ઇસકો મારેફતે અફઆલ કેહતે હેં ઓર ઇસ મારેફતકો જીસકા બ્યાન ઉપર ગુઝરા, મારેફતે ઝાત ઓર સીફાત કેહતે હેં. ઇસકી કુંજીભી નફસકી મારેફત હે જબ તુ અપની હુકુમતકો જો તેરી બાદશાહતમેં રખતા હે, ન, જાનેગા; ઉસ પાદશાહે આલમકી શાહીકો કીસ તરહ પેહચાનેગા. પેહલે એક ફેલકા ખ્યાલ કર કે જબ તુ ચાહે કે બીસ્મીલ્લાહ કાગઝ પર લીખે, અવ્વલ તેરે દીલમેં એક ઇરાદા

પેદા હોતા હે, પસ હરકત દીલમેં પેદા હોતી હે, ન, યેહ દીલ ઝાહીર જો તીક્કએ ગોસ્ત હે ઓર બાઇં તરફ ધરા હે એક જીસ્મે લતીફ દીલસે હરકત કરકે દીમાગકી તરફ જાતા હે, ઇસ જીસ્મે લતીફકો અતીબ્બા રૂહ કેહતે હે જો કુવ્વતે હીસ વ હરકતકી હમ્માલ હે. ઓર યેહ એક રૂહ હે જાનવરૂં કોભી હાસીલ હે. મોતકો ઇસીસે ઇલાકા હે ઓર વોહ દુસરા રૂહ જીસકો હમ દીલ કેહતે હે, બહાઇમકો નહિ હે હરગીઝ નહિ મરતા. ક્યુંકે વોહ ખુદાકી મારેફતકી જગા હે. પસ જબ યેહ રૂહ દીમાગકો પોહોંચતા હે ઓર બીસ્મીલ્લાહકી સુરત દીમાગકે ખઝાનેમેં જો કુવ્વતે મુતખય્યેલહકી જગા હે આતી હે એક અસર દીમાગસે પઠેકી તરફ જાવે જો દીમાગસે નીકલકે સારે બદનમેં પોહોંચે હે ઓર અનામીલ યાની સરે અંગુસ્તાનમેં તાગે કે માનીંદ બાંધે ગયે હે. દુબલે આદમીકે હાથપર નઝર આતે હે. અલકીસ્સા પઠે હલતે હે પસ સરે અંગુસ્તકો હીલાતે હે, ફીર ઉંગલી કલમકો હીલાતી હે, કલમ શ્યાહીકો હરકત દેતા હે ફીર બીસ્મીલ્લાહકી સુરત ઇસ તોરપર જો ખઝાનગો ખ્યાલમેં હે કાગઝપર ઝાહીર હોતી હે જો ઉસ્કી મદદગે પાસુસન આંખ ક્યુંકર અકસર અહવાલમેં ઇસ્કી હાજત હે. પસ જેસા કે અકસરકા આગાઝ એક ઇરાદા થા જો તુજમેં પયદા હુવા સબ કામોંકા આગાઝ સીફાતે હકસે એક સીફત હે ઇસ્કો ઇરાદા કેહતે હે જેસા અવ્વલ ઇસ ઇરાદેકા અસર તેરે દીલપર હુવા ફીર દીલકે વાસ્તેસે દુસરી ચીઝોંકો પોહોંચા. એસાહી પહેલે ઇરાદે હક્કકા અસર અર્શપર હુવા ઓર વહાંસે દુસરી ચીઝોંકો પહોંચા ઓર જેસા એક જીસ્મે લતીફ બુખારી, દીલકી રગુસે યેહ અસર દીમાગકો પોહોંચાતા હે ઓર ઇસ જીસ્મે લતીફકો રૂહ કેહતે હે. ખુદાકાભી એક જોહરે લતીફ હે જો ઇસ ઇરાદેકે અસરકો અર્શસે કુરસીકી તરફ પોહોંચાતા હે. ઇસ જોહરે હક્કકો ફરીશ્તા ઓર રૂહ ઓર રૂહુલ કુદુસ કેહતે હે. જેસા અસર દીલસે દીમાગકો પોહોંચતા હે વોહ હુકુમત વ તસરરૂફમેં દીલકા તાબે વ મહકુમ હે. એસાહી પેહલે અસર અર્શસે કુરસીકો પોહોંચતા હે ઓર કુરસી અરશકે નીચે હે, જેસા બીસ્મીલ્લાહકી સુરત જો તેરા ફેલ હે ઓર તુને ઇસ્કા ઇરાદા કીયા દીમાગકે પેહલે ખઝાનેમેં ઝાહીર હોનેસે ~~ફેલ ઇસ્કે~~ મુવાફીક ઝાહીર હોતા હે હરએક ચીઝકી સુરત જો આલમમેં પેદા હો ગઇ પેહલે ઇસ્કા નકશ લોહે માહફુઝમેં હોતા હે ઓર જેસા વોહ કુવ્વતે લતીફ જો દીમાગમેં હે આસાબકો હીલાતી હે તા આસાબ હાથ ઓર ઉંગલીયુંકો હીલાવે ઓર ઉંગલી કલમકો હીલાવે ઇસી તરહ જવાહીરે લતીફ જો **અર્શ વ કુરસીપર** નીચે-

બાંન હેં. ઓર આસમાન ઓર સીતારૂંકો હીલાતે હેં ઓર જેસા દીમાગકી કુવ્વત, રંગુ વ પતું કે વસીલેસે ઉંગલીકો હીલાતી હેં વય જવાહીરે લતીફ, જીસે મલાઇક કહેતે હેં. સીતારૂંકે વાસ્તેસે ઓર ઉન્કે તુરકે વસીલેસે અસળાને આલમે સીફલી (ઝમીન) કી તબીઅતુકો હીલાતે હેં, ઉન્કો અનાસીરે અરબઅહ કેહતે હેં. યાની હરારત, વ રૂતુબત, વ બુરૂદત,વ યબુસત. જેસા કલમ સીયાહીકો પરાગન્દહ ઓર જમા કરતા હે તો સુરતે બીસ્મીલ્લાહ ઝાહીર હો. યેહ ગરમી ઓર સરદી પાની ઓર મટ્ટી ઓર અનાસર મર્ક બાતકો હીલાતે હેં. ઓર જેસા કાગઝ સીયાહીકો જો ઇસપર ચલતી હે કબુલ કરકે જમા કરતા હે, રૂતુબત ઇનિ મુરક્કબાતકો કાબીલે શીકલ બનાતી હે ઓર યબુસતકો ઇસ શીકલકી નીઘેબાન તો ઇસ શીકલકો ન છોડે કયું કે રૂતુબત ન હો શકલ ન લેવે અગર યબુસત ન હો તો ઇસ શીકલકો જતન ન કરે ઓર જેસા કલમ અપની હરકત તમામ કરનેસે બીસ્મીલ્લાહકી સુરત ઇસ નકશકે મુવાફીક જો ખજાનએ ખ્યાલમેં હો બશારત (બીનાઇ) કી મદદસે ઝાહીર હોતી હે. ઇસી તરહ જબ હરારત વ બુરૂદત ઇન મુરક્કબાતકે અનાસીરકો મલાઇકકી મદદસે તહરીક દેં. હેવાનાત ઓર નબાતાત વગેરાકી સુરત ઇસ આલમમેં જલવહગર હોતી હે. ઇસ સુરતકે મુવાફીક જો લોહ માહફુઝમેં હો ઓર જેસા અસર આગાઝ ફેલકા તમામ તનમેં દીલસે નીકલકે સારે આઝામેં ફેલતા હે, આલમે અજસામકે ફેલકા આગાઝ અર્શમેં ઝાહીર હોતા હે ઓર જેસી યેહ ખાસેયત અવ્વલ દીલ કબુલ કરતા હે ઓર દુસરે આઝા ઇસકે બાદ હેં ઓર દીલકી નીસબત તેરી તરફ કરતે હેં તો માલુમ કરેં કે તું સાકીન દીલકા હે. ઇસી તરહ જબ ગલબા તમામ પર અર્શકે વાસ્તે હે લોગ સમઝે કે વોહ અર્શ કા રેહનેવાલા હે ઓર જેસા કે તુ દીલપર મસ્તુલી હુવા ઓર દીલકા કામ સુધર ગયા અપને તનકી સારે મમલેકતકી તદબીર તુ કર સકતા હે. એસાહી જબ હકતઆલા અર્શકો પેદા કરનેસે અર્શપર મસ્તુલી હુવા ઓર અર્શ સીધા ખડા રહા, મમલેકતકી તદબીર પુરી હુઇ. સીધા હુવા અર્શપર તદબીર કરતા હે કામુંકી ઇબારત ઇસીસે હે ઓર માલુમ કર કે યેહ તમામ બાતેં સચી હેં ઓર અહલે દીલકો મકાશફેસે માલુમ હોતી હેં ઓર વય ઇસ બાતકો શીલ હકીકત જાનતે હેં. **તેહકીક કેહ અલ્લાહ તઆલાને પેદા કીયા આદમીકો અપની સીફતપર, પસ પેહચાન અપને નફસકો અય ઇન્સાન, જબ પેહચાનેગા અપને પરવરદીગારકો** ઓર યકીન જાનકે બાદશાહકો

બાદશાહકે સીવાએ કોઈ નહિ જાનતા. અગર તુઝે તેરી મમલેકતપર બાદશાહી ન દેતે ઓર મુખ્તસીર નુસખા ખુદાવંદ તઆલા મમલેકતસે તુઝે સપુર્દ ન કરતે ખુદાવંદે આલમકો તુ બીલકુલ ન પેહચાનતા. પસ શુક ઉસ પાદશાહકા અદા કર કે જીસને તુઝે પેદા કરકે બાદશાહી દીયા ઓર એક મમલેકત અપની મમલેકતકી માનીંદ તુઝે દી ઓર દીલસે તેરા અર્શ બનાયા ઓર રૂહે હેવાનીસે જીસકા ચશ્મા દીલ હે તેરા ઇસરાફીલ બનાયા. ઓર દીમાગસે તેરી કુરસી બનાઇ ઓર ખઝાનએ ખ્યાલસે તેરા લોહે માહફુઝ બનાયા. આંખ, કાન ઓર સારે હવાસસે તેરે ફરીસ્તે બનાએ. ઓર કુવ્વએ દીમાગસે જો ચશ્મએ આસાબકા હે તેરે સીતારે ઓર આસમાન બનાયા ઉંગ્લી ઓર કલમ શીહાઇસે. અનાસરકો તેરે અનાસીરકો તેરે મુસખ્ખર કીયા. ઓર તુઝે યગાના ઓર બે ચુનો બેચગુના પેદા કીયા. ઓર તુઝે સબપર બાદશાહી દે કે હુકમ કીયા કે ખબરદાર અપનેસે ઓર અપની બાદશાહતસે તુ ગાફીલ ન રેહ. અગર ગાફીલ હોગા અપને ખાલીકસે ગાફીલ રહેગા. **તેહકીક કેહ અલ્લાહને તઆલા પેદા કીયા આદમીકો અપની સીફતપર. પસ પેહચાન અપને નફસકો અય ઈન્સાન, તબ પેહચાનેગા અપને પરવરદીગારકો. ફસ્લ** પસ ઇન તમામ બાતુંસે જો આદમીકે સલ્તનતકા ઓર માલેકુલ મુલ્કકી બાદશાહતકા બયાન હુવા. દો બડે ઇલ્મકી તરફ ઇશારા હે. એક આદમીકે નફસકા ઇલ્મ, ઓર ઉસકે આઝાકે તઅલ્લુકકી કેફીયત કુવ્વતેં ઓર સીફાતકે સાથ ઓર સીફાત ઓર કુવ્વતુંકા ઇલાકા જો દીલસે હે ઓર એક ઇલ્મભી દરાઝ જીસકી તેહકીક ઇસ કીતાબમેં નહિ હો સકતી. દુસરા ઇલ્મ બાદશાહે આલમકી મમલેકતકા તઅલ્લુક ફરીસ્તુંસે, ઓર ફરીસ્તુંકા તઅલ્લુક એક દુસરેસેં ઓર સમવાત વ અર્શ વ કુરસીકા તઆલ્લુક મલાઇકકે સાથ યેહ ઇલ્મભી દરાઝ હે. મકસુદ ઇસ ઇશારેસે યેહ હે કે જો આદમી સીયાના હો (હુસ્યાર હો) ઈન સબ ચીઝુંકા એતેકાદ કરે ઓર ખુદાકી બુઝુર્ગીકો પેહચાને. ઓર જો વોહ કુંદ ઝેન હો ઇતના સમઝે કે આપ કીસ કદર બેખબર હે ઓર કીતના ઇસકા નુકસાન હુવા, કે એસે બાદશાહ સાહેબે જમાલકે દીદારસે મહરૂમ રહા ઓર જમાલે હઝરતે બારીસે ખલાઇકકો કયા ખબર ઓર ઇતના જો બોલા ગયા. ઇસલીયે હે કે ખલ્ક અપની હકીકત માલુમ કરેં **ફસ્લ** બીચારા તબઇયાતકા ઇલ્મ જાનનેવાલા ઓર નજુમી જો કામુંકો અનાસીર ઓર સીતારુંકે હવાલે કીયે ઉનકી મીસાલ ઇસ ચ્યોંટીકીસી હે જો કાગઝપર ચલતી ઓર ઉસકો દેખતી હે કે સીયાહ હોતા હે ઓર ઉસપર નક્શ ઝાહીર હોતા હે. જબ

કલમ ઇસે નઝર આતા હે ખુશ હોકે કેહતી હે ઇસ કામકી હકીકત મુઝપર ખુલી. યેહ નક્કાશી કલમ કરતા હે. યેહી મીસાલ તબીઇકી હે કે ઇસને કીસી નીલાનેવાલેકો સીવાએ આખરી દરજેકે નહિ સોચા. ફીર દુસરી ચ્યોંટી આઇ ઉસ્કી આંખ કુશાદેહ ઓર નીગાહ તેઝ થી. કેહને લગી, નક્કાશીકી નીસ્બત કલમકી તરફ ગલત હે ક્યું કે મેં ઇસ કલમકો મુસખ્ખર દેખતી હું. કલમ સીવાએ યહાં ઓર કોઇ હએ જો નક્કાશી કરતા હે ઇસ બાતસે ખુશ હોકે કહે કે હકીકત યેહી હે, જો મેં જાની. નકશ કરનેવાલી ઉંગ્લી હે કલમ નહિ. યેહ મીસાલ નજુમીકી હે કે ઇસ્કી નીગાહ દુર ગઇ. સોચા કે અનાસીર સીતારૂંકે તાબે હેં. ફીર યેહ નહિ સમઝા કે કવાકબ ફરીસ્તુંકે તાબે હેં ઓર ઇન દરજુંમેં જો ઇસ્કે સિવાએ થે પોહોંચ ન સકા જેસા યેહ તફાવત નજુમી ઓર તબીઇ કે દરમ્યાન આલમે અજસામમેં હુવા ઓર ઇસસે એક ખીલાફ ઝાહીર હુવા ઇસી તરહ ઇન લોગોંમેં જો આલમે અરવાહમેં તરક્કી કીયે યેહી ખીલાફ હે કે અક્સર લોગ આલમે અજસામસે તરક્કી કરકે અજસામકે સિવાએ કુછ નહિ પાય પેહલે દરજેપર ઉતરે ઓર આલમે અરવાહમેં મેરાજકા રાસ્તા ઇનપર બંદ હો ગયા. ઓર આલમે અરવાહમેં જો આલમે અનવાર હે ઇસી તરહ ઘાટીએં ઓર પરદે બહોતસે હેં દરજુંપર બાઝકા દરજહ કવાકિબ ઓર બાઝકા માહતાબ ઓર બાઝકા દરજહ આફતાબ હે ઓર યેહ મેરાજ એસુંકા હે જીન્હેં મલકુત આસમાન બતાયે હોં. ચુનાંચે ખુદાને ઇબ્રાહીમ ખલીલુલ્લાહ અલય હીસ્સલામકે બાબમેં ઇસ બાતકી ખબર દી હે. ઓર **ઇસી તરહ બતાવ હેં હમ ઇબ્રાહીમ અલયહીસ્સલામકો બાદશાહી સમાવાતકી ઓર ઝમીનકી તા વોહ હો જાવે અરબાબે યકીનસે.** જબ તો ઉસને બોલા:-**તેહકીક મેંને તવજ્જોહ કીયા અપને મોંહકો એસેકી તરફ જીસ્ને બતાયા આસમાન ઓર ઝમીન.** ઇસી વાસ્તે રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલયહે વ આલેહી વ સહાબેહી વ સલ્લીમને ફરમાયા હે. **તેહકીક કે અલ્લાહ તઆલાકે રાસ્તે હેં સત્તર હજાર પરદે નુરકે હેં અગર ઉન્કો ઉઠાવે તુ અલબત્તા, જીલા દેં તો ઉસ્કે રૂખકી તજલ્લીયાં હરએક ચીઝકો જીસપર ઉસ્કી નઝર પડે.** ઇસ મતલબકી શરેહ મીસ્કાતુલ અનવાર ઓર મીસ્બાહુલ અસરારમેં હમ લીખે હેં વહાં દેખ લીજે. મકસદ યેહ હે કે તા તુઝે માલુમ હો કે બેચારા તબીઇ જો એક ચીઝકો હરારત ઓર બરૂદતકે સીપુર્દ કીયા સચ કહા. ક્યું કે અગર અનાસીર અસબાબે ઇલ્લાલોકે દરમ્યાન ન હોને તીબકા હુક્મ

બાતીલ હો જાતા. લેકીન ઉસ્ને ખતા ઇસ જેહતસે કી કે ઉસ્કી નઝર કોતાહ થી. દીલકા સામાન પેહલેહી મનઝીલમેં રખ દીયા ઔર ઉતર પડા. ન સાજી કીયા ન ચાકરી. ઔર વોહ ખુદ હલકે નોકરૂંમેં દાખીલ હે જો જુતીયાં છોડનેકી જાયમેં ખડે રેહતે હેં ઔર નજુમી અસ્બાબે ઇલાહીકે દરમ્યાન સીતારેકો જો લાયા, સચ હે કયું કે અગર ઐસા ન હોતા તો રાત દીન એકસાં હોતે. આફતાબ એક સીતારહ હે જીસસે દુન્યામેં રોશ્ની ઔર ગરમી હે ઔર ઠંડ કાલા ઔર ધુપ કાલા દોનું બરાબર હો જાતે હે. તાબીસ્તાનકી હરારતકા બાઇસ યેહ હે કે આફતાબ વાસ્તે આસમાનકી નઝદીક આતા હે ઔર ઝમીસ્તાનમેં દુર રહા કરતા હે. વોહ સાહેબ જીસ્ને અપની કુદરતસે આફતાબકો ગર્મ વ રોશન બનાયા અગર ઝોહલકો સર્દ વ ખુશ્ક ઔર ઝોહરાકો ગર્મતર બનાવે તો કયા અજબ યેહ બાત મુસલમાનીમેં કુછ ખલલ ન કરેગી. નજુમીકી ગલતી યેહ હે કે સીતારૂંકો અસલ જાના ઉન્કી તાબેપનીકો નહિ દેખા ઔર યેહ નહિ સમઝા **વશ્શમ્સો વલ કમરો બે હુસ્બાની વલ કમરો વન્નજુમો મોસ-ખ્ખરાતુન બેઅમ્રેહ.** મુસખ્ખર વોહ હે જીસ્કો એક કામમેં લગાએ હોં, પસ યેહ અપની ઝાતસે કારગર નહિ હેં. બલ્કે ઇન્કો કામમેં લગાએ હેં. ફરીસ્તુંકી મારેફતસે જેસા આસાબ આઝાકી તહરીકમેં ઇસ કુવ્વતકી જેહ-તસે જો દીમાગમેં હેં મશ્ગુલ હેં. સીતારે ભી આખરી નોકરૂંમેં દાખીલ હેં અગરચે નકીબુંકે દરજેમેં હેં ઔર જુતીયાં છોડનેકી જાયમેં નહિ જેસે ચાર અનાસીર કે યેહ આખરી મુસખ્ખરા હેં જેસા કીતાબતકે બાબમેં કલમકા હાલ હે ફેસ્લ બેસ્તર ખીલાફે ખલાઇકમેં ઐસા હે કે દેખો તો એક સુરતમેં સબકી બાત સચ હે લેકીન એક શયકે બાઝકો દેખકે સમઝે હેં કે હમ સબ દેખે ઔર ઇન્કી મીસાલ ઇન આંધુંકીસી હે જો નગ સુને થે કે ઇન્કી બસ્તીમેં એક હાથી આયા હે ઉસ્કો પેહચાનનેકી ખાતીર ગએ ઔર હાથસે ઉસ્કો ટટોલને લગે. એકકા હાથ કાનપર પડા, એકકા પાઉં પર પડા, ઔર એકકા દાંતપર. જબ વય દુસરે અંધુકે પાસ ગએ ઉન્હોંને ઇન્સે ફીલકી હકીક્ત દરયાફતાંકી. વોહ જો પાઉંકો છુવા થા બોલાકે હાથી થંભ (સુતુન) કી માનીંદ હે ઔર વોહ જો દાંતપર હાથ ડાલા થા બોલા લકડીસા હે. વોહ જો કાન પકડા થા બોલા કે કમલસા હે તો યહાં સબકી બાત સચ હે ઔર સબ ખતાપર હેં કયુંકે હરએકને સમઝા હે કે સારે હાથીકો માલુમ કીયા. હાલાં કે ઐસા નહિ. ઇસીતરહ નજુમી ઔર તબીબકી નઝર ખુદાકે

નોકર મેસે એક પર પડી વય ઇસ્કી હુકુમત ઓર ઇક્તેદારસે દંગ હોકે બોલે કે ખુદ બાદશાહ યેહી હે. ચુનાંચે હઝરત ઇબ્રાહીમ અલયહીસ્સલામને કહા થા. **યેહ મેરા રબ હે** આફ્તાબકો દેખકર એસા કહે થે જબ ગેબસે ઇસ્કો હીદાયત હુઇ સબકા નુકસાન દેખા ઓર ઉન્કે સિવાએ દુસરેકો પેહચાના બોલા યેહ દુસરેકા મહકુમ હે વોહ જો ઝેર દસ્ત હો ખુદાઇકે લાયક નહિ. તબ ફરમાયા. **મેં દોસ્ત નહિ રખ્તા ડુબને વાલેકો. ફેસ્લ** સીતારૂં ઓર અનાસીર ઓર બારા બુરૂજ ઓર અર્શકી મીસાલ એક સુરતસે ઇસ બાદશાહકી માનીંદ હે જીસ્કા એક ખાસ હુજરા હો જહાં ઉસ્કા વઝીર બેઠા હે ઓર ઇસિ હુજરેકે આસપાસ એક મેડી હો જીસ્કે બાલાખાને બારા હો ઓર હરએક બાલાખાને પર વઝીરકા નાઇબ બેઠા હો ઓર સાત નકીબ સવારાં, બારા બાલાખાનુંકે ગીર્દ ફીરતે હેં ઓર વઝીરકે નાયબુંકા હુકમ જો વઝીરસે ઇન્હેં પોહોંચા હે સુનતે હેં ઓર ચાર પ્યાદે ઇન સાત નકીબસે દુર ખડે રેહકે ઇન્હીં દેખ રહે હેં તા દરગાહસે કયા હુકમ આતા હે ઓર ઇન ચાર પ્યાદુંકે હાથમેં ચાર કમંદ હેં જીન્હેં વય ફેંકતે હેં એક જમાઅતકો ફરમાનકે મ્વાફીક હુઝુરમેં ભેજતે હેં ઓર એક જમાઅતકો દરગાહસે હાંક દેતે હેં એક ગીરોહકો ખીલઅત ઓર એકકો સઝા દેતે હેં. **અર્શ** વ હુજરા ખાસ હે જહાં વઝીરે મમલેકત બેઠા હે વોહ એક ફરીસ્તા હે, બડા મુકર્રબ ઓર મેડી સીતારૂંકા આસમાન હે. બારા બુર્જ બારા બાલાખાને હેં વઝીરકે નાએબાં દુસરે મલાઇક હેં જો દરજુંમેં મુકર્રબ ફરીશ્તુંસે કમતર હેં ઓર એક એક કામ હરએકકે હવાલે હુવા હે. સાત સીતારે (૧ ઝોહલ, ૨ ઝોહરા, ૩ મુશ્તરી, ૪ ઉતારીદ, ૫ શમ્સ, ૬ કમર, ૭ મરીખ) સાત સવાર હેં કે નકીબુંકે માનીંદ ઇન મેડીયુંકે પાસ ખડે હેં ઓર હર એક મેડીસે જુદા જુદા હુકમ ઇન્હેં પોંહચાતા હે ઓર ચાર અન્સર યાની આતીશ, હવા, પાની, મીટ્ટી, ચાર પ્યાદે હેં કે અપને વતનસે બાહીર નહિ જાતે ઓર ચાર તબીઅતેં જેસે હરારત, બરૂદત, રતુબત, યબુસત, ચાર કમંદ હેં. જબ કીસીકા હાલ બદલે ઓર વોહ દુન્યાસે રૂહ ગરદાં હો, ગમ ઓર ડર ઇસ્પર ગલબા કરે ઓર દુન્યાકી ન્યામતુંસે બેઝાર હો જાવે ઓર અપને અન્જામકે સોચમેં પડે તબીબ કેહતા હે કે યેહ બીમાર હુવા. ઇસ બીમારીકો માલી ખોલીયા કેહતે હેં. અફ્તીમુંકા જોશાંદા ઇસ્કા ઇલાજ હે. તબીઇ કેહતા હે ઇસ બીમારીકી અસલ યબુસત હે જો દીમાગપર ગાલીબ હુઇ. ઇસ્કા સબબ ઝમીસ્તાનકી હવાકી ખુશ્કી હે જબતક બહાર ન આવે ઓર

રતુબત હવાપર ગાલીબ ન હો, ઇસ્કા ઇલાજ ન હોગા. નજુમી કેહતા હે કે યેહ સોદા હે જો ઇસ ફસ્લમેં પેદા હુવા ઓર સોદા ઉતારીદસે હોતા હે કે ઇસ્કો મરીખસે એક મુશાબેહત નાપસંદીદહ હે જબતક ઉતારીદ સાફય-નકે મુકાબીલ ન આવે યા ઉન્કી સુલસીયતમેં ન પોહોંચે ઉસ્કા હાલ નહિ સુધરેગા. યેહ સબ સચ કેહતે હેં ઇલ્મકા સરમાયા યેહી હે પર યેહ જો ઇન્હોંને દરગાહે ઇલાહીમેં ઇસ્કી સઆદતકા હુકમ કીયે ઓર દો ચાલાક નકીબકો જીન્હે 'ઉતારીદ વ મીરીખ' કેહતે હેં કોડે મારતે હુવે ઇસ્કે પાસ ભેજે તા દરગાહકે પ્યાદુંસે જીસે હવા કેહતે હેં ખુશ્કી ઇસ્કે ધર ઓર દીમાગમેં ડાલે ઓર ઇસિકો લઝઝતે દુન્યાવીસે રૂહ ગરદાં કરે. ડર ઓર ગમકે કોડેસે મારે. ઓર તલબકે નામસે ઇસ્કો દરગાહે ઇલાહીમેં દાવત કરેં. યેહ બાત ઇલ્મે તીબ ઓર ઇલ્મે તબીઈ ઓર ઇલ્મે નુજુમમેં મઝકુર નહિ. બલકે ઇલ્મે નુબુવ્વતકે દરયાસે નીકલે જો અતરાફે મમલેકતકો ઓર હુઝુરકે આલેમું નકીબુંકો ઓર ચાકરૂંકો ઘેરા હે ઓર પેહચાના કે હરએકકા કયા કામ હે, ઓર કીસકે હુકમસે વય હરકત કરતે હેં, ખલાઇકકો કહાં ભીલાતે હેં ઓર કહાંસે હાંકતે હેં. પસ હરએક શખ્સ જો બોલા સચ બોલા હે. પર બાદશાહે મમલેકત ઓર તમામ સીપાહસાલારૂંકે ભેદસે ઇસે ખબર નહિ. હકતઆલા ઇસી તોર પર બલા ઓર બીમારી ઓર સોદા ઓર મેહનતકે હીલેસે ખલાઇકકો અપની દરગાહમેં બુલાતા ઓર ફરમાતા હે યેહ બીમારી નહિ બલ્કે હમારે લુત્ફકા કમંદ હે જીસસે અપને દોસ્તુંકો હુઝુરમેં બુલાતે હેં. **તેહકીક કે આફત સોંપી ગઇ હે અંબેયાપર ફીર અવલ્યાપર, ફીર ઉન્કે અમસાલપર** બીમારૂંકી આંખસે ઇન્હેં ન દેખો. યેહ હમારે ખાસ લોગ હેં. **મેં બીમાર હુવા તુને મેરી બીમાર પુરસી ન કી** ઇન્કે બાબમેં નદા હોતી હે પસ વોહ પેહલી મીસાલ આદમીકી પાદશાહીકી થી જો અપને બદનમેં રખતા હે. ઓર યેહ મીસાલ બી ઉસ્કી મમલેકતકી હે જો અપને બદનકે બાહીર રખતા હે. ઇસી વજહસે યેહ મારેફતબી મારેફતે નફસસે હાસીલ હોગી, ઇસી વાસ્તે હમને મારેફતે નફસકો પેહલા ઉન્વાન બનાયા. **ફસ્લ** અબ ચાહીએ કે "**સુબહાનલ્લાહે વલહમ્દો લીલ્લાહે વલા ઇલાહાઇલ્લલ્લાહો વલ્લાહો અકબર** કે માની પેહચાને, કે યેહ ચાર મુખ્તસીર કલમે જામએ મારેફતે ઇલાહીપર હેં. જબ તુને અપની પાકી પેહચાની સુબહાનલ્લાહકે માની તુઝે ઝાહીર હુવે ઓર જબ અપની બાદશાહતસે ઇસ્કી બાદશાહીકી તફસીલ પેહચાના કે સારે અસબાબ વાસ્તે ઇસ્કે ફરમાંબરદાર હેં. જેસા કલમ

કાતીબકે હાથમેં માની ' અલ્હમ્દો લીલ્લાહ, કે પેહચાના કે જબ ઇસકે સિવાએ કોઇ દુસરા મુનઇમ નહિ. હમદો શુક્ર ઉસીકે લાયક હે ઓર જબ પેહચાના કે ઉસકે સિવાએ કીસીકો મુખત્યારી હુકમકી નહિ. ' લાઇલાહ ઇલ્લલ્લાહો ' કે માની તુ સમઝા અબ અલ્લાહો અકબરકે માની પેહચાન ઓર સમઝ કે યેહ તમામ જો તુને જાના હકતઆલાકે ભેદસે કુછ નહિ સમઝા. કયું કે હકતઆલા ઇસસે બુઝુર્ગ તર હે કે બંદે ઇસકો કયાસસે માલુમ કર સકે. ઇસકે માની યેહ નહિ કે વોહ દુસરેસે બડા હે કયું કે ઇસકે સાથ કોઇ દુસરી ચીઝ નહિ. તો વોહ ઇસિસે બડા હોકે સારી મવજુદાત ઇસકી હસ્તીકે નુરસે હેં ઓર આફતાબકા નુર સિવાએ આફતાબકે ઓર કુછ શએ નહિ. તો કેહ સકે કે આફતાબ અપને નુરસે બુજુર્ગ હે બલ્કે માની અલ્લાહો અકબર કા યેહ હે કે આદમી કયાસે અકલસે ઇસે પેહચાન ન સકે મઆઝલ્લાહ કે ઉસકી પાકી વ તકદીસ, આદમીકી પાકી વ તકદીસકીસી હો કે વોહ સારી મખ્લુકાતકી મુશાએહતસે પાક હે. આદમીકા કીયા હીસાબ ઓર મઆઝલ્લાહકે ઉસકી બાદશાહી આદમીકીસી હો અપને તનપર, યા ઉસકી સીફતેં જેસા ઇલ્મ વ કુદરત આદમીકી સીફતેં કેસી હો બલ્કે યેહ તમામ એક નમુના હે તો તુઝે કુછ એક બેહરએ જમાલે હઝરતે ઇલાહીયતમેં ઇજઝે બશરીયત કે મીકદાર હાસીલ હો. ઓર ઇસ નમુનેકી મીસાલ એસી હે કે હમસે અગર કોઇ લડકા પુછે કે સલ્તનત ઓર રીયાસતકી લઝત કેસી હુવા કરતી હે, હમ જવાબ દેં કે ચોગાન બાઝીકી લઝત કેસી હે કયું કે ઇસકો દુસરી લઝતસે ખબર નહિ ઓર જો બાત ઇસે હાસીલ ન હો કયાસસે ઇસકો પેહચાન ન સકે બલ્કે વોહ એસી ચીઝ પેહચાનેગા જીસકા નમુના ઇસમેં હો ઓર ઝાહીર હે કે બાદશાહીકે મઝેકો ચોગાનબાઝીકી લઝતસે કુછ નીસબત નહિ. પર લઝતકા નામ દોનું પર સાદીક આતા હે. પસ નામમેં ઇસિ વજહસે દોનું બરાબર હેં ઇસ્લીયે યેહ નમુના બચ્ચુંકી મારેફતકે લાયક હે. પસ હકતઆલાકી પુરી હકીકત હકકે સિવાએ કોઇ નહિ જાનતા. ફસ્લ મારેફતે હકતઆલાકી શરહ દરાઝ હે ઓર ઇસ કીતાબમેં ઇસકા બયાન હો નહિ સકતા. હતામકદુર સારી મારેફત તલબ કરનેકી ખાતીર ઇતની તરગીબ (શોક) દીલાના કાફી હે. કયું કે ઇસમેં અયન સઆદત હેં બલ્કે આદમીકી સઆદત ખુદાકી મારેફત ઓર ઉસકી બંદગીમેં હે મારેફતસે સઆદત હાસીલ હોનેકા સબબ ઇસકે આગે મઝકુર હો ચુકા લેકીન બંદગી વ ઇબાદત ઇસ લીયે સઆદતકા સબબ હોતે હેં કે જબ આદમી મરતા હે હકતઆલાસે ઇસે સરોકાર હે,

ઇસીકી તરફ ફીર જાના ઓર બાઝગસ્ત હે. જબ કીસીકો એક કે સાથ દીકાના હો સઆદત ઇસ્કી યેહી હે કે વોહ ઉસ્કા દોસ્તદાર હો ઓર જીતના જ્યાદા દોસ્ત રખેગા ઉસ્કી સઆદત ઇતની જ્યાદા હોગી કયું કે રાહત વ લઝ્ઝત મહબુબકો દેખનેમેં બડી હે. ઓર ખુદાકી દોસ્તી આદમીકે દીલ પર ગાલીબ ન હોગી, મગર મારેફતસે ઓર બહોત ઝીક્ર કરનેસે કયું કે જબ એક શખ્સ કીસીકો દોસ્ત રખતા હે અકસર ઇસે યાદ કરતા હે જબ ઇસકા ઝીક્ર બહોત કરતા હય ઉસ્કે દોસ્તોંમેં દાખીલ હોતા હય ઇસી વાસ્તે ખુદાને દાઉદ અલેયહીસ્સલામપર વહી ભેજા, ઓર ફરમાયા યાની મેં તેરા સહારા હું ઓર તુઝે મેરેસે સરોકાર હે. એકદમ મેરી યાદસે ગાફીલ મત હો. ઓર ઝીક્ર દીલપર ઉસ વક્ત ગાલીબ હોગા કે આદમી હમેંશા ઇબાદત કીયા કરે ઓર ઇબાદતકે વાસ્તે ખાતીર જમઇ ઇસ્વકત હાસીલ હો કે શેહવત પરસ્તીકે ઇલાકે ઇસસે ટુટ જાવેં ઓર યેહ ઉસ્વકત ટુટતે હેં કે ગુનાહુસે દસ્ત બરદાર હો. પસ તર્કે મઇશત દીલ જમઇકા સબબ હોતા હે ઓર તાઅત વ બંદગીસે દીલપર ઝીક્ર ગાલીબ હોતા હે યેહ દોનું ચીઝે મોહબ્બતકા સબબ હોતી હેં ઓર મોહબ્બત સઆદતકા તુખ્મ હે ફતેહ વ ફીરોઝી ઇસીસે હે. ચુનાંચે હકતઆલાને ફરમાયા. **તેહકીક ફતેહમંદ હુવે ઇમાનવાલે** ઓર ફરમાયા. **તેહકીક કે ફતેહમંદ હુવા જીસ્ને પાક કીયા અપને તઇં ઓર યાદ કીયા નામ અપને પરવરદીગારકા ફીર નમાઝ પઢા.** ઓર જબ સારે આમાલ ઇબાદત નહિ હો સકતે બલ્કે બાઝે ઇબાદત હેં ઓર બાઝે નહિ, ઓર તમામ શેહવાત યાની ખવાહીશુંકા તર્ક કરના મુમકીન નહિ, બલ્કે જાઇઝ નહિ કયું કે અગર ખાના ન ખાવેગા હલાક હોગા, ઓર અગર મુબાશેરત ન કરેગા, નસલ મુનકતેઅ હોગી. પસ બાઝી ખ્વાહીશેં લાઇકે તર્ક ઓર બાઝી લાઇકે અમલ હેં તો યહાં એક હદ દરકાર હે કે ઇસકો ઇસસે જુદા કરે ઓર યેહ હુદુદ વ હાલસે ખાલી નહિ. યા આદમી અપની અકલ વ ઇજતે હાદસે ઠેરાવે ઓર અપની નઝરસે ઇખ્ત્યાર કરે, યા દુસરેસે લેવે ઓર મહાલ હે કે ઇસ્કો અપને ઇજિતેહાદ વ ઇખતેયાર પર છોડ દેં કયું કે હવા વ હવસ જો ઇસપર ગાલીબ હેં હમેશાં ઇસ્સે રાહે ઇલાહીકો પોસીદહ રખતે હેં. ઓર ઇસ બાતકો જીસમેં ઇસ્કી મુરાદ હો ખુબીકી સુરતસે ઇસે બતાતે હેં પસ ચાહીએ કે ઇખ્ત્યારકી લુગામ ઇસકે હાથમેં ન હો બલ્કે દુસરેકે હાથમેં હો. ઓર હરકોઇ ઇસ કામકે લાયક નહિ, બલ્કે દાનીશ્મંદાં દરકાર હેં વય અંબેયા હેં. પસ શરીઅતકી મુતાબેઅત ઓર ઉસ્કે એહકામકા બજાલાના બીલ ઝુરૂર વ સઆદતકા બાઇસ હોગા. બંદગીકે માની

યેહી હેં જીસ્ને હુદુદે શરીઅતસે કદમ બડાવેગા અપને હાથસે આપ ખતરે હલાકમેં પડેગા ઇસી વાસ્તે હકતઆલાને ફરમાયા. **ઓર જીસ્ને આગે બડા હદુંસે અલ્લાહકે પસ તેહકીક સીતમ કીયા અપનેપર. ફસ્લ** વય લોગ જો હર ચીઝકો બાઇઝ જાનનેવાલે હેં ઓર અહકામે ઇલાહીકી હુદુદસે દસ્ત બરદાર હો ગએ સાત વજહસે ઉન્કી ખતા ઓર નાદાની સાબીત હોતી હે. પહેલી વજહ નાદાની ઇસ જમાઅતકી હે જો ખુદાપર ઇમાન નહિ લાએ ઇસ્કો અપને વહેમો ખ્યાલમેં ચેશુનગીકે સાથ ઢુંઢે જબ નહિ પાએ ઇસ્કે મુનકીર હો ગએ. તબીઅત ઓર સીતારૂંકી તરફ સબ કામકી નીસ્બતકી ઓર સમઝે કે આદમી ઓર યેહ હેવાનાત ઓર યેહ આલમે અજીબ ઇસ તમામ હીકમત વ ખુબીકે સાથ અઝ ખુદ પેદા હુવે હેં. યા હંમશાંસે ઉનકા વજુદ હે યા તબીતયકા ફેલ હે. જબ તબઇકો ખુદ અપની ખબર નહિ; દુસરી ચીઝ કબ પેહચાનેગા. ઓર ઇનકી મીસાલ ઇસ શખ્સકી માનીંદ હે કે એક ખત અચ્છા દેખા સમઝા કે યેહ અઝ ખુદ લીખા ગયા હે. કાતીબકી કુદરત ઓર ઇલ્મ ઇરાદેકો ઇસમેં દખલ નહિ. યા હંમેશાસે એસા લીખા હુવા હે જીસ્કા અંધાપન ઇસ કદર હો ગુમરાહીકી રાહસે વોહ કભુ ન નીકલેગા. તબીઇ નજુમીકી ગલતી ઉસ્કે આગે મઝકુર હુઇ. દુસરી વજહ નાદાની ઉસ જમાઅતકી યેહ હે જો આખેરતપર ઇમાન નહિ લાંએ ઓર સમઝે કે આદમી ઘાંસ પાતકાસા હે યા દુસરે હેવાનસા કે મરનેસે નાબુદ હોતા હે. ઇસ્કે સાથ ન ગુસ્સા હે, ન હીસાબ, ન અઝાબ, ન સવાબ, ઇસ્કા સબબ યેહ કે ઇસ્ને અપને નફસકો પેહચાના ઓર અપની કેફીયત યેહી સમઝા હે, જો ગધે ઓર બેલ ઓર ઘાંસકી હે ઓર ઇસ રૂહકો જો આદમીકી હકીકત હે નહિ પેહચાના કે વોહ અબદી હે ઓર હરગીઝ નહિ મરતે. પર ઇસ્કે બદનકો છીન લેતે હેં મોત ઇસીકા નામ હે. ચોથે ઉન્વાનમેં ઇસ્કા બયાન આવેગા. તીસરી વજહ નાદાની ઇસ જમાઅતકી યેહ હે, જો ખુદા ઓર આખેરતપર જરા ઇમાન લાએ હેં પર શરીઅતકે માની નહિ સમઝે ઓર કેહતે હેં કે ખુદાકો હમારી ઇબાદતકી કયા હાજત ઓર હમારી મઅસીતસેં ઉસે કયા પરવાહ. વોહ પાદશાહ હે બંદુકી ઇબાદતસે બે નીયાઝ. તાઅત વ મઇસત ઉસ્કે નજદીક એકસાં હે. યેહ અહમકાન કુરઆનમેં નહિ દેખતે હેં જો ફરમાયા હે. **ઓર જીસ્ને સંવારા પસ તેહકીક કે નહિ સંવારા મગર અપને તઇં ઓર જીસ્ને કોશીશ કી તેહકીક કે કોસીશ નહિ કી મગર અપનેહી વાસ્તે ઓર જીસને અમલ કીયા નેક ઉસીકે નફસકી ખાતર** હે યેહ બદબખ્ત,

શરીઅતસે બેખબર સંમઝતા હે કે શરીઅતકે માની યેહ હેં કે આદમી ખુદાકા કામ કરે, ન અપના; ઓર ઉસ્કી મીસાલ એસી હે કે બીમાર પરહેઝ ન કરે ઓર બોલે તબીબકી બાત મેં સુનું યા ન સુનું ઇસ્સે ઇસ્કા ક્યા નુકસાન. અગરચે યેહ બાત સચ હે પર વોહ હલાક હોગા ન ઇસ સબબ કે તબીબકી હાજત થી, બલ્કે પરહેઝ ન કરના ઉસ્કે મરનેકા સબબ હુવા તબીબને ઉસ્કી રેહનુમાઇ કી. રાહબરકા ઇસસે ક્યા નુકશાન, લેકીન બીમાર નાફરમાનીસે હલાક હોગા. ઓર જેસા તનકી બીમારી ઇસ જહાનકી હલાકતકા સબબ હોતી હે દીલકી બીમારી ઇસ જહાનકી બદબખતીકા સબબ હોગી. ઓર જેસી દવા ઓર પરહેઝ તનકી સલામતીકા સબબ હેં તાઅત ઓર મારેફત ઓર પરહેઝગારી દીલકી સલામતીકા સબબ હેં. **નીજાત ન પાવેગા મગર વોહી શખ્સ જો આયા અલ્લાહ કે પાસ ભલે ચંગે દીલસે.** ચોથી વજહ, નાદાની ઇનિ લોગોંકી હે કે દુસરી વજહસે શરીઅતસે બેખબર હોકે કેહતે હેં શરેઅ બોલતી હે કે શેહવત ઓર ગુસ્સે ઓર લોગકો બતલાનેકી ઇબાદત કરનેસે દીલકો પાક કરો ઓર યેહ બાત મુમકીન નહિ. ક્યું કે આદમી ઇન ચીઝુસે બના હે ઓર એસા હે કે કોઇ શખ્સ સીયાહકો સુફેદ કરના ચાહે, પસ ઇસ ચીઝકા ઢુંઢના મહાલ હે. યેહ અહમકાન નહિ સમઝે કે શરેઅ એસા નહિ ફરમાઇ બલ્કે હુકમ કી હે કે ખશ્મ વ શેહવતકી તંબીહ કર ઓર ઇન્હેં એસા રખો કે અકલ વ શરીઅતપર ગલબા ન કરેં ઓર શરીઅતકે હુદુદ નીગાહ રખે ગુનાહે કબીરાસે હઝર કરે તો સગાઇરકો બખશ દેં યેહ બાત મુમકીન હે ઓર બહોત લોગ ઇસ્કો હાસીલ કીયે હેં. ઓર રસુલ સ૦: અલયહે વ સલ્લમ યહી ફરમાએ હેં કે ગુસ્સા મત કરો. આપે નવંબીઆયાં રખતે થે ઓર બોલતે થે મેં તુમારી માનીંદ આદમી હું યાની આદમીકે માનીંદ મુઝેભી ગુસ્સા આતા હે ઓર હકતઆલાને ફરમાયા હે **ખાનેવાલે ગુસ્સેકે** યહાં તારીફ કી એસી કે જીસ્ને ગુસ્સેકો પી ગયા ન એસે કે જીસે હરગીઝ ગુસ્સા ન આવે. પાંચવી વજહ નાદાની ઇનિ લોગુંકી યેહ હે કે જો અલ્લાહ તઆલાકી સીફાતકે બાબમેં કેહતે હેં કે ખુદાએ તઆલાં રહીમો કરીમ હે. સબ હાલમેં હમપર રહેમ કરેગા. ઇસ બાતસે બેખબર હેં કે જેસા વોહ કરીમ હે, કહાર બી હે ઓર નહિ જાનતે કે હમ બહોત લોગુંકો દુન્યામેં બલા ઓર બીમારી ઓર ગુરસનગીમેં રખતા હે. હાલાં કે રહીમ વ કરીમ હે. જબતક ઝરાઅત (ખેતી) વ તીજારતે ન કરેં માલદાર નહિ હોતે ઓર જબતક કોશીશ ન કરેં ઇલ્મ નહિ સીખતે ઓર હરગીઝ દુન્યા તલબીમેં તકસીર નહિ કરતે ઓર યું નહિ

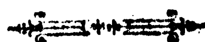
કેહતે કે વોહ રહીમ વ કરીમ હે. બગેર ઝરાઅત વ તીજારતકે હમેં રોઝી દેગા. હાલાં કે વોહ રોઝીકા ઝામીન હે ઓર ફરમાયા હે. નહિ કોઇ ચલને વાલા ઝમીનપર મગર યેહ કે અલ્લાહપર હે ઉસ્કી રોઝી ઓર આખેરત કે કારકો અમલ પર હવાલે કરકે કેહતા હે ઓર યેહ કે નહિ હે આદમીકે વાસ્તે મગર વોહી જો કોશીસ કરે. જબ ઉસ્કે કરમપર ભરોસા નહિ રખતે ઓર તલબે રીઝકસે બાઝ નહિ રેહતે જો કુછ આખેરતકે બાબમેં કેહતે હેં વોહ ઝબાની બાત ઓર શેતાનકી તાલીમ હે ઇસ્કો અસલ નહિ. છટ્ઠી વજહ, નાદાની ઇન લોગોંકી યેહ હે જો ગુરૂર સે કેહતે હેં, હમ એસે મુકામમેં પોહોંચે કે મઅસીયત હમકો નુકસાન દેગી: ઓર હમારે દીનમેં કીસી તરહકા ખલલ ન હોગા. અકસર યેહ એહમકાન એસે હલકે હેં કે અગર કોઈ એક બાતમેં ઉન્સેં બેઅદબી કરે ઓર ઉનકે તકબ્બુરકો તોડે, સારી ઉમ્ર ઉસસે અદાવત રખતે હેં, ઓર અગર એક લુકમા જીસ્કી તમે કીયે હોં ઉન્હેં ન મીલે, દુન્યા ઉન્કી આંખુંમેં તારીક હો જાવે. ઓર એહ અહમકાન અબતક ઇનસાનીયતમેં કામીલ નહિ જો ઇન ચીઝુંકા અંદેશા ન રખેં. યે દાવા ઇન્કો સઝાવાર નહિ. અગર ફીલ ગીસલ કોઇ એસા હે કે અદાવત ઓર શેહવત ઓર રીયાસે મુબરી (પાક) હો, બા વસ્ફ ઉસ્કે એસા દાવા કરતા હે તો બહોત નાદાન હે કયુંકે ઇસ્કા મરતબા અંબેયાકે મરતબેસે ઝાઇદ ન હોગા. યેહ બુઝુર્ગાં અપની ચુક ઓર લગઝીશસે નાલએ વ ઝારી ઓર તોબહ કરતે થે ઓર અસહાબ ગુનાહાને સગાઇરસે હઝર કરતે થે બલ્કે જહાં શુબ્હેકા અંદેશા હોતા, હલાલ ચીઝસે ભાગતે થે. ઇસ અહમકકો કયુંકર માલુમ હુવા કે આપ શેતાનકે દામમેં નહિ હે. ઓર ઇસ્કા દરજા પેગંમબરૂંકે દરજે સે બડ ગયા હે. અગર કહેગા કે પેગંબરોને ખલાઇકકે ફાએદે ઓર તાલીમ કે વાસ્તે એસા કરતે થે. વોહ ભી ખલ્કકી મનફેઅતકે લીયે કયું એસા નહિ કરતા ! દેખતા હે કે જો ઇસ્કી ચાલ સીખતા હે ખરાબ હોતા હે અગર બોલેગા, લોગોંકી તબાહીસે મેરા નુકસાન નહિ, હઝરત રસુલ સ. અલયહે વ આલેહી વ સહાબેહી વ સલ્લીમકો કયું ઇસસે નુકસાન થા અગર નુકસાન નહિ થા અપને તઈ તકવાકી મેહનતમેં કાહેકો રખતે થે ઓર ખુરમા જો સદકેકા થા મોંહસે નીકાલકે ફેંક દીએ અગર ખા જાતે તો ઇસ્મે લોગોંકા કયા નુકશાન થા કે ઇસ્કા ખાના સબકો દુરસ્ત થા. અગર ઇસ્મે નુકસાન થા કયું ઇસ અહમકકે બાબમેં સોંધાકે પ્યાલે નુકસાન નહિ કરતે. આખર ઇસ્કા દરજા પેગમ્બર અલયહીસ્સલાતે વસ્સલામસે બાલાતર નહિ. ઓર

ભી શરાબકે સો પ્યાલુંકા દરજા એક ખુરમેસે જ્યાદા હે પસ જબ અપને તઇં એસે દરયામેં રખા કે શરાબકે સો ખુમ ઉસે ન બીગાડેં ઓર પેગમ્બરૂંકો થોડે પાનીમેં એસા રખા કે એક ખુરમા આપકો બીગાડ દે એસા વક્ત પોહોંચા હે કે શેતાન ઇસ્કી મુછુંસે:બાઝી કર રહા હે ઓર દુન્યાકે અહમકાન ઇસ્કો રેશખંદ (ઠોલી) બનાએ હેં. કયા અજબકે આકેલાન ઇસ્કા કીસ્સા બોલેં ઓર ઇસપર હસેં. લેકીન બુઝુર્ગોને દીન સમઝતે હેં કે જીસ્ને હીર્સ વ હવાકો અપના ઝેરદસ્ત ન બનાવે વોહ આદમી નહિ. બલ્કે એક હેવાન હે ઓર વય સમઝતે હેં કે આદમીકા નફસ મક્કાર હે. ઇસ્કા સબ દાવા જુઠ લાફ કરતા હે કે મેં ઝબરદસ્ત હું. ઉસસે ઉસ્કી દલીલ માંગીએ ઉસ્કી રાસ્તીપર કુછ દલીલ ઇસ્કે સિવાએ નહિ કે વોહ અપના ફરમાબરદાર ન રહે બલ્કે શરીઅતકી પેરવી કરે. અગર ખુશીસે હમેશાં તાબેદારી શરેહકી કરતા હે સચા હે ઓર અગર રૂખ્સત ઓર તાવીલ ઓર હીલા ઢુંઢતા હે શેતાનકા બંદા હે. બા વસ્ફ ઇસ્કે દાવા વિલાયતકા કરતા હે. ઓર યેહ દલીલ દમે આખીર તક ઇસસે છીનના ઝુરૂર હે. નહિ તો ગુમરાહીસે હલાક હોગા. ઓર યેહ બાત ઉસે માલુમ નહિ કે શરીઅતકી ફરમાંબરદારી મુસલમાનીકા પહેલા દરજા હે. સાતવીં વજહ, ગફલત વ શેહવતસે ઉઠતી હે ન જહેલસે. ઓર ઇન સબ ચીઝ રવા રખને વાલુંકા ગીરોહ એસા હે કે વય ઇનિ શુબ્હુંસે વાકીફ નહિ. પર એક જમાઅતકો દેખતે હેં, અબાહતકે રાસ્તેપર ચલ્તે હુવે ફસાદ ઓર બીગાડ ઓર ધોકેકી બાતેં કેહતે હે. તસવ્વુફ ઓર વિલાયતકા દાવા કરતે ઓર લીબાસે ફકીરી પહેનતે હેં. ઇસ્કો ભી યેહ ચાલ પસંદ આઇ. ક્યું કે હીર્સ ઇસપર ગાલીબ હે. ફસાદસે રાઝી હુવા ઓર નહિ કેહતા કે મુઝે ઇસસે અઝાબ હોગા. તબ ફસાદકા ઇરાદા ન કરતા બલ્કે કેહતા હે કે યેહ ફસાદ નહિ. યેહ તોહમત હે. યેહ બાત હે. તોહમત ઓર બાતકે માની નહિ જાનતા, એસા શખ્સ ગફલત ઓર શેહવતમેં સપડા હે. ઇબ્લીસ ઇસપર ગાલીબ હો ગયા. નસીહતસે નહિ સુધરેગા. ક્યું કે ઇસ્કા શુભા સુખનસે નહિ હુવા હે અકસર એસે લોગ ઇસ જમઆતમેં હેં જીનકે બાબમેં ખુદાને ફરમાયા હે. **નેમ ગરદાને દીલુંપર ઉન્કે ગીલાફેં તા ન પેહચાને, ઓર ઉન્કે કાનુંમે ગીરાની અગર તુ બુલાવે ઉન્કો હીદાયતકી તરફ કભુ હીદાયત ન પાવેં ઉસવકત હરગીઝ** ઉન્કે સાથ તલવારસે બાત કીજીએ ન દલીલસે. સબ ચીઝુંકો રવા રખનેવાલુંકી ગલતી ઓર ઉન્કી નસીહતકે બાબમેં ઇતના જો લીખા ગયા, બસ હે. ક્યું કે ઇસ ગુમરાહીકા

સબબ યેહ હે કે ઈસ્ને અપને નફસકો નહિ પેહચાના ખુદાકો નહિ સમઝા ઓર રાહે શરીઅતકો માલુમ નહિ કીયા. જબ આદમીકી નાદાની એસે કામમેં હો જો મુવાફીક ઉસ્કી તબીઅતકે હે ઈસ્કા નીકલના દુસ્વાર હે. ઈસી વાસ્તે એક જમાઅત બગેર શુબેકે તરીક સબ ચીઝુકો રવા રખનેવાલે લુંકા તરીકા અખ્ત્યાર કરકે કેહતે હે કે હમ હેરતમેં હેં અગર તું ઈન્સે પુછે તુમ્હેં કીસ બાતકી હેરત હે જવાબ દે નહિ સકતે ક્યું કે ન ઈન્કો તલબ હે ન શુબા. ઉન્કી મીસાલ ઉસ શખ્સકે માનીંદ હે જો તબીબસે કહે મેં બીમાર હું પર અપની બીમારી ઝાહિર નહિ કરતા. તબીબ જબતક મર્ઝ કો ન જાને ઈલાજ કીસ તરહ કર સકે. પસ ઈસ મુતહઅરકો જવાબ દીજે, જીસ ચીઝમેં તુ ચાહતા હે દંધ રહા કર, પર ઈસ બાતકા શક ન રખ કે, તુ મખલુક હે ઓર તેરા ખાલીક કાદીર ઓર આલીમ હે જો વોહ ચાહતા હે સો કરતા હે ઓર યેહ બાત ઉસ્કો બુરહાનકે તોરસે માલુમ કરાવેં જેસા ઉસ્કા બયાન ઉપર ગુઝરા.

તીસરા ઉન્વાન દુન્યાકી મારેફતકે બયાનમેં.

અય અઝીઝ માલુમ કરકે દુન્યા રાહે દીનકી મન્ઝેલુંસે એક મન્ઝીલ હે. ઓર દરગાહે ઈલાહીકે મુસાફરૂંકા રાસ્તા ઓર એક બાઝાર હે, આરાસ્તા સેહરામેં લગાયા હુવા. તા મુસાફરાન ઈससे તોશા અપના લેં. દુન્યા વ આખેરત દો હાલતકો કેહતે હેં વોહ હાલત જો મોતકે આગે હે ઓર નઝદીકતર હે ઉસ્કો દુન્યા કેહતે હેં. વોહ જો મોતકે બાદ હે ઉસ્કો આખેરત કેહતે હેં ઓર મકસુદ દુન્યાસે તોશએ આખેરત હે ક્યું કે આદમીકો ઈબ્તેદાએ ખલકતમેં સાદા ઓર નાકીસ પેદા કીયે હેં પર યેહ લીયાકત રખતા હે કે કમાલ હાસીલ કરે, ઓર સુરતે મલકુતકો અપના નકશે દીલ બનાવે તા શાઈસ્તએ દરગાહે ઈલાહી હો. યાની વહાં દખલ પાનેવાલા હોકે જમા હઝરતે ઈલાહીકા નઝારહ કરે. ઈસ્કી સઆદતકા કમાલ ઈસીમેં હે ઈસ્કો ઈસી વાસ્તે પેદા કીયે હેં જબતક ઈસ્કી આંખ ન ખુલે દેખ ન સકેગા. ઓર ઈસ જમાલકો નહિ પાવેગા યેહ બાત મારેફતસે હાસીલ હોગી જમાલે ઈલાહીકી મારેફતકી કુંજી અજાઈબ સનઅતે ઈલાહીકી મારેફત હે ઓર ઈસ સીફતકી કુંજી પેહલે યેહ હવાસ આદમીકે હેં ઓર સિવાએ

ઇસ કાલેબકે જો પાની ઓર મટ્ટીસે બના હે હવાસકા વજુદ મુમકીન ન થા ઇસ લીયે ઇસ આલમે ખાકો આલમેં આયા થા યહાંસે તોશા લેવે ઓર ખુદાકી મારેફત હાસીલ કરે અપને નફસ ઓર સારે જહાંકી મારેફતસે. જીસકો હવાસ દર્ક કરતે હેં જબતક યેહ હવાસ ઉસ્કે સાથ રહેં ઓર ઇસે અખબાર પોહોંચાયા કરેં કેહતે હેં કે વોહ દુન્યામેં હેં. જબ ઇન હવાસ કો રૂખ્સત કરકે આપ અપની ઝાતી સીફતુંકે સાથ રહા કેહતે હેં કે વોહ આખેરતકી તરફ સીધારા તો દુન્યામેં આદમીકે રેહનેકા સબબ યેહી હે. ફસ્લ દુન્યામેં આદમીકો દો ચીઝકી હાજત હે એક યેહ કે દીલકો અસ્બાબે હલાકતસે બચાવે ઓર ઉસ્કી ગીઝા હાસીલ કરે દુસરી હાજત યેહ કે તનકો મહલેકાતસે બચાવે ઓર ઇસ્કી ગીઝા હાસીલ કરે. દીલકી ગીઝા ખુદાકી મારેફત વ મોહબ્બત હે ક્યું કે હરચીઝકી ગીઝા ઉસકી તબીઅતકી ખ્વાહીશકે માફક હોગી. યેહ ઉસ્કી ખાસેઅત હે. કે આદમીકી ખાસેયતકા બયાન ઉસ્કે આગે ગુઝારા ઓર દીલકી હલાકતકા સબબ યેહ કે માસુએ અલ્લાહકી દોસ્તીમેં ડુબા ઓર તનકી ખબરગીરી દીલકે વાસ્તે ચાહીએ ક્યું કે તન મરનેવાલા હે ઓર દીલ રેહેનવાલા. ઓર તન દીલકે બાબમેં હાજીકે ઉંટકાસા હે, હજકે રાસ્તેમેં કે શુતુર હાજીકી ખાતીર હે, ન હાજી શુતુરકે લીએ અગરચે હાજીકો લાઝીમહે કે કાબેકો પોહોંચને તક ચારે ઓર પાનીસે ઉંટકી ખબરગીરી કરે. પર યેહ ખબરગીરી બકદરે ઝરૂરત ચાહીએ અગર સારા દીન ચારા દેને ઓર ઉસ્કે સંવારનેમેં રહેગા કાફલેસે બીછડ જાકે હલાક હોગા. ઇસી તરહ અગર આદમી સારા દીન બદનકી ખબરગીરીમેં રહેગા તો ઇસ્કા કુવ્વત હાસીલ કરે ઓર અસ્બાબે હલાકસે ઇસે બચાવે અપની સઆદતસે માહરૂમ રહેગા. ઓર તનકી હાજત દુન્યામેં તીન ચીઝેં હેં. ખુરીશ વ પોશીશ ઓર મસ્કન. ખુરીશ ઇસ્કી ગીઝા હે ઓર પોશીશ કપડા હે. ઓર મસ્કન વોહ હે કે ગરમા ઓર સરમા ઓર અસબાબે હલાકસે ઇસે બચાવે. પસ તનકે લીએ આદમીકી હાજત દુન્યામેં ઇન ચીઝુંકે સિવાએ ઓર કુછ નહિ. બલ્કે દુન્યાકે ઉસુલ યેહી હેં. ઓર દીલકી ગીઝા મારેફતે ઇલાહી હે. જીસકદર જ્યાદી હો બેહતર હોગી. ઓર તનકી ગીઝા તઆમ હે યેહ અગર હદસે જ્યાદા હોગા માર ડાલેગા. પર હકતઆલા શેહવતકો આદમીકે સાથ ઇસિવાસ્તે લગાયા કે ખાના ઓર કપડા ઓર મસ્કન માંગે તા બદન જો ઇસ્કા મુરકબ હે હલાક ન હો. ઓર ખલકત ઇસ શેહવતકી ઇસ ઢબસે હુઇ કે અપની હદપર ન ઠેરે બલ્કે જ્યાદા તલબી કરે ઓર અકલકો પેદા કીયા તા શેહવતકો ઇસ્કી હદપર રખે.

ઓર પેગમ્બરૂકી મારેફતસે શરીઅતકો ભેજા તો ઇસકી હદેં બતલાવેં લેકીન ઇસ શેહવતકો પેહલે પેદા કીયા તીફ્લીમેં. ક્યું કે ઇસકી હાજત થી. ઓર અક્લકો ઇસકે બાદ પેદા કીયા. પસ શેહવત અવ્વલહીસે જગા લે કે ગાલીબ હુઇ હે. ઓર અક્લ વ શરીઅતકે સાથ જો ઇસકે બાદ હુવે હેં નાફરમાની કરતી હે તો આદમી ખોરાક ઓર કપડા ઓર રેહનેકી જગાકી તલાશમેં શબો રોઝ મશ્ગુલ રેહકે અપને તઇ ભુલ જાવે. યેહ નહિ જાનતા કે ખોરાક, કપડા ઓર મસ્કન કાહેકો દરકાર હુવા. ઓર ખુદ ઇસ આલમમેં કીસવાસ્તે આયા. ઓર દીલકી ખોરાકકો જો તોશા આખેરત હે ભૂલ ગયા. ઇસ બયાનસે તુને દુન્યાકી હકીકત ઓર આફ્ત ઓર દુન્યાસે જો ગર્ઝ હે ખુબ સમઝા. અબ દુન્યાકી શાખેં ઓર ઉસ્કે અશ્કાલ માલુમ કર. **ફસ્લ** અય અઝીઝ દુન્યા તીન ચીઝુંસે ઇબારત હે જો ઝમીનપર પેદા હુવે હેં. નબાતાત, ઓર માદનીયાત ઓર હેવાનાત. ક્યું કે અસલ ઝમીન, મસ્કન ઓર મનફેઅત ઓર ઝરાઅતકે વાસ્તે દરકાર હે ઓર માદન્યાત જેસા તાંબા, પીતલ, લુહા, હથીયારૂંકે વાસ્તે ઓર હેવાનાત સવારી ઓર ખાનેકે લીયે આદમી અપને દીલકો ઇસ્કી દોસ્તી ઓર તલબમેં લગાયા હે ઓર તનકો ઇસ્કી સલાહમેં મશ્ગુલ રખતા હે. જબ દીલ ઇસ્કી દોસ્તીમેં લગાવેં દીલમેં ઐસી સીફતેં પેદા હોતી હેં જો ઇસ્કી હલાકીકા સબબ હેં જેસા હીર્સ ઓર બુખલ ઓર હસદ ઓર અદાવત વગેરા જબ ઇસ કામમેં તનકો મશ્ગુલ રખેગા દીલકી મશ્ગુલીકા સબબ હોગા યહાંતક કે અપને તઇ ભૂલ જાવે; દુન્યા કે ધંધેમેં લગે. ઓર જેસા દુન્યાકી અસલ તીન ચીઝેં હેં, ખાના, લીબાસ, મસકન ઓર અસલ ઇન કામું ઓર સનઅતુંકી જો આદમીકો દરકાર હે, તીન ચીઝેં હેં. ઝરગરી, ઓર જુલાહગી, ઓર મેમારી, લેકીન હરએકકી કીતની શાખેં હેં કોઇ તો અસબાબે મોહટટયા કરતા હે જેસા નદાફ ઓર તાગા કાતનેવાલા કે જુલાએકા સામાન તૈયાર કરતા હે, ઓર કોઇ ઇસકો તમામ કરતા હે જેસા દરઝીકે જુલાહેકા કામ પુરા કરતા હે ઓર ઇન સબકો હથીયારૂંકી હાજત હોતી હે. જેસે લકડી, લુહા, ચમડા વગેરા પસ લોહાર ઓર સુતાર (બડહી) ઓર ચમાર ઝાહીર હુવે. જબ યેહ સબ નીકલે ઇન્કો એક દુસરેકી કુમક દરકાર હુઇ કે હરએક તનહા અપને સબ કામ નહિ કર સકતા. પસ જમા હુવે, જબતક દરજી, જુલાએ ઓર લોહારકા કામ કરતા હે, લોહાર દોનુંકા કામ કરતા હે ઇસી તરહ હરએક દુસરેકા કામ કરતા હે પસ ઉન્મેં મામલા શરૂ હુવા. ઝગડે પેદા હુવે ક્યું કે હરએક અપના હક દુસરેકો મીલનેપર રાઝી નહિ ફીર ઓર તીન ખીદ-

મર્લુંકી ઝરૂરત હુઇ. એક સીયાસત ઓર સયાસતકે કવાનીન માલુમ તીસરી શીકેહકા ઇલ્મ જીસસે સલતનત ઓર સયાસતકે કવાનીન માલુમ હોતે હેં ઓર યેહભી એક એક પેશા હે. અગરચે પેશાવરૂંકી માનીંદ હાથસે ઇલાકા નહિ રખેતા. પસ, ઇસ વજહસે દુન્યાકે અશ્ગાલ બહોતસે હો ગએ. ઓર લોગોંને ઇન કામુમેં અપને તઇં ગુમ કરદીયા. ઓર નહિ સમઝે કે ઇસિ તમામ જંજાલકી અસલ તીન ચીઝેં ખાના, કપડા ઓર ઘર યેહ સબ બખેડા ઇન તીનકે વાસ્તે હે ઓર યેહ તીન ચીઝેં તનકે વાસ્તે દરકાર હેં ઓર તન દીલકે વાસ્તે ઝુરૂર હે. તા ઇસકા મુરકકબ હો. ઓર દીલ મારે-ફતે હક્કકી ખાતીર દરકાર હે. પસ અપને તઇં ઓર ખુદાકો ભૂલ ગયા. ઉસ હાજીકે માનીંદ જો અપને તઇં ઓર કાબે ઓર સફરકો ભૂલ કે સારા દીન ઉટકી ખબરગીરીમેં રહા. દુન્યાકી હકીકત યેહી હે જો મઝકુર હુઇ. જો શખ્સ ઇસિમે એકલ ન રહે ઓર આખેરતપર નઝર ન રખે ઓર દુન્યાકે કામકાજ હાજતસે જ્યાદા કબુલ કરે ઇસે દુન્યાકી કુછ ખબર નહિ. ઓર ઇસિ નાદાનીકા બાઇસ વોહી હે જો હઝરત રસુલ અલય હીસ્સલાતે વ સ્સલામ ફરમાએ હેં કે દુન્યા હારૂત વ મારૂતસે જ્યાદા જાદુગર હે. ઇસિસે બચો, જબ દુન્યાકા સેહર એસા હે ઉસકે ફરેબકો જાનના ઓર ઉસકે કામકી મીસાલ ખલાઇકકો બતાના વાજીબ હુવા અબ ઉસકી મીસાલેં ગોશે હોશસે સુન. ફસ્લ પેહલી મીસાલ અય અઝીઝ માલુમ કર કે પેહલા જાદુ દુન્યાકા યેહ હે કે વોહ અપને તઇં યું બતાતી હે તુ સમઝે કે વોહ તેરે સાથ રેહ-નેવાલી હે. હકીકતમેં એસા નહિ. બલ્કે વોહ તુઝસે ગુરેઝાં હે. પર આહીસ્તા આહીસ્તા હરકત કરતી હે. ઇસકી મીસાલ સાયેકી માનીંદ હે જો બરકરાર નઝર આતા હે. પર હમેશાં ચલતા હે ઓર ઇસી તરહ તેરી ઉમ્ર આહીસ્તા આહીસ્તા ગુજરતી હે ઓર હરઆન કમ હોતી હે. વોહ દુન્યા હે જો તુઝસે ભાગતી ઓર તુઝે રૂખ્સત કરતી હે તુઝે ઇસ બાતકી ખબર નહિ. દુસરી મીસાલ ઓર જાદુ ઇસકા યેહ હે કે અપને તઇં તુઝે દોસ્તીમેં બતાતી હે તા તુઝે અપના આશીક બનાવે ઓર ઝાહેર કરતી હે કે તુઝસે મુવાફેકત કરેગી. ઓર દુસરેકે પાસ નહિ જાવેગી. ફીર યકાયક તુઝે છોડકે તેરે દુશ્મનકે પાસ જાતી હે. ઇસકી મીસાલ ઉસ નાલાયક બદતર રંડીકીસી હે જો મરદુંકે દીલ લુભા કર અપને ઘર લે જાતી હે ઓર ઇન્હેં માર ડાલતી હે. કેહતે હેં હઝરત ઇસા અલય હીસ્સલામને દુન્યાકો મકાશફેમેં એક બુઢયાકી શીકલમેં દેખા. ઇસિસે પૂછા તેરે મરદાન કીતને હેં બોલી બેહી-સાબ હેં. ફીર આપને પૂછા વય સબ મર ગએ યા તુઝે તલાક દીએ.

બોલી એસા નહિ બલ્કે મેં ઇન સબકો માર ડાલીહું તબ ફરમાને લગે અજબ હે ઇન અહમકુંસે કે તેરા મુલુક દુસરૂંસે દેખતે હુવે તુઝે ચાહતે હેં ઓર ઇબિરત નહિ લેતે. ઇલાહી તું હમેં દુન્યાકે જાદુસે બચા. ઓર એક મીસાલ ઇસકે જાદુકી યેહ હે કે અપને ઝાહીરકો આરાસ્તા રખતી હે ઓર જો બલા ઓર મેહનત હે ઉસે ઢાંપતી હે તા નાદાન આદમી ઇસકે ઝાહીરકો દેખકે ફરેબ ખાવે, ઇસકી મીસાલ ઇસ બદસુરત બુઢયા કીસી હોગી કે અપના ચેહરા ઢપા રખે ઓર ગેહને પાતેસે અપને તઈ સવારે. જો કોઇ ઇસે દુરસે દેખતા હે ઇસકા દીવાના હોતા હે. જબ નીકાબ ઇસકે મોંહસે ખોલતા હે ઉસકી બુરી સુરત દેખકે પશેમાન હોતા હે. હદીસ શરીફમેં આયા હે કે કયામતકે દીન દુન્યાકો એક બદ શીકલ બુઢયાકી સુરતમેં જીસકી આંખે સબ્ઝ ઓર દાંત નીકલે હોં લાવેંગે. જબ લોગ ઇસે દેખેંગે કહેંગે "નઉઝો બીલ્લાહે મીન્હા." યેહ ભુંડી સુરતવાલી કોન હે જવાબ દેવેંગે યેહ વોહી દુન્યા હે જીસકે વાસ્તે તુમ આપસમેં હસદ ઓર દુશ્મની વ બુરેઝી ઓર કતએ રેહમ કરતે થે ઓર ઉસકે ફરેબમેં સપડે થે. તબ ઇસકો દોઝખમેં ડાલેંગે. કહેગી યા ઇલાહી મેરે દોસ્તાં જો મેરે સાથ થે કહાં હેં? હકતઆલા ફરમાવેગા, કે ઇન્કોભી ઇસકે સાથ દોઝખમેં ડાલ દેં "નઉઝો બીલ્લાહે મીન્હા." ઓર એક મીસાલ અગર કોઇ શખ્સ હીસાબ કરેગા કે અઝલસે અબદ તક કીતને દીન હોતે હેં ઓર ઉસકી સુદત કયા હે ઉસે માલુમ હોગા કે દુન્યાકી મીસાલ એક મુસાફીરકે રાસ્તેકીસી હે, જીસકા અવ્વલ ગેહવારહ હો ઓર આખીર ગોર. ઓર ઉસકે દરમ્યાન કઇ એક મન્ઝેલેં હેં. હરસાલ એક મનઝીલસા ઓર હર હર મહિના એક ફરસંગસા. ઓર હરરોઝ એક મેલસા ઓર હરદમ કદમસા. ઓર વોહ હમેશા ચલા જાતા હે, એકકો રાસ્તેસે ફરસંગ બાકી રહા ઓર એકકો કમ એકકો જયાદા. ઓર વોહ ચુપ બેઠા હે ઇસ ખ્યાલમેં કે શાયદ હમેશા વહાં રહેગા ઓર એસી ચીઝુંકી તદબીર કરતા હે કે દસ બરસ તક ઉન્કી હાજત ઉસે નહો ઓર આપ દસ દીનમે ઝેરે ખાક હો જાવેગા ઓર એક મીસાલ બાવજુદ રૂસ્વાઇ ઓર ગમકે જો આખેરતમેં દુન્યાકે સબબસે દેખેંગે. અહલે દુન્યાકી મીસાલ લઝત દુન્યાકે બાબમેં એસી હે કે કોઇ શખ્સ અછી ચર્બ વ શીરીન ગીઝા ઇતની ખાયા કે પેટ ઉસકા બીગડા. ફીર કહે કીયા. હેઝે ઓર ઇસ્હાલસે રૂસ્વા હુવા. નીદાન પશેમાન હુવાકે લઝત જાતી રહી ઓર રૂસ્વાઇ બાકી હે ઓર જેસા કે મઝેદાર ખાનેકા ફુઝુલા બહોત ગંદા હુવા કરતા હે ઇસી તરહ દુન્યાંકી લઝત જીસકદર જયાદી હો ઇસ કદર અન્જામ ઇસકા બુરા હે

ઓર ખુદ યેહ બાત સકરાતકે આલમમેં ઝાહીર હોતી હે કે જીસકી દોલત ઓર બાગ ઓર બોસ્તાન ઓર લોંડી, ગુલામ, રૂપા, સોના બેતશ્ર હોં. જાન કુન્દનકે વક્ત જુદાઈકા ગમ જ્યાદા હોતા હે. ઉસકી બનીસ્બત જો થોડા માલ રખતા હો ઓર વોહ ગમ વ અલમ મોતસે નહિ મીટતા બલ્કે જ્યાદા હોતા હે. ક્યું કે મોહબ્બત દુન્યા દીલકી સીફત હે ઓર દીલ કાયમ રેહતા હે મરતા નહિ ઓર એક મીસાલ માલુમ કર કે જબ દુન્યા સામને આતી હે મુખ્તસીર નઝર આતી હે લોગ સમઝ હેતે કે ઇસકા શગલ દરાજ ન હોગા. હાલાં કે ઉસ્કે એક કામકે સાથ સો કામ પેદા હોતે હેં ઓર આદમીકી સારી ઉમ્ર ઇસીમેં સર્ફ હોતી હે. હઝરત ઇસા અલય હીસ્સલામને કહા હે કે તાલીબે દુન્યાકી મીસાલ દરયાકા પાની પીનેવાલી કીસી હે કે જીતના જ્યાદા પીવે ઓર પ્યાસા હો યાંતક કે પીતે પીતે મરજાતા હય ઓર હરગીઝ ઉસકી પ્યાસ નહિ મીટતી. ઓર હઝરત રસુલ અલય હીસ્સલામ ફરમાએ હેં કે અગર કોઇ શખસ પાનીમેં ઉતરે તો અલબત્તા ભીગેગા. ઇસી તરહ અગર કોઇ દુન્યાકે કામ કાજમેં જાવેગા તો અલબત્તા નાપાક હોગા. ઓર એક મીસાલ જો કોઇ દુન્યામેં આતા હે ઉસ શખ્સકી માનીંદ હે જો એસે મેઝબાનકા મેહમાન હુવા હો કે હમેશા મેહમાનુંકી ખાતીર ઘર આરાસ્તા રખતા હે ઓર પય દર પય દાવત કરતા હે. સોનેહરી તબક ઓર રૂપેરી અંગીઠી અગર ઓર ખુશબોઇ કે સાથ ઇસકે સામને રખતા હે તો ઉસકા દીમાગ મોઅત્તર હો ઓર અગીઠી છોડ દેવે તો દુસરે આવેં. પસ જો શખ્સ ઇસકા દસ્તુર જાનતા હો ઓર સ્યાના હો અગર ઓર ખુશબોઇ જલાકે મોઅત્તર હોતા હે ઓર તબક ઓર મુજમીરકો ખુશીસે છોડ દેકે શુક્ર કરતા હે ઓર ચલા જાતા હે ઓર જો અહમક હો સમઝતા હે કે યેહ તબક ઓર મુજમીર ઓર ઉદ ઓર બખુર ઇસકો દેતે હેં તો અપને સાથ લે જાવે. જબ નીકલનેકે વક્ત ઇસસે છીન લે મલુન હોતા ઓર શીકવા કરતા હે. ઇસી તરહ દુન્યા ભી એક મેહમાનસરાકીસી હે. મુસાફરૂંપર વકર્ તો તોશા લેં ઓર શરાહકી ચીઝુંકી તમા ન કરેં ઓર એક મીસાલ અહલે દુન્યા, જો દુન્યાકે ધંધેમેં મશ્ગુલ હોકર આખેરતકો ભૂલતે હેં. ઇનકી મીસાલ ઉસ કોમકી માનીંદ હે જો એક કીસ્તીપર સવાર હોં એક જઝીરેકો પોહોંચકર કઝાએ હાજત ઓર તહારતકી ખાતીર ઉતરે ઓર કીસ્તીબાનને પુકાર કે કેહ દીયા કે બોહત વક્ત ન લગાઓ ઓર તહારતકો સિવાએ દુસરે કામમેં મશ્ગુલ મત હો, કીશ્તી જલ્દ રવાના હોગી. પસ યેહ લોગ ઇસ

જઝીરેમેં ગએ જો બડે આકીલ થે જલ્દ તહારત કરકે ફીર આએ, કીસ્તીકો ખાલી દેખા જો જગા અચ્છી થી લે લીયે ઓર દુસરે લોગ ઇસ જઝીરેકે અજાઇબકો દેખકે દંગ હો રહે ઓર સેર કરતે ફીરતે વહાં અચ્છે અચ્છે ફુલ ઓર પરીંદે ખુશ આવાઝ ઓર લાલ રંગકે પથ્થર દેખને લગે. જબ ફીર આએ કીસ્તીમેં ઉન્હેં જાય કુશાદા ન મીલી, તંગ ઓર તારીક જગામેં બેઠે ઓર દીલગીર હુવે ઓર દુસરે લોગ શએર વ તમાશેપર ઇકતેફાન કરકે વહાંસે અચ્છે ઓર ખુશરંગ કંકર ઉઠાકે અપને સાથ લે આએ કીસ્તીમેં ઇન્હીં જગા ન મીલી તંગ જગામેં બેઠકે ઇન પથ્થરૂંકો અપની ગરદન પર રખા જબ દો દીન ગુઝરે વોહ અચ્છા રંગ જાતા રહા ઓર સીયાહ હો ગયા. ઓર ઉસસે બદબો આને લગી. ડાલ દેનેકી ખાતીર જગા ન મીલી. પશેમાન હુવે ઓર ઉસ્કા બોઝ ઇન્કી ગરદનપર પડા ઓર દુસરે લોગ ઇસ જઝીરેકે અજાઇબકી શએરમેં ઇતના રહે કે કીસ્તીસે દુર પડ ગએ ઓર કીસ્તી ચલી ગઇ. કીસ્તીબાનકી નીદા નહિ સુને. આખીર ઇસ જઝીરેમેં રહે. બાઝે ભૂખસે મર ગએ ઓર બાઝુંકો દરીંદુને હલાક કીયા. પેહલા અગર વોહ મોમેનાને પરહેઝગારકી મીસાલ હે ઓર આખરી ગીરોહ કાફરૂંકી મીસાલ હે કે યેહ અપને તઇં ઓર ખુદા ઓર આખેરતકો ભૂલકે દુન્યામેં હુએ. **ઇસ્તહીબ્બુલ હયાતદ્દુન્યા અલલ આખેરતે** ઓર વચ દો ગીરોહ જો દરમ્યાનકે હેં આસીયુંકી મીસાલ હે કે ઇન્હુંને અસલ ઇમાનકો નીગાહ રખા પર દુન્યાંકો નહિ છોડે, ઓર એક ગીરોહ દરવેશીમેં લઝ ઉઠાયા. ઓર દુસરા ગીરોહ તમત્તોકે સાથ બહોતસા માલ જમા કીયા ઓર ગીરાંબાર હો ગએ ફ્સ્સ્લ અય અઝીઝ દુન્યાકી ઇસ મઝમ્મતસે જો તુને સુના એસા ગુમાન મત કરકે જો કુછ દુન્યામેં હો. સબ બદ હે બલ્કે દુન્યામેં બહોતસી ચીઝેં હેં દુન્યાસે ઉન્હેં ઇલાકા નહિ. ચુનાંચે ઇલ્મો અમલ દુન્યામેં હુવા કરતા હે. ઉસ્કો ઇસસે ઇલાકા નહિ વોહ આદમીકે સાથ આખેરતમેં જાતા હે. ઇલ્મ ખુદ બઇના ઇસ્કે સાથ રેહતા હે ઓર અમલ અગરચે બઇના રેહતા પર ઇસ્કા અસર રેહતા હે ઇસ અસરકી દો કીસ્મ હેં એક જોહરે દીલકી પાકી જો તરકે મોઇશતસે હાસીલ હો. દુસરી ઉલફત, ઝીકરે ઇલાહીકી, જો ઇબાદત હમેશાં કરનેસે હાસીલ હોતી હે. પસ યેહ તમામ બાકીયાતે સાલેહાત હેં. હકતઆલાને ફરમાયા હે "આમાલ સાલેહા જો બાદ તેરે બાકી રહે, બેહતર હે તેરે પરવરદીગારકે પાસ." ઇલ્મકી લઝત ઓર મુનાજાત વ ઝીકરે ઇલાહીકા મઝા સબ લઝતુંસે ઝ્યાદા હે ઓર યેહ લઝત દુન્યામેં હે, પર ઇસસે ઇલાકા

નહીં રખતી તો સારી લઝતેં બુરી નહિ. બલ્કે વોહી લઝત બદ જો બાકી નહિ રેહતી વોહ ભી સબ બદ નહિ. બલ્કે ઉસકી દો કીસ્મેં હેં. એક યેહ કે અગરચે ઉસે દુન્યાસે ઇલાકા હે ઓર મોતકે બાદ નહિ રેહતી. પર કારે આખેરત ઓર ઇલ્મો અમલ ઓર મોમેનુંકી કસરતપર એઆનત કરતી હે જેસા નીકાહ. ઓર ખોરાક ઓર લીબાસ ઓર રેહનેકી જગા જો બકદરે હાજત હો, રાહે આખેરતકે વાસ્તે યેહ ઝુરૂર હે. જીસ્ને દુન્યાસે ઇતને પર કીનાઅત કરેગા ઓર ઇસ્મેં ઇસ્કી નીયત દીનકે કામકી ખાતીર જમઇ હો વોહ દુન્યાદાર નહિ. પસ વોહ દુન્યા બદ હે કે જીસસે દીનકા કામ મકસુદ ન હો બલ્કે ગફલત વ ગુરૂર ઓર ઇસ જહાં કી દીલલગીકા સબબ ઓર આલમે આખેરતસે નફરતકા મુજબ હો. ઇસી વાસ્તે હઝરત સલ્લલ્લાહો અલયહે વ આલેહી વ સહાબેહી વ સલ્લીમ ફરમાએ હેં. યાની દુન્યા ઓર જો કુછ દુન્યામેં હો સબ લાનતી હેં. મગર અલ્લાહ તઆલાકા ઝીકર ઓર જો કુછ ઇસ કામકી એઆનત કરે હકીકત વ મકસુદ દુન્યાકા ઇતના બ્યાન યહાં બસ હે. બાકી અરકાને મોઆમલતકે તીસરી કીસમમેં જીસ્કો રાહે દીનકે ખટલે કેહતે હેં મઝકુર હોગા. " ઇન્શા અલ્લાહોતઆલા. "

ચોથા ઉન્વાન આખેરત કી મારેફત કે બયાનમેં.

અય અઝીઝ કોઇ શખ્સ આખેરતકી હકીકત ન પેહચાનેગા જબતક મોતકી હકીકત ન સમઝેગા. ઓર મોતકી હકીકત ન સમઝેગા જબતક ઝીંદગાનીકી હકીકત ન સમજેગા. ઓર ઝીંદગાનીકી હકીકત ન સમઝેગા જબતક રૂહકી હકીકત ન સમઝેગા. રૂહકી મારેફત હકીકત નફસકી મારેફત હે. જીસ્કા થોડા બ્યાન ઉપર ગુઝરા માલુમ કરકે આદમી દો ચીઝસે મુરકબ હે. એક રૂહ દુસરા કાલેબ. રૂહ સવારકે માનીંદ હે ઓર કાલબુદ મુરકબ સા. ઓર ઇસ રૂહકો કાલબુદકી બેહાલત આખેરતમેં એક દરજા માલના હે. બેહેસ્તમેં જાનેગા યા દોઝખમેં. ઓર ઇસ્કો અપની ઝાતકે સબબસે ભી એક હાલત હે. તનકા ઇસ્મે દખલ નહિ. ઓર ઇસ્કો બગેર કાલીબકે ભી એક બેહીસ્ત વ દોઝખ, સઆદત વ શકાવત હે. હમ દીલકી ન્યામત વ લઝતકો જો તનકે બીલાસ્તો હો બેહીસ્તે રૂહાની કેહતે હેં. ઓર દરિકે રંજ વ મેહનત ઓર શકાવતકો જો બગેર કાલીબકે હો દોઝખે રૂહાની કેહતે હે

વોહ બેહીસ્ત ઓર જહન્નમ જો તનસે ઈલાકા રખતા હૈં ઝાહીર હે. ઇસમેં દરખ્ત ઓર નેહરેં ઓર હુરેં ઓર મેહદીયાં ન્યામતેં ઓર શરબતેં વગેરા મોજુદ હૈં. ઓર દોઝખમેં આગ, સાંપ, બીછુ, સેંડ વગેરા હૈં બેહીસ્ત વ દોઝખકી સીફત કુરઆન વ હદીસમેં મશ્હુર હે. હરએક ઇસકો સમઝ સકતા હે ઓર ઇસકી તફસીલ કીતાબ અહયા ઉલ ઉલુમમેં બાબે ઝીકરૂલ મોતમેં મઝકુર હુઈ. યહાં મોતકી હકીકત ઓર બેહીસ્તે રૂહાની ઓર દોઝખે રૂહાનીકા બ્યાન હમ લીખીંગે. કયું કે ઇસ બાતકો હરકોઇ નહિ જાનતા ઓર યેહ જો ખુદાને હદીસે કુદસીમેં ફરમાયા. **તૈયારી કી ગઇ હૈં મેરે નેક બંદું કે લીયે એસી ન્યામતેં કે ન કીસીકી આંખ દેખે ઓર ન કાન કીસીકે સુને ઓર ન કીસી આદમીકે દીલમેં ખુતુર કીયે.** બેહીસ્ત રૂહાનીકે બાબમેં હે ઓર દીલકે અંદરસે આલમે મલકુતકી તરફ એક રોઝન હે જીસસે યેહ બાતેં ઝાહીર હોતી હૈં ઓર ઇસમેં કુછ શુબા નહિ રેહતા. જીસકે દીલકા યેહ રાસ્તા ખુલતા હે ઉસકો સઆદત વ શકાવતે આખેરત યકીનન ઝાહીર હોતી હે; ન તકલીદ ઓર સમાઅતસે બલ્કે દેખનેસે જેસા તબીબ પેહચાનતા હે કે ઇસ જહાનમેં તનકી સઆદત વ શકાવત હે. જીસે સેહત વ મર્ઝ કેહતે હૈં ઓર ઇસકે અસબાબભી હૈં જેસે દારૂ ઓર પરહેઝ. બહોત ખાના ઓર પરહેઝ ન કરના. ઇસી તરહ મુશાહેદેસે માલુમ હોતા હે કે દીલકો યાની રૂહકો સઆદત વ શકાવત હે. ઇબાદત વ મારેફત ઇસ સઆદતકી દવા હે. જેહલ વ મઇશત ઉસકા ઝેર હે ઓર યેહ ઇલ્મ બહોત અઝીઝ હે. અકસર ઉલમા ઇસિસે ગાફીલ બલ્કે ઇસકે મુન્કીર હૈં. તનકે બહીસ્ત વ દોઝખહીકો જાનતે હૈં. આખેરત કી મારેફતમેં સિવાએ સમાઅત ઓર તકલીદ કે કુછ નહિ જાનતે. હમ ઇસિ બ્યાનકો દલાઇલકે સાથ અરબી ઝબાનમેં કીતાબે લીખે હૈં. ઇસ કીતાબમેં ઇતના લીખા જાવેગા કે જો શખ્સ દાના હો ઓર ઉસકા દીલ આલાઇશ તઅસ્સુબ વ તકલીદસે પાક હો ઇસ રાહકો પાવેગા ઓર આખેરતકા મુકદ્દમા ઇસકે દીલમેં સાબીત હોગા. કયું કે :અકસર લોગોંકા ઇમાન આખેરતકે બાબમેં બહોત ઝઇફ હે. **ફસ્લ** અગર મોતકી હકીકત જાનના ચાહતા હે તો માલુમ કરકે આદમીકી દો રૂહ હૈં. એક રૂહ, રૂહે હેવાનાતકી જીન્સસે હે, ઉસકો રૂહે હેવાની કેહતે હૈં દુસરા રૂહ રૂહે મલાઇકકી જીન્સસે હે, ઇસકો રૂહે ઇન્સાની કેહતે હૈં. રૂહે હેવાનીકા ચશ્મા દીલ હે ઓર દીલ એક મુઝગા ગોસ્ત હે. સીનેમેં બાઇ તરફ ધરા હુવા વોહ રૂહ એક બુખાર હે, લતીફ મોતેદુલ મીજાજ જો બદનકે ઇખ્લાતસે પેદા હોતા હે, દીલસે નીકલકે

ચલનેવાલી રગું કે વાસ્તેસે દીમાગ ઓર સારે આઝાકો પોહોંચતા હે. હીસ વ હરકતકી કુવ્વત ઇસીસે હે. જબ દીમાગકો પોહોંચતા હે ઉસ્કી હરારત કમ ઓર મોતેદીલ હોતી હે. આખ ઇસસે કુવ્વતે બસારત લેતી ઓર કાન કુવ્વતે સમાઅત લેતા હે. ઇસી તરહ દુસરે હવાસ ઓર ઇસ રૂહકી મીસાલ એક ચીરાગકે નુરકીસી હે જો ઘરમેં ફેલતા હે. જહાં જહાં પોહોંચતા હે. ઘરકી દીવારેં ઇસિસે રોશન હોતી હેં પસ જેસા ચીરાગકી રોશ્ની કુદરતે ઇલાહીસે દીવાર પર ઝાહીર હોતી હે ઇસીતરહ કુવ્વતે બસારત વ સમાઅત વગેરા હવાસ ઇસ રૂહસે સબ આઝામેં પેદા હોતે હેં. અગર કીસી રગમેં સદ્દહ ઓર ગીરેહ પડજાવે તો વોહ ઉઝવ જો ઇસ ગીરેહકે બાદ હો બેકાર ઓર મફ્લુજ હોતા હે. હીંસ વ હરકત ઇસમેં નહિ રેહતી. તબીબ યેહ કોશીશ કરતા હે કે ઇસ સદ્દેકો ખોલે. ઇસ રૂહકી મીસાલ આતીશે ચીરાગકીસી હે ઓર દીલ બતીકા સા. ઓર ગીઝા તેલ કીસી હે. જેસા રોગન નહિ ડાલનેસે ચીરાગ બુઝ જાવે. ગીઝા નહિ દેનેસે ઇસ રૂહકા મીઝાજ બીગડતા ઓર આદમી મર જાતા હે ઓર જેસા રોગન બહોત ખેંચનેસે બત્તી બીગડ જાતીહે ઓર રોગનકો કબુલ નહિ કરતી. ઇસીતરહ દીલભી બડી ઉમ્રસે એસા હોતા હે કે ગીઝા કબુલ ન કરે ઓર જેસા ચીરાગ પર કુછ ચીઝ મારનેસે બુઝતા હે. અગરચે તેલ ઓર બત્તી દોનું કાઇમ રહેં. જબ આદમીકો બડા ઝખ્મ લગતા હે, મરજાતા હે. ઓર યેહ રૂહ જબ તક ઇસિકા મીઝાજ મોતદીલ હો માનીએ લતીફ યાની હીસ વ હરકત બવાસ્તએ અનવારે મલાઇક હુકમે ઇલાહીસે કબુલ કરતા હે. જબ ગલબએ હરારત યા બરૂદત યા ઓર કોઇ સબબસે ઇસકા મીઝાજ બીગડતા હે તો ઇનિ અસરૂંકો કબુલ નાહ કરતા. ઓર જબતક આઇના સાફ રેહતા હે, સુરતવાલી ચીઝકા અકસ ઇસમેં નઝર આતા હે. જબ ઉસે ઝંગ (કાટ) લગતા હે, સુરતકી પરછાએં ઉસમેં નઝર નહિ આતી. ન ઇસ લીએ કે સુરતેં જાતી રહેં બલ્કે ઇસિમેં સુરત કબુલ કરનેકી લીયાકત ન રહી. ઇસી તરહ ઇસ બુખારે લતીફ યાની રૂહે હેવાનીકી લીયાકત એતેદાલે મીઝાજ પર મોકુફ હે. જબ વોહ બાતીલ હો કુવ્વતે હીસ વ હરકતકો કબુલ ન કરેગા. ઇસિ સુરતમેં આઝા ઇસ્કે નુરસે મહેરૂમ હોકે બેહીસ વ હરકત હો જાતે હેં તબ કેહતે હેં કે વોહ મર ગયા. મોતકે માની યેહી હેં ઓર ઇન અસબાબકો જમે કરનેવાલા તા યેહ મીઝાજ એતેદાલસે ગીર પડે એક મખલુક હે. ખુદાકી મખલુકાતસે જીસ્કો મલકલ મોત કેહતે હેં ઓર ખલ્ક ઉસકા નામ જાનતે હેં ઓર ઉસ્કી હકીકત પેહચાનની દુસ્વાર હે. હેવાનાતકી મોતકા

ખ્યાન ચેહી હે. લેકીન આદમીકી મોત દુસરે તોર પર હે. કયું કે ઇસકા ઇસ રૂહે હેવાનીકે સિવાએ દુસરા રૂહભી હે જીસ્કો રૂહે ઇન્સાની ઓર દીલ કેહતેહેં ઓર વોહ ઇસ રૂહકી જીન્સસે નહિ. જો એક જીસ્મે લતીફ હવાકી માનીંદ ઓર એક બુખાર હે સાફ ઓર પકા હુવા. યેહ રૂહે ઇન્સાની જીસ્મ નહિ. કયુંકે કીસ્મતપઝીર નહિ. ઓર ખુદાકી મારેફત ઇસમેં ઉતરતી હે. જેસા હકતઆલા એક હે ઓર કીસમત પઝીર નહિ. ખુદાકી મારેફતભી એક હે ઓર કીસમતપઝીર નહિ. કીસી જીસ્મ કીસમત પઝીરમેં ન ઉતરેગી, બલ્કે એસી શયમેં જો વાહીદ હો ઓર કીસ્મત પઝીર ન હો ઉતરતી હે. પસી ફતીલા ઓર આતીશે ચીરાગ ઓર ઇસ્કે નુરકો કયાસ કર. ફતીલા કાલીબકે માનીંદ ઓર ચીરાગકી આગ રૂહે હેવાનીકીસી ઓર નુરે ચીરાગ, રૂહે ઇન્સાનીકાસા હે ઓર જેસા નુર ચીરાગસે લતીફતર હે ઓર ઉસ્કી તરફ ઇશારા નહિ કર સકતે હેં. રૂહે ઇન્સાની રૂહે હેવાનીકી બનીસ્બત લતીફ હે. ઇશારા ઇસ્કી તરફ હો નહિ સકતા. જબ લતાફતકે લેહાઝસે તુ દેખેગા યેહ મીસાલ દુરસ્ત હે પર દુસરી વજહસે દુરસ્ત નહિ હોતી. કયું કે નુર ચીરાગકા તાબે હે. જબ ચીરાગ બુઝ જાવે વોહ બાકી નહિ રેહતા. રૂહે ઇન્સાની રૂહે હેવાનીકા તાબે નહિ. બલ્કે અસલ હે. ઇસ્કે ફના હોનેસે આપ ફના નહિ હોતા. બલ્કે અગર તુ ઉસ્કી ઠીક મીસાલ ચાહતા હે એસે એક નુરકો ઠેરા. જો ચીરાગસે લતીફતર હો. ચીરાગકા કયામ ઇસસે હો. ન ઇસકા કયામ ચીરાગસે. તબ યેહ મીસાલ ઠીક હોગી પસ યેહ રૂહે હેવાની એક વજહસે રૂહે ઇન્સાનીકા મુરકબ હે ઓર એક વજહસે ઇસ્કા આલા હે, જબ ઇસ રૂહે હેવાનીકા મીઝાજ બીગડ જાવે, તન મરતા હે. ઓર રૂએ ઇન્સાની કાયમ રેહતા હે. પર બગેર હથીયાર ઓર મરકબકે મરકબકા મરના સવારકો હલાક નહિ કરતા પર બેહથીઆર કર દેતા હે. ઓર યેહ હથીઆર ઉસે ઇસ લીયે દીએ હેં, તા ખુદાકી મારેફત ઓર મોહબતકો સેદ કરે. અગર સેદ કર ચુકા હે તો ઇસ હથીઆરકી હલાકી ઇસકી ભલાઇકા સબબ હોગી કયુંકે ઇસ્કે બારસે સુબુકદોશ હુવા. વોહ જો હઝરત રસુલ સલ્લલ્લાહો અલયહે વ આલેહી વ સહાબેહી વ સલ્લીમ ફરમાએ હેં કે મોત તોહફા ઓર હદયા મોમીનકા હે. ઇસ્કે માની યેહ હેંકે જો શખ્સ શીકારકે વાસ્તે દામ રખતા ઓર ઇસકા બાર ઉઠાતા હે, સેદ ઇસે મીલા તો દામકા ઝાયે હોના ઇસ્કે હકમેં ગનીમત હે. ઓર અગર પનાહ અલ્લાહ તઆલાકી શીકાર હાસીલ કરનેકે આગે દામ ઝાયે હો તો બડી હસરત ઓર મુસીબતમેં પડેગા. ઓર યેહ દર્દ વ હસરત અવ્વલ અ-

ઝાબે કબ્ઝ હે. ફુસ્લ ફીર માલુમ કરકે અગર કીસીકા હાથ પાઉં શીલ હો, વોહ સલામત રેહતા હે કયુંકે વોહ ખુદ ન હાથ હે ન પાઉં બલ્કે દસ્તો પા ઇસકે આંઝા હેં જીન્કો વોહ બરતતા હે ઓર જબ તેરે વજુદકી હકીકત ન હાથ, ન પાઉં, ન પુસ્ત, ન શીકમ, ન, સર, ન યેહ કાલીબ હે. બલ્કે અગર સારે આઝા મફ્લુજ હો જાવેં તેરી સલામતી સુમકીન હે ઓર મોતકે માની યેહ હેં કે સારા તન મફ્લુજ હો. કયુંકે હાથ શીલ હોનેકા માની યેહ હેં કે વોહ ઉઝવ તેરે અખ્ત્યારમેં ન રહે કયું કે ઇસકી ઇતાઅત એક સીફતકે સબબસે થી જીસે કુદરત કેહતે હેં. ઓર વોહ સીફત એક નુર થા, જો રૂહે હેવાનીકે ચીરાગસે ઇસે પોહોંચતા થા, જબ ઉરૂકમેં જો ઇસ રૂહકી રાહેં હેં સુદ્દહ વાકેઅ હુવા વોહ કુદરત જાતી રહી ઓર ઇતાઅત દુસ્વાર હો ગઇ. ઇસીતરહ સારા બદન જો તેરે અખ્ત્યારમેં હેં, રૂહે હેવાનીકે સબબસે હેં ફીર જબ ઇસકા મીઝાજ બીગડ જાવે ઇતાઅત ન કરેગા ઇસકો મોત કેહતે હેં. ઓર તુ અપની જગામેં કાયમ રેહતા હે અગરચે તાબેદાર ઓર કાદીમ ન રહા ઇસ સુરતમેં તેરે વજુદકી હકીકત યેહ કાલીબ કયુંકર હુવા. અગર તુ સોચે માલુમ કરેગા કે યેહ તેરે અજઝા વય નહિં હેં જો તીફલીકે આલમમેં થે કે વય સબ બુખારસે તેહલીલ હો ગએ ઓર ગીઝાસે ઇન્કા બદલ ફીર આયા. પસ કાલીબ વોહી નહિ હે. ઓર તુ વોહી હે જો અવ્વલ થા. પસ તેરી હસ્તી ઇસ કાલીબસે નહિ, અગર વોહ તબાહ હો જાવે પરવા નહિ. તુ ઇસી તરહ અપની ઝાતસે ઝીંદા રહેગા. પર તેરી સીફતેં દો કીસમકી હેં એક વોહ કે જો બદનકી શીરકતસે હો. જેસે ભુખ, પ્યાસ ઓર નીંદ ઇસકે વાસ્તે જીસ્મ દરકાર હે ઓર મોતસે બાકી નહિ રેહતી. દુસરી સીફત યેહ હે જીસમેં કાલીબકો શીરકત નહિ. જેસે મારેફતે ઇલાહી ઓર ઉસકે જમાલકો દેખકે મહઝુઝ હોના યેહ સીફત ઝાતી હે, તેરે સાથ રહેગી. બાકેયાતે સાલેહાતકે માની યેહી હેં. અગર મારેફતે હકકે ઇવ- ઝમેં જહેલ પેદા કીયા હે. યાની ખુદાકો નહિ પેહચાના. યેહભી સીફત ઝાતી હે, તેરે સાથ રહેગી. યેહ તેરી રૂહકા અંધાપન ઓર બદબખ્તીકા બીજ હે ચુનાંચે ખુદાને ફરમાયા. “ જો હુવા દુન્યામેં અંધા તો વોહ આખેર તમેંભી અંધા હે ઓર ગુમરાહ હે રાહ ચલનેમેં. ” પસ જબતક તુ, ઇન દરજજેકો ન પેહચાને ઓર ઇનકા ઇલાકા એક દુસરેસે ઓર ઇન દોનુંકા ફર્ક ન સમઝે હરગીઝ મોતકી હકીકત તુઝે માલુમ ન હોગી. ફુસ્લ અબ માલુમ કરકે યેહ રૂહે હેવાની જો ઇસ આલેમે સિફ્લીસે ઇલાકા રખ્તા હે. ઇખ્લાકે બુખારે લતીફસે બના હે

ઇખલાત ચાર હૈં. ખુન, બલગમ, સફરા, સોદા. ઓર અસલ ઇન ચારૂંકી પાની, આગ, મટ્ટી ઓર હવા હે ઓર મીઝાજકા ઇખ્તીલાફ વ એઅતીદાલ, હરારત વ બરૂદત વ રતુબત વ યબુસતકી કમી જ્યાદતીસે હોગા. ફને તીબસે ગર્ઝ યેહ હે કે ઇન ચાર ઇખ્લાતકો રૂહમેં એતીદાલકે સાથ રખે. તા ઇસ સબબસે યેહ રૂહ ઇસ દુસરી રૂહકા મરકબ બને ઓર ઇસકા ઉતરના ઇસિ આલમમેં પરદેસી હે. ઇસકી ઝાતકે મુકતઝાએ તબઅસે નહિ. લેકીન યેહ ઇસકી મુસાફરત ઇસિ વાસ્તે હે તા હીદાયતસે અપના તોશા લેવે ચુનાકે હકતઆલાને ફરમાયા હે. **હમને કહા કે તુમ તમામ ઉતર જાઓ યહાંસે ફીર અગર પાવે તુમકો મેરી તરફસે હીદાયત પસ જો કોઇ ચલા મેરી હીદાયતપર તો ન, ડર હોગા ઉન્કો ન ગમ.** ઓર વોહ જો ખુદાને ફરમાયા. **બેશક મેં પેદા કરનેવાલા હું બશરકો મટ્ટીસે. ફીર જબ મેં તૈયારી કીયા ઉસ્કો ઓર ફુકા ઉસ્મેં રૂહ મેરી, તો ગીર પડીઓ ઇસ્કે લીયે સીજદા કરનેકે..** ઇસ્મે ઇન દો રૂહ મુખ્તલીફકી તરફ ઇશારા હે એકકી નીસ્બત મટ્ટીકી તરફકી ઓર ઉસ્કે મીજાજકે એતીદાલકો સવીય્યતસે તાબીર કીયા. યાની ઇસ્કો મેં તૈયાર કીયા, ઓર સુધારા. એતીદાલ યેહી હે. ફીર બોલા. "**વ નુફહતો ફીહે મીર રૂહી.**" ઇસ્કી નીસ્બત અપની તરફકી ઇસ્કી મીસાલ યેહ હે કે કોઇ શખ્સ કંનતાકે કપડેસે સોખતા બનાવે તા સુલગનેકે લાયક હો. તબ આગકે નજદીક લે ગયા, ઓર ફુંકા. આતીશ ઇસ્મેં સુલગી ઓર જેસા રૂહે હેવાની સીફલીકા એક એતીદાલ હુવા કરતા હય ઓર ઇલ્મે તીબમેં ઇસ એતીદાલ કે અસબાબ મઝકુર હય તા મર્ઝકો દફે કરકે ઇસ રૂહકો હલાક હોનેસે બચાવે ઇસી તરહ રૂહે ઇન્સાની ઉલ્વીકા જો દીલકી હકીકત હય એક એતીદાલ હુવા કરતા હય જીસ્કો ઇલ્મે એખલાક ઓર રયાઝત જો શરેઅ કે મુવાફીક હો નીગાહ રખતી હય. ઓર યેહ ઉસ્કી સેહતકા સબબ હોગા. ચુનાંચે મીમબાદ મુસલમાનીકે અરકાનમેં ઉસ્કા બ્યાન આવેગા. પસ માલુમ હુવા કે જબતક કોઇ શખસ આદમીકી અરવાહકી હકીકત ન સમજેગા, આખેરતકો ખુબ નહિ પેહચાનેગા જેસે ખુદાકી મારેફત, નફસકી મારેફત પર મોકુફ હય. તો નફસકી પેહચાનત મારેફતે હકકી કુંજી હુઇ. ઓર અરવાહકી હકીકત પેહચાનની મારેફત આખેરતકી કલીદ હય ઓર અસલ દીનકી યેહ હય કે આદમી ખુદાપર ઓર રોજે આખેરતપર ઇમાન લાવે. ઇસી વાસ્તે ઇસ મારેફતકો હમને મુકદ્દમ કીયા. પર ઇસકી સીફતુંસે એક ભેદ જો અસલ વોહી હય, નહિ બોલા. કયું કે ઇસ્કે કેહનેકી રૂખસત નહિ. વોહ બાત હર-

એકકે ફેહમમેં નહિ આવેગી. ઓર સારી મારેફત ખુદાકી ઓર મારેફત આખેરતકી ઇસ પર મોકુફ હય. તુ ઇસ બાતકી કોશીશ કર કે ખુદ આપ મુજાહેદા વ રીયાઝતુંસે તુ ઇસકો પેહચાને. કયું કે કીસીસે સુનેગા તો તુજે તાબ ન આવેગા. બહોતસે લોગ ઇસ સીફતકો અલ્લાહ તઆલાકી શાનમેં સે સુને બાવર નહિ કીયે. ઓર ઇન્કારસે કેહને લગે કે યેહ બાત; મુમકીન નહિ. યેહ તતબીહ નહિ. બલ્કે તાલ હય. ફીર આદમીકે બાબમેં તુ ઇસકો કયું કર બાવર કરેગા. બલ્કે વોહ સીફત હક્તઆલાકી શાનમેં, ન કુરઆનમેં સરાહતન હે, ન, અહાદીસમેં, ઇસી વાસ્તે જબ લોગ ઉસે સુનતે ઇન્કાર કરતે હેં ઓર અંબેયાકો હુકમ હુવા, “ **કલામ કરો આદમીયુંસે ઉન્કે સમઝકે મીકદાર.** ” અવામસે એસી બાત કેહની જો ઉન્કે ફેહમ મેં આવે. કેહતે હંય કે બાજે પેગંબરૂંકો વહી આઇ, કે જો બાત લોગોંકી અક્કલમેં ન આવે ઉન્સે મત બોલો. વોહી બોલો જો વોહ સમજ સકે. કયું કે અગર ફેહમમેં ન આવે. ઇન્કાર કરેંગે ઓર યેહ ઉન્કે હકમેં બદ હય. **ફસ્લ** ઇસ તમામ ગુફતગુસે તુ સમજા હોગા કે આદમીકે જાનકી હકીકત બજાતે ખુદ કાયમ હય ઓર વોહ અપની જાત વ સીફાતકે કયામમેં કાલીબકા મોહતાજ નહિ. ઓર મોતકે માની યેહ હય કે વોહ મર જાતા હય બલ્કે તનસે ઇસ્કે તસર્રૂફકા મોકુફ હોના મુરાદ હય ઓર હશર વ બઅસકે માની યેહ નહિ કે નેસ્તીકે બાદ ફીર ઇસે હસ્ત કરતે હંય. બલ્કે ઉસ્કા ઠીક માની યેહ હય કે ઇસ્કો એક કાલીબ દેવેંગે યાની ફીર એક કાલીબકો ઉસ્કે તસર્રૂફમેં લાવીંગે જેસા અવ્વલ દીયે થે. યેહ બાત નીપટ સેહલ હય અવ્વલ કાલીબ ઓર રૂહ દોનુંકા પેદા કરના જુરૂર થા ઓર ઇસ બારે રૂહે ઇન્સાની કાયમ હય. કાલીબકે અજઝાભી મોજુદ હંય. તાજા બનાનેકે બનીસ્બત ઇન્કો જમા કરના બહોત સેહલ હોગા, હમારી નઝરમેં પર ફીલવાકે અલ્લાહ તઆલાકે ફેલમેં સીફતે આસારીકો દખલ નહિ કયુકે વોહ દુસ્વારી ઓર આસાનીકી સીફતસે બરી હય ઓર ફીર ઝીંદા કરનેકી શર્ત યેહ નહિ કે વોહી કાલીબ જો રખતા હય ઇસે દે કયું કે કાલીબ મરકબ હે. અગરચે ઘોડા બદલ જાવે સવાર વોહી રેહતા હે. ઓર તીફલીસે બુઢાપે તક ઇસકે તનકે અજઝા ગીઝા કે અજઝાસે બદલતે થે ઉસકી ઝાતમેં કુછ ફુતુર ન હો. પસ જો લોગ ઉસી કાલીબકો બઅસકે વાસ્તે ઝરૂર સમઝતે હેં ઇનપર કઇ એતેરાઝ હુવે હેં. ઝઇફ જવાબ દીએ. ઇસ તકલીફકી હાજત ન થી. જો લોગોને ઉન્હેં કહા કે એક આદમી દુસરે આદમીકો ખા જાવે ઓર દોનુંકે આઝા એક હો જાવેં તો તબ કીસકા તન કીસકો દેં.

ઓર અગર એક ઉઝવ ઉસ્કે તનસે કાટ ડાલેં બીલ્બાદ ઇબાદત કીયા તબ સવાબ કીસતરહ પાવેગા. વોહ કટા હુવા ઉઝવ ઉસ્કે સાથ રહેગા યા નહિ. અગર નહિ રહેગા તો બગેર હાથ, પાઉં ઓર આંખકે બેહીસ્તમેં કીસ તરહ જાવેગા. અગર વોહ કટા ઉઝવભી રહેગા તો દુસરે આઝાકે સાથ ઇસ અમલમેં ઉસે શીરકત નહિ ફીર સવાબમેં કયું કર શરીક હોગા. એસે વાહી અસ્કાલ ઓર તકલ્લુફકે જવાબ કેહતે હેં જબ તુને સમઝા કે ફીર પેદા કરનેકે વાસ્તે ઇસી કાલીબકી તુઝે સમઝા કે ફીર પેદા કરનેકે વાસ્તે ઇસી કાલીબકી એહત્યાજ નહિ, ઇન બાતુંકી હાજત ન રહેગી. ઇસ અસ્કાલકા સબબ યેહ થા. વય સમઝે કે તેરી હસ્તી ઓર હકીકત યેહી તેરા કાલીબ હે. જબ યેહ બદના કાયમ ન રહા. તો વોહ અવ્વલકા ઇન્સાન ન રહા ઇસી લીયે વય શકમેં પડે યેહ બાત મઝબુત નહિ. ફસ્લ શાયદ તુ કહેગા કે ફુકહા ઓર મુતકલ્લેમીનકા મઝહબ મશ્હુર યેહ હે કે આદમીકા રૂહ મોતસે નાબુદ હોતા હે, ફીર ઉસ્કો પેદા કરતે હેં ઉપરકા બયાન ઇસ બાતકે બરખીલાફ હેં. સુન અય અઝીઝ જો શખસ ગેરકી બાતકી પેરવી કરતા હે વોહ અંધા હે ઓર જીસ્કા મઝહબ ઇસ મસઅલેમેં યેહ હે વોહ ન અહલે તકલીદમેં દાખીલ હે ન અહલે તેહકીકમેં કયું કે અહલે બસીરતસે હોતા તો સમજાતા કે કાલીબકા મરના આદમીકી હકીકતકો નાબુદ ન કરેગા. ઓર અગર અહલે તકલીદસે હોતા. કુરઆન વ અહાદીસસે માલુમ કરતા કે આદમીકા રૂહ મોતકે બાદ કાયમ રેહતા હે. અરવાહ મોતકે બાદ દો કીસ્મપર હેં અરવાહે અસ્કેયા, અરવાહે સોઅદકે બાબમેં કુરઆનમેં ફરમાયા હે. મત ગુમાન કર એસુંકો જો હમારી રાહમેં મારે ગએ, કે મુએ હેં બલ્કે વય જીતે હેં ઓર ખુશ રેહતે હૈંય ઉન ખીલતુંસે જો ખુદાકી દરગાહસે ઉન્હેં ઇનાયત હુઇ. ઓર હમેશાં ઉસ દરગાહસે રીઝક હાસીલ કરતે હેં લેકીન કાફરાને બદરકે અસ્કેયાકે હકમેં જબ યેહ મારે ગએ રસુલ સલ્લલ્લાહો અલયહે વ આલેહી વ સહાબેહી વ સલ્લીમ, ઇન્કો પુકાર કર ફરમાને લગે. અય ફલાન અય ફલાન જો વાયદેકે ખુદાસે ઉસ્કે દુશ્મનુંકી ખરાબીકે બાબમેં મેંને સુના થા, સબ સચે હુવે. ઓર હકતઆલા ઇન અઝાબકે વાયદુંકો જો તુમારે સાથ કીયા, પૂરે કીયા. મોતકે બાદ, તુમ ઇન્કો સચે પાઓ. લોગોંને આપસે પૂછા કે યેહ તો મર ગએ હૈંય કયું આપ ઇન્સે બાત કરતે હો. આપને ફરમાયા કસમ હય ઉસ ખુદાકી, જીસ્કે દસ્તે કુદરતમેં મોહમદ સ. કી જાન હય કે યેહ લોગ ઇસ બાતકો તુમ સબસે ઝ્યાદા સુનતે હૈંય ઓર જો શખ્સ

ઈન હદીસુંકો જો મુરદુંકે હકમેં વારીદ હુઇ હેં, દરયાફ્ત કરેગા કે યેહ માતમદારૂં ઔર ઝયારત કરનેવાલું ઔર ઇન કાસુંસે જો ઇસ આલમમેં હોતે હેં. વાકીફ હેં બીલયકીન જાનેગા કે ઉન્કી નેસ્તી શરઅસે સાબીત નહિ હુઈ બલ્કે ઇતના આયા હે કે સીરત બદલ ગઈ ઔર ઘર બદલા. ઔર કબર યા એક ગાર હોગા દોઝખકે ગારૂંસે યા :એક બાગ હોગા, બ્હેશ્તકે બાગોંસે. પસ તેહકીકત માલુમ કરકે મોતસે તેરી ઝાત વ સીરતેં બાતીલ નહિ હોતી. લેકીન તેરે હવાસ વ હરકાત વ તખ્યોલાત જો દીમાગ વ આઝાકે વાસ્તેસે થે, બાતીલ હોતે હેં. ઔર તુ વહા રેહતા હે અકેલા ઔર તન્હા, જેસા યહાંસે ગયા હે. ઔર માલુમ કરકે જબ ઘોડા મરજાવે સવાર અગર જાહીલ થા, ફકીયહ ન હોગા. યા અંધા તો બીના ન હોગા. લેકીન પ્યાદા હો જાવેગા. પસ કાલીબ મરકબ હે ઘોડેકી માનીંદ ઔર તુ સવાર હે ઇસી લીએ જો લોગ અપનેસે ઔર મેહસુસાતસે બેખબર હોકે અપનેમેં હુબતે ઔર ખુદાકી યાદમેં ગર્ક હોતે હેં. ચુનાંચે રાહે તસવ્વુફકા આગાઝ યેહી હે તો આખેરતકા અહવાલ ઇન્કો નઝર આતા હે. કયું કે ઇન્કા રૂહે હેવાની અગરચે બેતીદાલસે નહિ ફીરા લેકીન જબ વોહ સુસ્ત હો જાવે ઔર ખબર ઇસમેં પેદા હો તો હકીકતે ઝાત ઇન્હે અપની તરફ મશ્ગુલ ન કરે ઇન્કા અહવાલ મુરદેસે કરીબ હે, પસ જો બાત દુસરૂંકો મોતકે બાદ ઝાહીર હોતી હે. ઈન્કો ઇસી જગા મકશુફ હોગી, જબ ફીર હોશમેં આતે ઔર આલમે મેહસુસાતકો દેખતે હેં અકસર યેહ હે કે ઇસિસે કોઇ ચીજ યાદ નહિ રહેતી લેકીન ઉસ્કા એક અસર રેહ જાતા હે અગર બેહીસ્તકી હકીકત ઇસે બતાએ હોં તો ઉસ્કી ખુશી વ રાહત ઇસ્કે સાથ રેહતી હે. દોઝખકી હકીકત ઉસે બતાએ હોં તો ઉસ્કી ઉદાસી દીલગીરી ઇસ્કે સાથ રેહતી હે, ઔર અગર વહાંકી કુછ બાત ઇસે યાદ હો તો ઉસ્કી ખબર દેતા હે ઔર ખ્યાલકા ખઝાના ઇસિ ચીઝકી હીકાયત હો, એક મીસાલ હે જો ઇસ્કે હીફઝમેં ગુમ રહા હો ઇસસે ખબર દેતા હે જેસા કે રસુલ અલયહીસ્સલાત વસ્સલામ નમાઝમેં હાથ લંબા કરકે ફરમાને લગે કે અંગુરકા ખોશા બ્હેશ્તસે મુઝે બતલાએ. મેને ચાહાકે ઇસ જહાંમેં લાઉં. ગુમાન મત કર કે ઇસ હકીકતકો જો ખોશએ અંગુર ઇસ્કી મીસાલ હે, ઇસ જહાંમેં લા સકતે હેં બલ્કે યેહ ખુદ મહાલ હે, અગર મુમકીન હોતા તો આપ લાતે, ઔર ઉસ્કે મહાલ હોનેકી હકીકત દુશ્વાર હે, તુઝે યેહ બાત ઢુંઢનેકી હાજત નહિ. ઔર ઉલમાકે મકામાતકા તફાવત એસા હે, એક ઇસ સોચમેં પડતા હે કે બેહીશ્તકે અંગુરકા ખોશા ક્યા હે ઔર કયા હોગા. જીસ્કો હઝરત સ. ને દેખા, ઔર

દુસરેને નહિ દેખા. દુસરેકો ઇસ સર ગુજસ્તસે યેહી નતીજા હાસીલ હોગા, કે હઝરત સ. હાથ હીલાએ, પસ ઝર્રેહ અમલ નમાઝકો હાસીલ નહિ કરતા. ઓર ઇસકી તફસીલમેં ગોર કરકે સમઝતા હે કે અવ્વલીન વ આખરીનકો ઇલ્મ ખુદ યેહી હે. જીસને ઇતિના સમઝા ઓર કનાઅત કીયા ઓર દુસરેકી તરફ મસ્ગુલ ન હુવા. વોહ ખુદ મોઅતીલ હે. ઓર ઇલ્મે શરીઅતસે મકસુદ યેહ હે, કે તુ યું ન સમઝે કે રસુલ સ૦ જીબ્રઇલ અલયહીસ્સલામસે સુનકર ખબર દીએ હેં. જેસા તુ જીબ્રઇલ અ૦ સે સુનેગા માની જાનતા હે. ઇસ બાતકો ભી દુસરે કામુંકી માનીંદ સમઝા હે. લેકીન રસુલ મકબુલ સલ્લલ્લાહો અલયહે વ આલેહી વ અસ્હાબેહી વસલ્લીમ બેહેસ્તકો દેખે ઓર બેહેસ્તકો ઇસ જહાનમેં નહિ દેખ સકતે હેં બલ્કે આપ ઉસ જહાનમેં ગએ ઓર ઇસિ આલમસે ગાઇબ હુવે. ઓર યેહ એક નવઅ આપકે મેઅરાજસે થા પર ગાઇબ હોના દો તોર પર હે. એક રૂહે હેવાની કે મરનેસે. ઓર દુસરા તોર ઇસકે કુંદ હો જાનેસે. લેકીન ઇસ આલમમેં બેહેસ્તકો નહિ દેખ સકતે હેં. જેસા સાત તબક આસમાન વ ઝમીનકી પસ્તીકે પોસ્તમેં નહિ સમાતે. બેહેસ્તસે એક ઝર્રેહભી ઇસ જહાનમેં ન સમાવેગા. બલ્કે હાસ્સએ સમઅ, હફ્ત આસ્માન વ ઝમીનકી સુરત ઇદરાક નહિ કર શકતા. આંખભી ઇદરાક નાહ કર સકતી. એસાહી ઇસકે હવાસ તમામ ઝરાત બેહેસ્તસે કાસીર હેં. ઓર ઇસ આલમકે હવાસ કુછ ઓર હેં. ફસ્લ અબ અઝાબે કબ્રકા માની પેહચાનના ઝુરૂર હુવા. અય અઝીઝ માલુમ કરકે યેહ અઝાબ દો કીસ્મ પર હે.. અઝાબે રૂહાની વોહી શખ્સ જાનેગા જો અપને તઇ પેહચાના ઓર રૂહકી હકીકત સમઝા હોકે વોહ બઝાતે ખુદ કાઇમ હે. ઓર કાલીબ ઇસકે કયામકી ખાતીર દરકાર નહિ. ઓર મોતકે બાદ વોહ બાકી રેહતા હે. મોત ઇસકો નાબુદ નહિ કરતી. લેકીન હાથ પાઉ, આંખ, કાન ઓર સારે હવાસ ઇસસે છીન લેતે હેં, જબ યેહ હવાસ ઇસસે લે લેં ઝન ઓર ફરજંદ વ માલ વ ઝમીન ઓર લોંડી ગુલામ ઓર ગાય ગોરૂ ઓર ઘર ઓર ખયશ કરાવતીં, બલ્કે આસમાન વ ઝમીન વગેરાએહ સુસાતકો ઇસસે લે લેં, અગર ઇન ચીઝુંકી મોહબ્બતમેં દીલ લગાયા થા તો, નાગુઝેરાંકી જુદાઇકે ગમમેં રહેગા. અગર સબસે ફારીગ થા ઓર યેહ ઇસકે માશુક ન થે. બલ્કે મુસ્તાક મોતકા થા રાહત પાવેગા. અગર ખુદાકી મોહબ્બત ઓર ઉસ્કી યાદસે ઉન્સીયત હાસીલ કીયા થા. ઓર દુન્યાકે અસબાબસે બેઝાર થા. જબ મુવા અપને માશુકે હકીકીકો પોહોંચા. ઓર માને મઝાહીમ દરમ્યાનસે ઉઠ ગયા. સઆદતે જાવેદ હાસીલ કીયા. અબ

હતલ મશહુર ઇસ બાતકા ધ્યાન કરકે જીસને અપને તઇ પેહચાના ઓર સમઝા કે ઇસ્કી મુરાદ દુન્યામેં હે ઓર તબ શકમેં રહા, કે જબ દુન્યાસે નકલ કરેગા અપને પ્યારૂંકી જુદાઇસે ગમ દેખેગા. ચુનાચે રસુલ સ. ફરમાએ હેં **દોસ્ત રખ જીસ્કો તુ દોસ્તરખતા હે તેહકીક તુ આખીર ઇસ્કો છોડ જાનેવાલા હે.** ઓર જબ જાનેગા કે ઇસ્કા મહબુબ ખુદા હે ઓર ઉસ્ને દુન્યા ઓર વોહ ચીઝેં જો દુન્યામેં હેં ઉનસે બેઝાર રહા. મગર ઇતના કે ઉસ્કા તોશા હો સકે યેહ શક રખતા હે કે જબ દુન્યાસે જાવેંગા રંજ વ મેહનતસે છુટેગા. ઓર રાહત દેખેગા. પસ જીસ્ને ઇસિ બાતકો સમઝા ઉસ્કો અઝાબે કબ્રકે બાબતેં, કુછ શક બાકી ન રહેગા. યેહ અઝાબ પરહેઝગારૂંકો નહિ. બલકે દુનીયાદારૂં ઓર ઉસ્કે મોહબ્બુંકો હય ઇસ સુરતમેં ઇસ હદીસકી માની માલુમ હોગી. **દુન્યા કેદખાના હે મોમીનકા ઓર બેહીસ્ત હે કાફરૂંકી. ફસલ** અઝાબે કબ્રકી અસલકો તુ પેહચાના કે ઇસ્કા સબબ દુન્યાકી મોહબ્બત હે અબ માલુમ કે યેહ અઝાબ એકસાં નહિ દુન્યાવી ખાહેશુંકી મુવાફીક કીસીકો જ્યાદા હોગા ઓર કીસીકો કમ. પસ અઝાબ ઉસ્કા જો તમામ દુન્યામેં એક ચીઝ સે જ્યાદા નહિ રખતા ઓર ઇસસે દીલ લગાયા થા. ઉસ શખ્સકે અઝાબકી બરાબર ન હોગા. જીસ્ને ઝમીન વ અસ્બાબ ઓર ખુદેહ ઓર ગાએ ગોરૂ ઓર જાહ વ હસ્મત ઓર તમામ ન્યામતેં દુન્યાકી હેં ઓર દીલ હરએકસે લગાયા હેં. બલકે અગર ઇસ જહાનમેં કીસીકો ખબર નહિ કે ઇસ્કા એક ઘોડા ચોરઆન લે ગએ તો ઉસ્કે દીલકા ગમ ઇસ શખસકે ગમસે કમ હોગા જીસ્કે માલ ઓર જોરૂ બચ્ચુંકો લુટ લીએ હેં ઓર સરદારીસે માઝુલ કીયે હેં. ઓર મુલ્ક વ માલ ઓર ઝન વ ફરજંદ જો કુછ દુન્યામેં થા લૂટ લેકે ઉસે અકેલા છોડ દેં. મોતકે માની યેહી હેં. પસ હરએકકા અઝાબ ઉસ્કી રાહતે દુન્યાકે તઅલ્લુક યા અદમે તઅલ્લુકકે બરાબર હોગા. વોહ શખસ જીસ્કો દુન્યાકા સામાન જમીઅ વજુહસે મીલા. ઓર યેહ ઇસ્મેં મહવ હો ગયા. જેસા ખુદાએ તઆલાને ફરમાયા હે. **યેહ ઇસિ વાસ્તે હે કે ઇન્હોંને દોસ્ત રખે ઝીંદગીકો આખેરતસે.** ઇસે બડા અઝાબ હોગા. ઇસ અઝાબકા બયાન યું આયા હે કે રસુલ સ૦ પૂછને લગે અય લોગો તુમ્હેં માલુમ હે કે યેહ આયત કીસ બાબમેં ઉતરી. **જીસ્ને મોં ફેરા મેરી યાદસે, પસ તેહકીક ઉસ્કે લીએ હે ગુઝરાન તંગ.** ઉન્હોંને જવાબ દીયા. ખુદા ઓર રસુલ સ. બેહતર જાનનેવાલે હેં, તબ ફરમાને લગે કે કાફીરકા અઝાબ ઇસ્કી કબ્રમેં યું હે કે નવ્વદ ૫ર નવ

અઝદહાકો ઇસ પર મુસલ્લત કરેં. યાની નવ્વદપર નવ સાંપ. કે હર સાંપ કે નવસર હુવા કરતે હેં. ઇસે કાટતે ઔર ચાટતે હેં ઔર ઇસિ પર ફુંકતે હેં, રોઝે હશર તક. અહલે દીલ ઇન સાંપુકો બસીરતકી આંખસે દેખતે હેં. નાદાન અહમકાન કેહતે હેં કે હમકો ગોરમેં કુછ નઝર નહિ આયા. અગર હોતા તો હમભી દેખતે. ઇન્કો યું જવાબ દીજીએ કે યેહ અઝદહા મુર્દેકી રૂહકે અંદર હેં અગર બાહીર હોતે તો દુસરે શખસકો નઝર આતે બલ્કે યેહ અઝદહા મોતકે આગે ઉસ્કે બાતીનમેં થા. ઉસે ખબર ન થી. યે ભી સમઝે કે યેહ અઝદહા ઉસ્કે બુરે અખલાકસે બના હે. ઔર ઉસ્કે નવસર ઉસ્કે અખલાકે બદકી સાખેં હેં. ઇસ અઝદહાકી અસલ ખમીરે દુન્યાકી મોહબ્બત હે. મીમ્બાદ ઇસ્કે સર અખલાકે બદકે હીસાબ સે જો દુન્યાકી દોસ્તીસે નીકલતે હેં, પેદા હુવે હેં. જેસા હસદ ઔર કપટ ઔર રીયા ઔર તકબ્બુર ઔર હીર્સ ઔર મકર ઔર અદાવતે માલ વ જાહકી મોહબત વગેરા ઇસ અઝદહાકી અસલ ઔર ઉસ્કે મોતઅદ્દદ સરૂંકો નુરે અક્લસે પેહચાન સકતે હેં. લેકીન ઇન્કે અદદકા મીકદાર નુરે નુબુવ્વત સે માલુમ હોગા કે બુરે અખલાકકે અદદકી બરાબર બના હે ઔર હમકો અખલાકકા અદદ માલુમ નહિ પસ યેહ અઝદહા કાફીરકી જાનકે અંદર સાબીત હે. છુપા હુવા નહિ. ઇસ્કા સબબ યેહ કે ઇસ્ને ખુદા ઔર રસુલ સ. કો નહિ પેહચાના ઔર યેહ કે દુન્યાકી મોહબ્બતમે સરાપા ડુબ ગયા. જેસા કે હકતઆલાને ફરમા હે. યેહ ઇસ વાસ્તે હે કે ઇન્હુને દોસ્ત રખી ઝીંદગીકો દુન્યાકી, આખેરતસે. ઔર ફરમાયા હે. ઝાયે કીએ તુમને અપને મઝે દુન્યા કે જીતે ઔર ઇન્કો બરત ચુકે. અગર યેહ અઝદહા બાહીર હોતા જેસા લોગ સમઝતે હેં, કામ આસાન થા, કે આખીર એક સાઅત ઉસે ચેન દેતા, પર જબ જાનકે અંદર બેઠા હે ઔર ખુદ ઇસકી સીફતુંસે હે યેહ કયું કર ઇસસે ભાગેગા. જબ કીસીને એક લોંડીકો બેચનેકે બાદ ઉસ્કા આશીક હુવા, વોહ અઝદહા જો ઇસ્કી જાનકે અંદર કાટ રહા હે ઉસીકા ઇસ્ક હે. દીલમેં ભખરી થા. ઇસ્કો યેહ ઝખમ ખાને તક ઇસ બાતકી ખબર ન થી. ઇસી તરહ યેહ નવ્વદ પર નવ અઝદહા મોતકે આગે ઇસ્કે બાતીનમેં યે વોહ બે ખબર થા. અબ ઇનકા ઝખમ ઝાહીર હો ચુકા. ઔર જેસા અયન ઇસ્ક, ઉસ્કી રાહતકા સબબ થા. જબતક માશુક મીલા રહા વોહી ઇસ્ક, જુદાઇકે વક્ત ગમકા સબબ હુવા. અગર ઇસ્ક નહોતા તો ફીરાકમેં ગમગીન ન હોતા. ઇસી તરહ દુન્યાકી મોહબ્બત જો રાહતકા સબબ હે અઝાબકા સબબ ભી હોતી હે. ઔર જબ

જાઉ અઝદહાકી માનીંદ ઓર માલકી મોહબ્બત સાંપકીસી હે, ઘરકા ઇસ્ક બીછુકી તરહ ઇસ્કે દીલકો કાટતા હે, ઇસી પર દુસરી ચીઝુંકો કીયાસ કર. જેસા કનીઝકકા આશીક ઉસ્કે ફીરાકમેં ચાહતા હે કે અપને તઇ દરયા ઓર આગમેં ડાલે યા બીછુ ઉસે કાટે તો જુદાઇકે ગમસે વોહ છુટ જાવે ઇસી તરહ વોહ શખસ જો અઝાબમેં સપડા હો, ચાહતા હે કે ઇસ દુખકે બદલે કાશ સાંપ બીછુ હોતે ઉન્કો લોક ઇસ જહાંમેં જાનતે હેં ક્યુંકે દુનિયામેં સાંપ બીછુ ઝાહીરમેં બદનકો કાટતે હેં ઓર વોહ જાનકે અંદર બાતીનમેં ઝખમ કરતા હે ઓર ઝાહીરકી આંખ ઉસે દેખતી તો ફીલ હકીકત હરએક ગુનાહગાર અઝાબકા સામાન યહીંસે અપને સાથ લે જાતા હે ઓર વોહ ઉસ્કે બાતીનમેં હે. ઇસી વાસ્તે હઝરત રસુલ્લ સ. ફરમાએ હેં. **નાહ હેં વોહ મગર આમાલ તુમારે કે લાએ જાવેંગે તરફ તુમારે.** યાની અઝાબ તુમારે આમાલ કીસે હે, ઉન્કો તુમારે આગે રખદેતે હેં ઇસી વાસ્તે હકતઆલાને ફરમાયા. **કોઇ નહિ અગર જાનોગે તુમ યકીનકો જાનના બેશક દેખોગે ઇસ્કો યકીનકી આંખસે.** યાની અગર તુમકો ઇલ્મુલ યકીન હોતા તો તુમ આપ દોઝખકો દેખતે ઓર ફીર ફરમાયા **બેશક દોઝખ ઘેરનેવાલી હે કાફરૂંકો.** યાની દોઝખ ઇન્કે સાથ મોહીત હે યું નહિ ફરમાયા કે મોહીત હોગા. ફસ્લ શાયદ તુ કહેગા કે ઝાહીર શરઅસે યું માલુમ હોતા હે કે ઇસ અઝદહાકો સરકી આંખસે દેખતે હેં ઓર વોહ અઝદહા જો જાનકે દરમ્યાન હે નઝર આતા હે. જો લોગ ઇસ આલમમેં હેં ઉસે નહિ દેખતે. ક્યું કે જો ચીઝ ઉસ આલમકી હો ઉસ્કો સરકી આંખસે નહિ દેખ સકતે. ઓર યેહ અઝદહા મુરદેકો શીકલ લેકે નઝર આતા હે ઉસ્ને યું દેખતાહે જેસા ઇસ જહાનમેં દેખતા થા. પર તુ ન દેખેગા. ચુનાંચે સોતા હુવા આદમી અકસર દેખતા હે કે ઉસે સાંપ કાટતા હે, જો શખસ ઇસ્કે પાસ બેઠા, હો નહિ દેખતા. ઓર વોહ સાંપ સોતે આદમીકે નઝદીક મવજુદ હે ઉસ્કા દર્દ માલુમ કરતા હે. જો શખસ ઇસ્કે પાસ બેઠા હો નહિ દેખતા. ઓર વોહ સાંપ સોતે આદમીકે નઝદીક મવજુદ હે ઉસ્કા દર્દ માલુમ કરતા હે, બેદારકે હકમેં માદુમ હે યેહ ઇસે નહિ દેખનેસે દર્દકી કમી નહિ હોતી. જબ સોતા આદમી ખવાબમેં દેખા કે ઇસ્કો સાંપ કાટ રહા હે વોહ એક દુશ્મનકા ઝખમ હે જો ઇસપર ઝફરયાબ હોગા. વોહ રંજે રૂહાની હે જો દીલપર હોતા હે લેકીન જબ ઇસ્કી મીસાલ ઇસ આલમસે ચાહેં એક સાંપ હે. જબ વોહ દુશ્મન ફતેહમંદ હો આદમી કેહતા હે કે મેંને અપને ખવાબકી તાબીર દેખી. કાશ મુઝે એક સાંપ કાટતા ઓર યેહ દુશ્મન મુઝ-

પર ઝહરયાબ ન હોતા. યેહ અઝાબ જો ઇસકે દીલપર હો રહા હે બદનકો સાંપ કાટનેસે જ્યાદા હે, ફીર અગર તુ કહેગા, કે યેહ જો ઇસે નઝર આતા હે ફીલવાકે સાંપ નહિ. પર એક ખ્યાલ હે યેહ તેરા ફહેમ બર ગલત હોગા. બલ્કે યેહ સાંપ મવજુદ હે કયું કે મવજુદ, પાએ હુવેકો ઓર માદુમ, નહિ પાએ હુવેકો કેહતે હેં. જીસ ચીઝકો તુને ખ્વાબમેં પાયા, ઓર તુ દેખતા હે વોહ તેરે હકમેં મવજુદ હે અગરચે દુસરે લોગ ઉસે ન દેખેં ઓર વોહ જીસકો તુ નહિ દેખતા તેરે હકમેં માદુમ હે, અગરચે સબ લોગ ઉસે દેખેં ઓર જબ અઝાબ ઓર સબબે અઝાબ મુરદે ઓર સોતે હુવે કે હકમેં મવજુદ હે. દુસરા શખસ અગર ન દેખે ઇસમેં ક્યા નુકશાન. પર ઇતની બાત હે કે સોતા આદમી જલ્દ બેદાર હોતા, ઓર ઇસસે છુટ જાતા હે. ઇસી વાસ્તે ઉસે ખ્યાલ કેહતે હેં પર મુરદાઇસીમેં રેહતા હે કયુંકે મોતકો ઇન્તેહા નહિ. યેહ સાંપ ઇસકે સાથ હે. ઓર ઇસ આલમકે મેહસુસાતકી માનીંદ સાબીત રહેગા. ઓર શરીઅતમેં નહિ હેકે કબ્રકે સાંપ, બીછુ અઝદહાકો ખલાઇક જબતક આલમે શાહાદતમેં હેં, દેખ સકે પર અગર કોઇ ઇસ આલમસે દુર હુવા યાની સો ગયા ઓર ઇસ મુરદેકા અહવાલ ઉસકો બતલાએ, તો ઉસકો સાંપ, બીછુ કે દરમ્યાન દેખેગા. અંબેયા ઓર અવલીયા બેદારીમેંબી દેખતે હેં કે જો ચીઝ દુસરૂંકો ખ્વાબમેં નઝર આવે, ઉન્હેં બેદારીમેં નઝર આતી હે. કયું કે આલમે મેહસુસાત ઉન્કે હકમે ઇસ જહાંનકે કાસુંકે મુસાહેદેસે હાઇલ નહિ હોતા. પસ યેહ બ્યાન ઇસ વાસ્તે તુલ હુવા કે જબ અહમકુંકો ગોરમેં ચશ્મે ઝાહીરસે કુછ નઝર નહિ આતા. વય આઝાએ કબ્રકે મુનકીર હોતે હેં. ઇસકા બાઇસ યેહ હેકે ઉસ જહાંકે કામકા રાસ્તા ઇન્હેં માલુમ નહિ. ફરસે શાયદ તુ કહેગા અગર અઝાબે કબ્રકા સબબ દુન્યાકી મોહબત હે કોઇ બસર એસા ન હોગા, જો ઝન વ ફરજંદ વ માલ વ જાહસે ઉલફત ન રખતા હો, ઇસ સુરતમેં સબકો અઝાબે કબ્ર હે, કોઇ ઇસસે ન છુટેગા. હમ જવાબ દેવેંગે કે એસી બાત નહિ કયું કે બાઝે લોગ એસે હેં કે દુન્યાસે ઇન્કા દીલ સેર હો ગયા. યહાં ઇન્હેં ચેન નહિ. ઇસ્વાસ્તે મોતકે શાઇક રેહતે હેં. બહોતસે મુસલમાન જો દરવેશ હેં ઇન્કા યેહી હાલ હે, પર જો લોગ તવંગર હેં દો કીસ્મપર હોવેંગે એક જમાઅત વોહ હે કે દુન્યવી અસબાબકો દોસ્ત રખ્તે હેં ઓર ખુદાકોભી. અગર ખુદાકી મોહબ્બત ઉન્કે દીલમેં દુન્યાકી મોહબતસે જ્યાદી હો તો ઉન્હેંબી અઝાબ ન હોગા. ઇનકી મીસાલ ઉસ શખ્સકી માનીંદ હોગી જેસે શેહરમેં એક

ઘર હો ઉસે દોસ્ત રખતા હે. પર રીયાસત સલ્તનત ઓર મેહલ ઓર બાગકો ઇસસે જ્યાદા દોસ્ત રખતા હે. જબ ઇસે બાદશાહ કા ફરમાન દુસરી બસ્તીકી રીયાસતકે બાબમેં પોહોંચા ઉસ્કો અપને વતનસે નીકલનેકા ગમ ન હોગા. કયું કે ઘર ઓર વતનકી મોહબત રીયાસતકી મોહબતકે આગે નાચીઝ હોતી હે. ઓર કુછ ઇસકા અસર બાકી નહિ રેહતા પસ અંબેયા ઓર અવલંલીયા ઓર પારસા મુસલમાનુંકા દીલ અગરચે ઝન વ ફરજંદ ઓર શેહર વ વતનકી તરફ કુછ એક માઇલ હે. પર જબ ખુદાકી મોહબત ઝાહીર હોવે ઇસી સબ ચીઝેં ઇન્હેં નાચીઝ નઝર આતી હેં ઓર યેહ લઝત મોતસે હાસીલ હોતી હે. પસ યેહ લોગ ઇસસે બે ફીકર હેં લેકીન વોહ લોગ જો દુન્યાસે બહોત દોસ્તી રખતે હેં ઇસ અઝાબસે નહિ છુટેંગે; એસે લોગ અકસર હેં. ઇસી વાસ્તે હકતઆલાને ફરમાયા હે. ઓર કોઇ નહિ તુમમેંસે મગર ન પોહોંચેગા ઉસપર હો ચુકા તેરે રબપર ઝરૂર મુકરર; ફીર નીજાત દેંગે હમ ઉન્કો જો જો ડરતે રહે. યેહ લોગ એક મુદત તક અઝાબ દેખેંગે ફીર ઇન્કા ઝમાના દુન્યાસે દરાઝ હોતા હે. દુન્યાકી લઝતકો ભુલતે હેં ઓર હકતઆલાકી દોસ્તી જો દીલમેં પોશીદહથી ફીર ઝાહીર હોતી હે એસેકી મીસાલ ઉસ શખ્સકી માનીંદ હે જો એક ઘરકો દુસરે ઘરસે ઓર એક શેહરકો દુસરે શેહરસે, એક ઓરતકો દુસરી ઓરતસે જ્યાદા દોસ્ત રખતા હો, લેકીન ઇસ દુસરેકોભી પ્યાર કરતા થા. જબ ઉસ્કો ઇસ્કી બહોત પ્યારી ચીઝસે દુર કરેં ચંદરોઝ ઇસ્કે ફીરાકમેં ગમગીન રહા કરતા હે આખીર ઇસકો ભુલ જાકે દુસરેસે માલુફ હોતા હે. ઇસ દોસ્તીકી જડ જો દીલમેંથી બહોત દીનકે બાદ ફીર નમુદાર હોતી હે પર વોહ શખ્સ જીસે ખુદાકી મોહબત બીલકુલ નહો વોહ ઇસી અઝાબમેં રહેગા કયું કે ઇસ્કી મોહબ્બત ઇસી ચીઝસેથી જીસ્કો ઇસસે છીન લીએ. ફીર કીસતરહ ઇસ ગમસે છુટેગા. કાફીરકા અઝાબ જો દાયમી હોગા ઉસ્કા એક સબબ યેહી હે ઓર માલુમ કર હરકોઇ યેહ દાવા કરતા હે કે મેં ખુદાકો દોસ્ત રખતા હું યા દુન્યાસે જ્યાદા દોસ્ત રખતા હું સબ દુન્યાકે લોગ ઝબાનસે યેહી કેહતેહેં પર ઇસ દાવેકે વાસ્તે એક કસોટી હે જીસસે ઉસ્કો પેહચાનતે હેં વોહ કસોટી યેહ હે કે જબ નફસ વ શેહવત એક ચીઝકા હુકમ કરે ઓર હકતઆલા જલ્લ જલાલહુ વ ઇઝઝ ઇસ્મહુકી શરીઅત ઉસ્કે બરખીલાફ હુકમ કરે અગર ઇસ આદમીકા દીલ ફરમાને ઇલાહીકી તરફ માઇલ હે તો સમઝે કે ઇસકો ખુદા-તાઆલાકે કરીમસે બડી મોહબત હે, જેસા એક આદમી દો શખ્સમેંસે એકકો

બહોત ચાહતા હે જબ યે દોનું લડે આપ ઉસ બડે દોસ્તકી તરફ માઇલ હોતા હે. ઇસ બાતસે માલુમ હોગા કે ઉસકો બહોત ચાહતા હે. જબ એસા નહો તો ઝબાની બાત કુછ ફાયદા ન દેગી. ક્યું કે વોહ દાવા જુઠ હે. ઇસી વાસ્તે રસુલ સ૦ ફરમાતે હેં કે " લાઇલાહા ઇલ્લલ્લાહ " બોલને વાલે અપને તઇં ખુદાકે અઝાબસે બચાતે હેં જબ તક દુન્યાકે સોદેકો દીનકે સોદે પર અખ્ત્યાર ન કરેં જબ એસા કરતે હેં હકતઆલા ઇન્હીં કેહતા હે તુમ જુઠ કેહતે હો, એસે મોઆમલેકે સાથ લાઇલાહ ઇલ્લલ્લાહ કેહના દરોગ હે. ઇસ સારે બયાનસે તુને સમઝા કે અહલે દીલ મુશાહેદએ બાતીનસે દેખતે હેં કે અઝાબે કબ્રસે કોન છુટેગા. ઓર જાનતે હેં કે અકસર લોગ નહિ છુટેંગે લેકીન મુદત શીદતમેં તફાવત બહોત હે. જેસા દુન્યા કે તલુકોતમેં તફાવત બહોત હય. ફ઼ુસલ બાઝે અહમકાન કેહતેહેં, અગર અઝાબે કબ્રકા સબબ યેહી હે તો હમઇસસે બેફીકર હેં. ક્યું કે હમકો દુન્યાસે ઇલાકા નહિ. ઇસકા હોના યા ન હોના હમારે પાસ યકસાં હે. યે દાવા મહાલ હે જબ તક ઇસે ન આઝ્‌માવે, બાવર ન કરેં મસલન અગર ઇસકા હાલ યું હે કે ઇસકા તમામ માલ ચોર લેજાવે ઓર જો કુછ ઇસકી ઇઝત હે દુસરેકો મીલે ઓર હરએક મુરીદ ઇસિસે બદલ જાકે ઇસકી બુરાઇ કરને લગે, તો ગમગીન નહિ હોતા ઓર યું રેહતા હે કે ગોવા ઓર કીસીકા માલ ચોરી ગયા. ઓર દુસરેકા દરજા જાતા રહા. ઇસ સુરતમેં ઇસકા દાવા સચ હોગા; ઓર વોહ માઝુર હે. જબતક ઇસકા માલ ચોરી ન જાવે યા ઇસકે મુરીદ તાલીબ ઇસસે ન બદલે ન જાએગા. પસ ચાહીએ કે માલ અપને નજદીકસે જુદા કરે ઓર લોગોંકે તકરૂબસે ભાગે ઓર અપને તઇં આઝમાવે તબ એતેમાદ કર સકતા હે ક્યુંકે બહોત લોગ સમઝે હેં કે બીબી ઓર લોંડીસે ઇન્હેં ઇલાકા નહિ. જબ અપની ઓરતકો તલાક દેતે યા કનીઝક બેચ ડાલતે હેં તબ ઇશ્કકી આગ જો ઇનકે દીલમેં છુપી થી ઝાહીર હોતી હે, દીવાને બાવલે હો જાતે હેં. પસ જો શખ્સ અઝાબે કબ્રસે નીજાત ચાહતા હે, લાઝીમ હે કે ઇસકો દુન્યાકી કીસી ચીઝસે ઇલાકા ન રહે, મગર બકદ્ર ઝુરૂરત. મસલન જબ કીસીકો પાયખાનેમેં જાનેકી હાજત હુઇ, વોહ જગા ઇસે પસંદ નહિ આતી ઓર ચાહતા હે કે જલદ વહાંસે નીકલે, તો ચાહીએ કે ઉસકી લાલચ પેટકો ખાના દેનેકે બાબમેં ઇસી કદર હો જો પેટકો ખાનેસે ખાલી કરનેમેંથી કે દોનું બાતેં ઝુરૂરી હેં સબ કામુંકો ઇસીપર કયાસ કીજીએ. પસ અગર દીલકો ઇસ તઅલ્લુકે દુન્યાવીસે ખાલી નહિ કર સકતા

તો ચાહીએ કે હંમેશા ખુદાકી બંદગી ઔર ઉસ્કા ઝીક કીયા કરે; તા ઝીક ઉસ્કે દીલપર ગાલીબ હો ઔર યેહ ખુદાકી મહબ્બતે મહબ્બત દુન્યાસે બઢજાવે ઔર આપ ઇસિ દાવે પર મુતાબઅત શરીઅત સે ઔર ખાહીશે નફસપર ફરમાને ઇલાહીકો મુકદ્દમ કરનેસે દલીલ ચાહીએ. અગર નફસને ઇસ બાબમેં ઇસ્કી ઇતાઅત કીયા તો ભરોસા રખે કે અઝાબે કબ્રસેં ઇસ્કી નજાત હોગી અગર એસા ન હોતેક અપને તજકો અઝાબે કબ્રકે સુપુર્દ કરદે. મગર ખુદાએતઆલા ગફુર હે ચાહા તો બખ્શ દેગા. **ફસ્લ** અબ હમ દોઝખે રૂહાનીકા માની બ્યાન કરતે હેં. રૂહાનીસે હમારા ઇરાદા યેહ હે કે ખાસ રૂહકો હો ઔર તન દરમ્યાન ન રહે. આગ હે **અલ્લાહકી સુલગાઇ હુઇ વોહ જો ઝાંક લેતી હે દીલકો** ઇસીકી તરફ ઇશારા હે. યેહ આગ દીલકો જલાતી હે વોહ આગ જો તનકો જલાતી હે ઉસે દોઝખે જીસ્માની કેહતે હેં. પસ માલુમ કરકે રૂહાની દોઝખમેં તીન કીસ્મકી આગ હે. એક આતીશ દુન્યાવી ખાહેશુકે ફીરાકકી હે. દુસરી આતીશ શરમીન્દગી હે જો રૂસ્વાઈસે હો. તીસરી આગ જમાલે હઝરતે ઇલાહીસે મહરૂમ વ માયુસ હોનેકી હે. યેહ તીનું આગ જાન વ દીલસે ઇલાકા રખતી હેં ન તનસે આદમીયાન ઇન તીનું આતીશકો ઇસી જહાનસે અપને સાથ લે જાતે હેં ઔર ઇસ્કા માની એક મીસાલસે જો ઇસી આલમસે લી ગઇ, હમ બ્યાન કરેંગે તા ખોફ ઝાહીર હો. પેહલી કીસ્મ શેહવાતે દુન્યાકે ફીરાકકી આગ હે, ઇસ્કા સબબ અઝાબે કબ્રકે બ્યાનમેં મઝકુર હુવા. કે ઇસ્ક ઔર ઉસ્કે લવાઝીમ દીલકી બેહીસ્ત હે, જબતક માશુકુકે સાથ હો. ઔર જબ બે માશુક હો, દોઝખ હે. પસ આશીકે દુન્યા જબતક દુન્યામેં હે બેહેસ્તમેં હે ચુનાંચે ફરમાએ હેં. **દુન્યા બહીસ્ત કાફીરકી હે.** ઔર આખેરતમેં દોઝખમેં રહેગા. કયું કે ઇસ્કે માશુકકો ઇસસે છીન લીએ હે. પસ એકહી શયદો મુખ્તલીફ અહવાલમેં લઝતકા સબબ હોગી. ઔર ગમકાભી. ઇસ આતીશકી મીસાલ દુન્યામેં ઇસ તરહ સમઝે મસલન એક બાદશાહ હે જીસ્કે હુકમમેં સારા જહાન હો વોહ હમેશા ખુબસુરત લોંડીયું, ગુલામું ઔર ઔરતુંસે હઝ ઉઠાતા. બાગો બોસ્તાં ઇમારતે આલીશાનકી શેરમેં મશ્ગુલ રેહતા થા. અચાનક એક દુસ્મન આકે ઇસ્કો પકડા. ઔર અપના ગુલામ બનાયા. ઔર રીઆયાકે સામને ઇસે ખીદમત સગબાનીકી દી. ઔર ઉસ્કે સામને ઇસ્કી ઔરતું ઔર કનીઝુંસે કામ લેતા હે ઔર ગુલામુંકો બોલતા હે તા કામમેં લગે રહેં. ઔર ઇસ્કે ખઝાનેમેં જો જો ચીઝેં બેશ કીમત થી. ઉસ્કે દુશ્મનુંકો દે ડાલા. અબ

દેખકે ઇસ મર્દકો કીસ કદર રંજ હોગા. મુલ્ક ઓર ફરઝંદ ઓર ખઝાને, બોંડી, ગુલામ, ઓર માલ વ મતાઅકે ફીરાકકી આગ ઉસકી જાનમેં સુલગી ઓર ઇસકો જલાતી હે વોહ ચાહતા હે કાસ ઇસકો એકહી દમમેં હલાક કર દેતે બહોતસા અઝાબ ઇસકે તનપર મુસલ્લત કરતે, તો વોહ ઇસ ગમસે છુટ જાતા. યેહ મીસાલ એક આતીશકી હે ઓર જીસ કદર દોલત જ્યાદી ઓર સલતનત બેખલલ હો ઇસ કદર યેહ આગ ભડકેગી. પસ જીસકો દુન્યામેં તમત્તોઅ બેશ્તર હો ઉસ્કા ઇશ્ક કઠન હોગા. ઓર ઉસકે ફીરાક કી આગ જાનકે અંદર બહોત ભડકેગી. ઇસ ઇનિકારકી મીસાલ ઇસ જહાંમેં બતલાના મુમકીન નહિ. કયું કે ઢીલકા સારા ગમ જો ઇસ જહાંમેં થા દીલ ઓર જાનમેં કાયમ નહિ હોતા. કયું કે હવાસ ઓર દુન્યાકે કામકાજ દીલકો મશ્ગુલ રખતે હેં ઓર યેહ શુગ્લ દીલકે બાબમેં એક પરદા હે તો અઝાબ ઇસમેં જાયગીર ન હો. ઇસી વાસ્તે જબ બીમાર, આખેં ઓર કાન કીસી તરફ લગાતા હે તો ઇસિકા દુખ કમ હોતા હે. જબ ઇસસે ફારીગ હોતા હે તો દુખ બડ જાતા હે. ઇસી વાસ્તે જબ કોઇ મુસીબતવાલા નીંદસે ઉઠતા હે મુસીબતકા ઝખમ ઇસકે દીલપર બડા હોતા હે કયું કે જાન નીંદકી હાલતમેં ખાલીસ હુવા કરતી હે. મેહસુસાતસે મીલનેકે આગે જો ચીઝ ઇસે પોહોંચતી હે બડા અસર કરતી હે. હત્તાકે અગર નીંદસે ઉઠનેકે બાદ અચ્છી આવાઝ સુનેગા ઇસકી તાસીર બહોત હોગી. ઇસકા સબબ યેહ કે દીલ મેહસુસાતકે અસરસે પાક રહેતા હે ઓર ઇસ જહાંમેં હરગીઝ પાક ન હોગા. ઓર જબ મર જાવેગા મેહસુસાતકે અસરસે પાક હોગા તબ ઇસકી કદુરત યા રાહત બડી હોગી. એસા ખ્યાલ મત કર કે વોહ આગ, દુન્યાકી આતીશકીસી હોગી. બલ્કે ઇસ આગકા સત્તર પાનીસે ધોકે દુનિયામેં ભેજે હેં. દુસરી કીસ્મ, શર્મ રુસ્વાઇકી આગ હે; ઇસકી મીસાલ યેહ હે કે કીસી બાદશાહને એક કમીના હકીરકો અપના મુકર્રબ કીયા. યા મમલેકતકે બાબમેં ઇસે અપની ન્યાબતદી. અપને ઝનાના મહેલમેં ઇસે જાને દીયા. ઓર બોલાકે કોઇ બેગમ ઓર ખવાસ ઇસિસે પરદા ન કરે. સબ અપને ખઝાને ઇસકે હવાલે કીયે ઓર ઇસિકો અપના મોતેમદ અલયહે બનાયા. જસ ઇસને ઇતની સરફરાઝીયાં દેખી, બાતીન મેં બગાવત અખત્યાર કરકે, ચાહકે ખઝાનેમેં તસર્રુફ કરને લગા. ઓર હરમ સરામેં ખ્યાનત કી ઓર ઝાહીરમેં અપને તઇ અમાનતદાર બતલાયા. એક દીન જબ હરમસરામેં ખ્યાનત વ નમક હરામી કર રહા થા, શાહપર અચા-નક ઇસકી નઝર પડી કે એક રોઝનસે મખફી દેખ રહા હેં, સમઝા કે

બાદશાહ હરરોજ ઉસી નમતસે દેખતા હોગા. ઉસને મોહલત ઇસ વાસ્તે દી કે મેરી અમાનત બડી હોવે ઓર એક :બારગી અઝામે સખ્ત હૈ કે મુઝે માર ડાલે. અબ સોચકે એસી સુરતમેં શર્મ વ રૂસ્વાઇકી કેસી આગ ઇસકે દીલકો જલાવેગી, હાલાંકે ઇસકા બદન સલામત હે. વોહ ચાહેગા કે અગર ઝમીન ફટે, તો ઇસમેં સમાજાવે, તા ઇસ ફઝીહત વ રૂસ્વાઇસે છુટે. એસાહી હે તુ ઇસ જહાનમેં બહોતસે કામ કરતા હૈ કે વોહ બઝાહીર અચ્છે નઝર આતે હેં, પર ફીલ હકીકત ફલાલ રૂસવાહીકે મુજબ હેં જબ ઇન અફઆલકી હકીકત કયામતમેં તુઝે ઝાહીર હો તેરી રૂસ્વાઈ આશ્કાર હોગી. ઓર તુ શરમીન્દગીકી આતીશમેં જલેગા. મસલન આજ કીસીકી ગીબત કર રહા, ફર્દા કયામતમેં અપને તઈં યું દેખેગા કે અપને બાઇકા ગોસ્ત ઇસ મઝેસે ખા રહા ગોયા મુર્ગે બીરયાન હે. જબ ખુબ ગોર કરે સમઝે કે યેહ અપને મત્ર સહી બીરાદરકા ગોસ્ત હે; ઇસમે કયા કુછ રૂસ્વાઇ હોગી, ઓર ઇસકા દીલ કીતના ન જલેગા. ગીબતકી હકીકત યેહી હે. આજ તુઝે નઝર નહિ આતી, પર ફર્દા આશ્કાર હોગી. ઇસી વાસ્તે જબ કીસીને સપ્નેમેં દેખા કે એક મુરદેકા ગોસ્ત ખા રહા હે ઇસકી તાબીર યેહ હે કે ગીબતકરતા હે. ઓર અગર આજકે દીન કે તુને દીવારપર એક પત્થર ફેંકા ઓર કોઈ તુઝે ખબર કીયા, કે યેહ સંગ દીવારપરસે તેરે ઘરમેં ગીરતા હે ઓર તેરે બચ્ચુંકી આંખ :ફોડતા હૈ, તુ ઘરમેં જાવેગા ઓર દેખેગા કે તેરે પ્યારે ફરજંદુંકી આંખ ફુટ ગઇ. કેસી આતીશ તેરે દીલમેં પડેગી ઓર તુ કીતના રૂસ્વા હોગા. જો શખસ ઇસ જહાનમેં એક મુસલમાનસે હસદ કરેગા કયામતમેં અપને તઈં ઇસ સીફતસે દેખેગા જો હસદકી હકીકત હે. યાની તુ દુસ્મનકી તબાહીકા ઇરાદા કીયા, ઉસકા કુછ નુકસાન ન હુવા. બલ્કે તેરી ખરાબી હુઇ- દીન તબાહ હોગયા ઓર તેરી ઇબાતેં જીનસે ઇસ જહાંમેં તેરી આંખકો રોશની થી ઇસકે નામએ આમાલમેં લીખી ગઈ. તુ ઇબાદતસે ખાલી રહા. ઓર ફર્દા તેરી ઇબાદત તેરે બચ્ચુંકી આંખસે જ્યાદા તુઝે કામ આવેગી. કયું કે વોહ તેરી સઆદતકા સબબ હોતી હે. ફરઝંદાન નેક બખતીકા સબબ વહાં નહિ હોતે હેં પસ ફરદાએ કીયામત જો સીફતેં હકીકતકી તાબે હેં ઓર હરએક ચીઝ માનીકી સુરત લેતી હે, વહાંકી રૂસ્વાઇકા સબબ હોવેગા. ઓર ઇસ લીએ કે નીંદ ઉસ આલમસે નજદીકી રખતી હે, સપ્નેમેં કુછ ચીઝેં માનીકી સુરત લેતી હે. નકલ હૈ કે કીસીને ઇબ્ને સીરીન કે પાસ જાકે બોલા, મેં એસા ખ્વાબમેં દેખા કે એક અંગુઠી મેરે હાથમેં હે. મેં ઉસસે મરદુંકે મુંહ ઓર

ઓરતુંકી ફુરજ્પર મોહર કરતા હું ઇસને બોલા કયા તુ મોઅઝઝીન હે ઓર માહે રમઝાનમેં સુબ્હકે આગે અઝાન દેતા હે. :બોલા, હા, એસાહી હે. અબ યહાં નીગાહ કર કે ખ્વાબમેં કીસ તરહસે મોઆમલેકી હકીકત ઇસપર ઝાહીર કી કે રમઝાનમેં અઝાન ઝીક્કી સુરત રખતી હે કે ખાને પીને ઓર જીમાઅ કરનેસે મુમાનેઅત હો. ઓર ઓર અજબ યેહ હેં ખ્લાબમેં યેહ તમાશા ક્યામતકા તુઝે બતાએ હેં ઓર તુઝે કુછ વકુફ નહિ. એસાહી હદીસ શરીફમેં આયા હે કે ક્યામતકે દીન દુન્યાકો એક બદસુરત બુઢ્યાકી સુરતસે લાવીંગે જો ઇસે દેખેગા, બોલેગા, નઉઝો બીલ્લાહે મીન્હા જવાબ દેંગે અય લોગો યેહ વોહી દુન્યા હે, જીસ્કે તલબમેં તુમ હલાક હોતે થે તો ઇતના પશેમાન હોવીંગે કે દોઝખમેં ગીરના ઉન્હેં પસંદ આવેગા. તો શરમીન્દગીસે છુટે ઓર ઇન રૂસ્વાઇયુંકી મીસાલ એસી હે. નકલ હે કે એક બાદશાહને અપને બેટેકા બ્યા કર દીયા થા. શાહઝાદા જબ રાતકો દુલહનકે પાસ જાના ચાહા. બહોત શરાબ પીકે મસ્ત હુવા, તબ વોહ દુલહનકે હુજ્રેકી તલાશમેં નીકલા. ઇતેફાકસે રાહ ભૂલકે બાહર ગયા. ઇસીતરહ ચલા જાતા થા, આખીર એક ઘર થા, જહાં ચીરાગ રોશન થા, સમઝા કે દુલહનકા ઘર યેહી હોગા, અંદર ગયા, લોગુંકો દેખા, કે સુતે પડે હેં. હરચંદ પુકારા કોઇ ઉસ્કો જવાબ ન દીયા. સમઝા કે સબ સો ગએ હેં. એક શખ્સકો દેખા કે નઇ ચાદર મોં પર ઓઢા હે, બોલા, દુલહન યેહી હે. ઉસ્કે આગોશમેં લેટા જબ ચાદર ઉસ્કે મુંહપરસે ખોલા, ખુશબો ઉસ્કે દીમાગમેં આને લગી. કહા કે યેહ બેશક દુલહન હે કયું કે ઇસે અત્તર લગાએ હેં. ઉસસે જીમાઅ કરને લગા. ઓર અપની જીભ ઉસ્કે મુંમેં ડાલા લુઆબ ઉસ્કે મુંહસે નીકલતા થા, સમઝાકે ઉસસે મુદારા કરતે ઓર ઉસપર ગુલાબ છીડકતે હેં. જબ ઉજાલા હુવા ઓર ઇસે હોશ આયા તો કયા દેખ તાહે કે વોહ હુજરા આતીશ પરસ્તુંકા મકબરા હે ઓર વય સોનેવાલે મુરદે હેં ઓર વોહ નઇ ચાદરવાલી જીસ્કો દુલહન સમઝા થા, એક બુઢી બદસુરત હે કે ઇન અય્યામમેં મર ગઇ થી. ઓર વોહ અછી બાસ અબીર ઓર અર્ગજેસે આતીથી. ઓર વોહ રૂતુબતેં જો ઇસે પોહોંચીથી સબ ઇસ બુઢયાકી નીજાસતથી જબ ખુબ ગોર કીયા તો અપને બદનકો નીજાસતસે આલુદા ઓર અપને મુંહમેં ઉસ્કે લુઆબસે તલખી પાયા. ચાહા કે ઇસ રૂસ્વાઇ ઓર નાપાકીકે સબબસે મરજાતે, ઓર ડરા કે મબાદા, ઇસ્કા બાપ ઓર લશ્કરીયાન ઇસે દેખેં, જબ ઇસ સોચમેં થા, અચાનક બાદશાહ, અમીર, ઉમરાકો સાથ લેકે ઉસ્કી તલાશમેં આ નીકલા. વોહ ઇસ્કો ઇસ

ખરાબી ઓર રૂસ્વાઇમેં દેખે. મલીકઝાદા ક્સ્વિકત ચાહા કે ઝમીનમેં સમાવે તાકઝીહતસે બચે તો યહાં દુન્યાદારાં સારી દુન્યાકી સારી લઝતુંકો ઇસી સીફતસે દેખેંગે ઓર જો અસર શેહવાતે દુન્યાવીસે ઇન્કે દીલમેં રહા હો, ઇસ નીજાસત ઓર તલખીકે માનીંદ હોગા, જો શેહજાદેકે મુંહ ઓર બદનપર થી. બલ્કે રૂસ્વાઇ ઓર જયાદા હોતી. ક્યું કે ઇસ આલમકી સખ્તીકી મીસાલ ઉસ આલમમેં બતા નહિ શકતે. પર દીલકી આગકી શરેહકા યે જરા નમુના હે. બદનકો ઇસસે ખબર નહિ, ઇસ્કો શર્મ વ ખીજાલતકી અંગાર કેહતે હેં. તીસરી કીસમ વોહ આગ હે જો જમાલે ઇલાહીકી મહરૂમીસે ઓર ઇસ સઆદતકી નાઉમેદીસે પેદા હો. ઇસ્કા સબબ નાદાની ઓર અંધાપન હે. જો આદમી ઇસ જહાનસે લે ગયા ઓર મારેફત હાસીલ નહી કીયા મોહબ્બત્ત વ રીયાઝતસે દીલકા તસ્ફીયા‌ન કીયા; તો જમાલે હઝરતે ઇલાહી, મોતકે બાદ ઇસ્મેં નઝર આવે, જેસા સાફ આઇનેમેં નઝર આતા હે. બલ્કે માસીયત ઓર શેહવાતે દુન્યાકા રંગ ઇસ્કે દીલકો ઇતના સીયાહ કરદીયા કે વોહ અંધેપનમેં રહા, ઇસ અંગારકી મીસાલ ઇસતોર પર સમઝકે અંધેરી રાતમેં એક જમાઅતકે સાથ તેરા ગુઝર એસી જગામેં હો જહાં સંગરેઝા બહોતસે પડે હેં. રંગ ઇન્કા નઝર નહિ આતા. રફકા કેહને લગે, અય યાર જીસ્કદર હો સકે, ઇન્કો ઉઠાલે, હમ સુને હેંકે ઇસ્મેં મન્ફેઅત બહોત હે. હરએક શખ્સ ઇન સંગરેઝુંકો અપને મકદુરબર ઉઠા લીયા ઓર તો, કુછ નહિ ઉઠાયા, ઓર કેહને લગા કે બીલફેલ મેહનત કરકે ઓર બોઝ ઉઠાના બડી હીમાકત હે. ઓર ખુદ યકીન નહિ કે કલ યેહ કામ આવે યા ન આવેં સાથીયાં બાર ઉઠાકે વહાંસે નીકલે ઓર તુ ખાલી હાથ ઇન્કે સાથ ચલ દીયા. કભી ઇન્પર હસતા ઓર કભી ઇન્કો બેવકુફ જાનકે, અફસોસસે કેહતા કે જીસ્કો અકલ ઓર દાનાઇ હો આરામસે ચલતા હે, જેસા કે મેં ચલતાહું ઓર જો અહમક હો ગધેકી માનીંદ મહાલ તમેઅપર બોઝ ઉઠાતા હે. નાદાન ઉભલેમેં આયા તો કયા દેખતા હે કે વોહ સંગરેઝે લાલ, યાકુત ઓર આબદાર મોતીયાં હેં. હર લાલ, વ ગોહરકી કીમત લાખ દીનાર હે. વોહ લોગ જો ઉઠાએથે આર ઝુ કરને લગે કે કયું હમ ઓર જયાદા નહિ લાએ ઓર તુ ઇસ દગાસે હલાક હુવા. ઇસ હસરતકી આગ દીલમેં ભડકને લગી. વોહ લોગ ઇન જવાહીરકો બેચકે રૂએ ઝમીનકી શાહી હાસીલ કીએ ઓર અંછી અછી ન્યામતેં ખાને લગે ઓર જહાં જી ચાહે વહાં રેહને લગે. તુઝે નંગા, ભુખા રખકે તુઝસે ખીદમત ઓર ગુલામી લેં. અગર તુ કહે કે ઇસ ન્યામતસે મુઝેભી કુછ દીજીએ. અલ્લાહ તઆલાને ફરમાયા કે બહાઓ હમપર થોડા પાની યા

રેઝીદી તુમકો અલ્લાહને બોલે અલ્લાહને હરામ કીયા હે ઇન દોનુંકો કાફેરૂં પર. વોહ લોગ જવાબ દેં કલ તો તુ હમપર હંસતા થા આજ હમ તુઝપર હંસેગેં. ઓર અગર તુમ મસ્ખરી કરોગે હમસે, તો હમભી મસ્ખરી કરીંગે તુમસે, જેસા મસ્ખરી કરતે હો તુમ. બહેસ્તકી ન્યામત વ દોલત દીદારે હકકી મહરૂમીકી ગમકી મીસાલભી હે. વોહ જવાહીર ઇબાદતુંકી મીસાલ હે, ઓર વોહ તારીકી દુન્યા હે ઓર જો લોગ ઇબાદતકે જવાહીર નહિ ઉઠાએ ઓર બોલે કે આખેરતકી મનફેઅતકે લીએ જો મસ્કુક હે, બીલફેલ મેહનત કાહેકો ઉઠાવેં, કલ ફરયાદ કરેંગે. **અફીદુ અલયના મીનલ માએ.** ઓર યેહ બાદ નસીબ કયું ન પચતાવેં કે ઓરકું ઓર આબેદુંકો એસી સરફરાઝીયાં મીલેંગી, કે દુન્યાકી સારી ન્યામતેં, ઇસકી એક સાઅતકા મુકાબલા ન કરેં, બલકે આખીર જીસકો દોઝખસે નીકાલતે હેં ઇસેભી તની ઇન્યામત દેં કે દુન્યાકી ન્યામતકે દોચંદ હો ઓર યેહ મુશાબેહત પેમાઇશ ઓર મીકદારસે ન હોગી. બલકે ન્યામતકી રૂહમેં હે જો ખુશી ઓર લઝતસે ઇબારત હે. જેસા કેહતે હેં કે એક ગોહર દસ દીનારકા હે તો યહાં નફસે માલીયત મકસુદ હે ન વઝન વ મસાહત, (માપ) ફસ્લ. જબ આતીશે રૂહાનીકી તીનું કીસ્મેં તુને પેહચાના અબ માલુમ કરકે યેહ આગ જીસ્માની આગસે તેઝતર હે કયું કે બદનકો દર્દસે આગાહી નહિ હોતી જબ તક ઇસકા અસર જાનકો ન પોહોંચે. પસ તનકા દર્દ જાનકો પોહોંચતા હે ઓર ઉસસે બડા હોતા હે. પસ જો આગ ઓર દુખ કે જાનકે દરમ્યાનસે નીકલે અલબત્તા સખ્ત હોવેગી ઓર યેહ આગ જાનકે દરમ્યાનસે ઉઠતી હે બાહીરસે નહિ આતિ એક ચીઝકા જો મુકતઝાએ તબેઅ હો ઉસકા ઝીદ તબીઅત પર ગાલીબ હોનેસે હરએક દર્દ પેદા હોતા હે ઓર તનકા મુકતઝાએ વબેઅ યેહ હે કે ઇસિ તરકીબમેં ખલલ ન હો. ઓર ઉસકે અજઝા એકઠે રહેં. ઓર જબ અજઝા ઝખમકે સબબસે એક દુસરેસે જુદા હોં ઉસકા ઝીદ ઝાહીર હોનેસે દર્દ હોતા હે ઓર જેસા જરાહત અજઝાકો એક દુસરેસે જુદા કરતી હે આગ યેહભી એક ચીઝકે અજઝાકે દરમીયાન સરાયત કરકે ઇનકો એક દુસરેસે જુદા કરતી હે પસ હરએક જુઝવસે એક દર્દ પાવેગા ઇસીલીએ અંગારકા દર્દ બહોત સખ્ત હુવા કરતા હે. જો ચીઝ દીલકી તબીઅતકા મુકતઝા ન હો જબ ઇસકા ઝીદ પેદા હોતા હે ઉસકા દર્દ જાનકે દરમીયાન સખ્તતર હોગા. ઓર દીલકી ખાહીશ ખુદાકી મારેફત ઓર ઉસકી દીદાર હે. જબ નાબીનાઈ જો દીદારકા ઝીદ હે ઇસમેં જાએગીર હો ઇસકા દર્દ બેનીહાયત હોગા.

અગર આદમીયુંકે દીલ ઇસ જહાંમે બીમાર ન હોતે, મોતકે આગેભી ના બીનાઇકા રોગ પાતે. લેકીન જબ હાથ, પાઉ સુન હોતે હેં ઓર ઇન્કા હીસ નહિ રેહતા: અંગારકી તેઝી ઇસે માલુમ નહિ હોતી. જબ ઉઝ દુર હોતા હે, એક બારગી આગસે બડી અઝીયત પાતા હે. ઇસીતરહ દુન્યામેં હરએકકા દીલ સુન રહેતા હે ઓર યેહ ઉઝ મોતસે દુર હોતા હે, પસ અચાનક યેહ આતીશ જાનકે અંદરસે નીકલતી હે, બાહીરસે નહિ આતી. ક્યું કે ખુદ હમરાહ લે ગયા થા ઓર ઉસ્કે દીલમેં છુપી થી લેકીન જબ ઇસે ઇલ્મુલયકીન ન થા ઇસ આતીશકો નહિ દેખા. : અબ જો ઇલ્મુલયકીન મીલા માલુમ કીયા. **હક હે કે અગર જાનો તુમ યકીન કર જાનના બેશક દેખોગે તુમ દોઝખકો** શરીયતમેં દોઝખ ઓર બેહેસ્ત જીસ્માનીકા બયાન તફસીલવાર હોનેકા સબબ યેહ હે કે સબ લોગ ઇસ્કો સમઝ સકતે હેં લેકીન આતીશે રૂહાનીકા અહવાલ જીસ કીસીસે તુ કહેગા વોહ ઇસ્કો હકીર જાનતા હે ઓર ઇસ્કી સખ્તી નહિ પેહચાનતા. જેસા કે અગર તુ કીસી લડકેકો કહેગા કુછ પઢ નહિ, તો બાપકી દોલત તુઝે નહિ મીલેગી ઓર તુ ઇસ સઆદતસે બેનસીબ હોગા વોહ લડકા ઇસ બાતેકી ખુબી નહિ સમઝતા ઇસ વાસ્તે ઇસ્કે દીલપર તાસીર નહિ કરતી પર અગર તુ ઉસકો કહે તુ ન પઢેગા તો ઉસ્તાદ તેરા કાન મડોડેગા તબ વોહ ઇસ બાતસેં ડરતા હે ક્યું કે યેહ ઇસ્કે ફેહમમેં આતી હે : ઓર જેસા બેઅદબ લડકેકે બાબમેં ઉસ્તાદકા ગોસ્માલ કરના ઓર બાપકી દોલતસે મહરૂમ હોતા હે, હક હે એસાહી દોઝખે જીસ્માની ઓર દરગાહે ઇલાહીકે હરમાનકી આતીશ હક હે ઇસ મહરૂમીકી દોઝખ જીસ્માનીકી વોહી નીસબત હે જો દોલતે પીદરસે મહરૂમ હોનેકે મુકાબલેમેં ગોસ્માલીકી નીસબત હે. **ફસ્લ** સાયદ તુ કહેગા કે યેહ બયાન બરખીલાફ ઇસ મતલબકે હે જો ઉલમા કીતાબુંમેં લીખે હે કે ઇન બાતુંકા સિવાય તકલીદ ઓર સમાઅતકે જાનના મુમકીન નહિ. અકલ ઓર બસીરતકો ઇસ્મેં દખલ નહિ. માલુમ કરકે ઓલમાકા ઉઝ ઉસ્કે આગે મઝકુર હુવા ઓર યેહ બાત ઇસ્કે બરખિલાફ નહિ કે જો કુછ યેહ લોગ આખેરતકે બયાનમેં કહે હેં સબ દુરૂસ્ત હે લેકીન યેહ લોગ મહસુસાતસે નહિ નીકલે ઓર રૂહાનીયાતકો નહિ સમઝે યા બાવજુદ સમઝનેકે ઇસ્કી શરેહ નહિ કીયે. ક્યું કે અકસર ખલાઇકકા ફેહમ ઇસસે કાસીર હે ઓર જો બાત જીસ્માની હે. સાહેબે શરઅસે સુન્નેકે બગેર માલુમ ન હોગી. પર યેહ દુસરી કીસમ મારેફતે હકીકતે રૂહકી શાખ હે, મુશાહેદએ બાતીન ઓર તરીકે બસીરતસે ઇસકો પહચાનેગા જો અપને વતનસે નીકલકે રાહે

દીનકા સફર અખત્યાર કરે. ઇસ વતનસે હમારા ઇરાદા સયર ઓર ઘર નહીં કયું કે યેહ તનકા વતન હે ઓર તનકા સફર કુછ કામકા નહિ. લેકીન વોહ જો ઇન્સાનકી હકીકત હે ઇસકા એક ઠીકાના હે જહાંસે આયા ઉસકા વતન વોહી હે યહાંસે ઇસકો સફર કરના પડેગા ઓર રાસ્તેમેં કઇ મનઝીલેં હેં ઓર હરએક મનઝીલકા એક જુદા જુદા આલમ હે ઓર કરારગાહ અવ્વલ મહસુસાત હે પસ મુખય્યલાત, પસ મવહુમાત, પસ મઆકુલાત યેહ ચોથી મનઝીલ હે. વોહ અપની હકીકતસે ઇસ ચોથા મનઝીલમેં વાકીફ હોગા, ઇસકે આગે ઇસે ખબર નહિ હોતી. ઇન ઓલેમું કો એક મીસાલસે ફેહમ કર શકતે હેં વોહ યેહ હે કે આદમી જબતક આલમેં મહસુસાતમેં હો, ઉસકા દરજા પરવાનેકી માનીંદ હે, જો ચીરાગપર ગીરા થા. કયું કે ઇસકો હુસને બસારત હે લેકીન ખ્યાલ વ હીફ્ઝ નહિ. અંધેરેસે ભાગકર એક રોઝન ઢુંઢતા ઓર સમઝતા હે કે ચીરાગ એક રોઝન હે. અપને તઇ રોઝન પર મારતા હે જબ આતીશકા ધુંવાં પાતા વોહ દર્દ ઇસકે ખ્યાલમેં નહિ ઠેરતા કયું કે ઇસે ખ્યાલ વ હીફ્ઝ નહિ. ઇસિ લીએ ફીર ચીરાગ પર ગીરકે હલાક હો જાતા હય અગર ઇસકો મુખય્યલાત કે હીફ્ઝકી કુવ્વત હોતી, જબ એક દુખ દેખા થા, ફીર ઇસિપર ન ગીરતા હુપસ મહસુસાત પેહલી મનઝીલ હે. મુખય્યલાત દુસરી મનઝીલ જગતક આદમી ઇસ દરજેમેં રેહતા હે, જાનવરકે બરાબર હોગા. જબતક એક ચીઝસે રંજુર ન હો નહીં જાનતા કે ઇસસે ઝમાના ઝરર હય જબ એક બાર રંજુર હોતા હય દુસરી બાર ભાગ જાતા હય તીસરી મનઝીમ બવહુમત હય જને ઇસ દરજેકો પોહોંચતા, બકરી ઓર ઘોડેકી બરાબર હોતા હે, અનદેખી મેહનતસે ગુરેઝ કરતી હય. ઓર સમઝતા કે ઇસસે રંજ હોગા કયું કે બકરા ઓર ઘોડા જો કભી શેરકો ન દેખા હો, જબ યેહ ઇસે દેખતે હય ભાગ જાતે હય ઓર સમઝતે હય કે અપના દુસ્મન હય. અગરચે ભેંસ ઓર ઉંટ ઓર ફીલસે જો ડીલમેં ઇન્સે જયાદાહ હય, નહિ ભાગતે યેહ એક બસીરત હય જને ઇસકે બાતીનમેં રખે હય જીસસે અપને દુશ્મનકો પેહચાને યેહ સબ હોતે હુવે એક ચીઝસે જો કુલ આસકાર હોગી હઝર નહિ કર સકતા કયું કે યેહ ચોથી મનઝીલમેં હય. જો માકુલાતકી મંઝીલ હય. તબ આદમી ઇસ દરજેકો પોહોંચેગા, સબ જાનવરૂંકી સરહદસે ગુઝર જાવેગા યહાંતક જાનવરૂંકા હમરાહ થા ઓર યહાં અવ્વલ આલમેં ઇન્સાનીયતકો પોહોંચતા ઓર ઐસી ચીઝેં દેખતા હય જીસમેં હીસ, વ તખય્યુલ વ વહેમકા દખલ ન હો ઐસે કામુંસે જો આઇંદા હોવેંગે હઝર કરતા હય. કામુંકી હકીકતકો

ઇન્કી સુરતસે જુદા કરતા હય ઓર હરચીઝકી હકીકતકો જો ઇસ ચીઝકી સબ સુરતપર શામીલ હુવા કરતી હે પોહોંચતા હય ઓર જો ચીઝેં ઇસ આલમમેં નઝર આતી હેં બે નીહાયત નહિ કયું કે જો ચીઝ મહસુસાતમેં હો અજસામસે ખારીજ નહોગી. અજસામે મુતનાહી યાની નીહાયત પઝીર હેં ઓર આલમે મહસુસાતમેં ઉસ્કી ચાલી ઝમીનકી સયર કોસીસહે જો હરએકસે હો શકે ઓર ચોથી આલમમેં જો ઇસ્કી સેર હે કામું કે હકાઇકિમેં હે ઓર વોહ પાની પર ચલનેકી માનીંદ હોગી ઓર મવહુમાતમેં ઉસ્કી ગરદીશકી મીસાલ એસી હે જેસા કીશ્તીમેં બેઠા હોકે ઇસ્કા દરજા આબ વ ખાકકે દરમ્યાન હે ઓર આલેમે માકુલાતકે ઇસ પાર એક મુકામ હે જહાં અંબીયા, અવલીયા ઓર અહલે તસવ્વુફ પોહોંચતે હેં. ઇસ્કી મીસાલ એસી હે, જેસા હવાપર ઉડતે હેં ગેહી બાતથી કે લોગોંને હઝરત સ. સે કહાકે ઇસા અલયહીસ્સલામ પાની પર ચલતે થે ફરમાતે ગેલ સચ હે. **અગર ઇન્કા યકીન જ્યાદા હોતા તો હવા પર ચલતે.** તો આદમીકે સફરકી મનઝીલેં આલમેં ઇદરાકમેં જુદા કરતી હેં. જબ મનઝીલેં આખીર હોતી હેં, શાયદ મલાઇકિ કે દરજેકો પોહોંચેગા. પસ જાનવરૂકે આખીર દરજાતસે લેકેઃ મલાઇકકે આલા દરજા તક આદમીકે ઉરૂજકી મનઝીલેં હેં યેહ ઇસ્કા નશેમો ફરાઝ હે. ઇસે યેહ ખતર લગા હે કે શાયદ અસ્ફલુસ્સાફેલીનમેં ગીરે યા આલા ઇલ્લીયીનકો પોહોંચે ઇસ ખતરકા બ્યાન કુરાન શરીફમેં યું આયા હે. **"હમને દીખલાઈ અમાનત આસમાનકો ઝમીનકો ઓર પહાડુંકો ફીર સબને કબુલ ન કીયા ઓર ઇસસે ડર ગએ ઓર ઉઠા લીયા ઇસ્કો ઇન્શાનને તેહકીક વોહ થા ઝાલીમ ઓર નાદાન."** કયું કે જો ચીઝ જમાદ યાની પત્થર હો ઉસ્કા દરજા નહિ બદલેગા વોહ બેખબર હે ઇસે ખતર દરપેશ નહિ ઓર મલાઇક ઇલ્લીયીનમેં રેહતે હેં. અપને અપને મુકામસે નહિ ઉતરેંગે બલ્કે હરએકકા મુકામ ઇસીપર વકફ હે જેસા ફરમાયા **ઓર નાહ હે હમસે મગર ઇસ્કે લીયે હે મુકામ મુકરર** બહાઇમ અસ્ફલુસ્સાફેલીનમેં હેં. યેહ તરક્કીકી લીયાકત નહિ રખતે. આદમી જો દોનુંકે વસ્તમેં વાકે હુવા યેહ ખતરકી જગા હે કયું કે મુમકીન હે ચઢાવસે દરજા મલાઇકકો પોહોંચે. યા ઉતારસે બહાઇમકે દરજેમેં ગીરે તો અમાનત કો ઉઠાનેકા માની ખતરનાક કામકા અખત્યાર કરના હે. ફીર આદમીકે સિવાએ ઓર કીસી મખલુકકા યેહ મકદુર નહિ કે અમાનતે ઇલાહીકા બોઝ ઉઠા સકે. મકસુદ યેહ હે એસી બાત જો અકસર લોગ નહિ કહે હેં. હમ કેહ દીએ તો તુઝે માલુમ હો કે યેહ અજબ નહિ. મુસાફીર હમેશા મુકી-

મુકે બરખીલાફ રેહતા હે. ઓર અકસર લોગ મુકીમ હે મુસાફીર નાદીર હે ઓર જો શખ્સ મહસુસાત ઓર મુખ્યલાતમેં જો પેહલી મન્ઝીલ હે રહા કરેગા હરગીઝ ઇસકે કામુકે હકાઇક ઝાહીર નહિ હોવેંગે વોહ રૂહાની નહોગા રૂહાનીયાત કે અહકામ નહિ સમઝેગા. ઇસી વાસ્તે ઇસકા બ્યાન કીતાબુમેં નાદીર રહેતા હે. ઇતને બ્યાન પર હમ બસ કરેંગે કયું કે ઇસસે જ્યાદા આખેરતકી મારેફત કીસીકે ઝેનમેં ન આવેગી બલ્કે ઇતના ભી સમઝના દુસ્વાર હે. ફ્સ્લ બસા અહમકાન જીન્હેં નકુવ્વત યેહ હે કે કામુંકી અપની બસીરતસે પેહચાનેં ઓર ન યેહ તવફીક કે શરીઅતસે ઇસકો કબુલ કરેં, આખેરતકે મુકદ્દમેમેં દંગ રેહતે હેં. શક ઇન પર ગાલીબ હુવા હે ઓર જબ ગલબા શેહવતકે સબબસે આખેરતકા ઇન્કાર ઇન્હેં પસંદ આતા હે ઇન્કે દીલમેં વોહ ઇન્કાર ઝાહીર હોતા ઓર શેતાન ઇસકી પરવરીશ કરતા હે. વોહ સમઝતે કે દોઝખકા અહવાલ જો શુરૂમેં આયા હે, ફક્ત ડરાનેકી ખાતીર હે. ઓર જો કુછ બેહીસ્તકા અહવાલ હે, સબ ફ્રેબ હે. ઇસ લીયે શેહવતે નફસાનીકી પેરવી કરતે હે. ઓર શરઅપર નહિ ચલતે, ઓર શરઅ પરસ્તુંકો હીકારતકી નઝરસે દેખતે ઓર કેહતે હેં કે યેહ સબ ઠગ ગએ હેં એસે અહમકકો ઇસ બાતકી લીયાકત કહાં જો ઇન અસરારકો દલીલસે સમઝે. પસ ઇસકો દાવત કીજીએ તા એક ઝાહેરી બાતમેં તઅમ્મુલ કરે ઓર ઇસસે યું કહે કે અગરચે તેરા ગુમાન ગાલીબ યેહ હે કે એક લાખ ચોબીસ હઝાર પેગમ્બર ઓર સારે હુકમા, ઉલમા ઓર અવલીયા ગલતીપર હેં ઓર ફરેબ ખાએ, તો બા વસ્ફ ઇતની હીમાકત કે યેહ અહવાલ માલુમ કીયા. આખીર મુમકીન હે કે યેહ ગલતી તેરી હો ઓર તુ ફરેગ ખાયા હે કે આખેરતકી હકીકત ઓર અઝાબે રૂહાની નાહ સમઝતા હે. ઓર રૂહાનીયાતકી મીસાલ આલમે મેહસુસાતસે માલુમ નહિ કરતા. અગર વોહ અપની ગલતીકા કાઇલ ન હો ઓર કેહતા હો જેસા મેં જાનતાહું કે દોકા, અદદ, એકસે, જ્યાદા હે; ઇસી તરહ સમઝતાહું કે રૂહકી કુછ હકીકત નહિ ઓર વોહ બાકી નહિ રેહતી. રૂહાની ઓર જીસ્માની રાહત વ રંજ સબ જુઠ હે એસેકા મીઝાજ બીગડ ગયા હે ઇસકે ઇસ્લાહકી ઉમેદ ન રખીએ યેહ ઉસ કોમમેં દાખીલ હે જીનકે લીએ હકતઆલાને કહા **"વ ઇન તદઅહુમ ઈલલ હુદાએ ફ્લન્ યહ તદુ વએઝન અબદા."** ઓર અગર વોહ કહેગા કે ઇસકા મહાલ હોના મેરે પાસ સાબીત નહિ અગરચે યેહ બાત મુમકીન હે પર બઇદ હે ઓર જબ યેહ મુકદ્દમા મુઝે ઠીક હકીકત માલુમ નહિ ઓર ઝન્ન ગાલીબસેભી સમ-

ઝતા હું તો એક ઝઇફ ગુમાનસે સારી ઉમ્ર કાહેકો પરહેઝગારી અખત્યાર કરૂં ઓર નફસાની લઝતુંસે બાઝ રહું. હમ ઇસે જવાબ દેવેંગે, અબ જો તુને ઇતની બાતકા ઇકરાર કીયા અકલકી રૂસે તુઝપર વાજીબ હુવા કે તુ શરેકા તરીક અખ્ત્યાર કરે. કયું કે જબ બડા ખતર રેકતા હે ગુમાન ઝઇફસે ભાગતે હેં. મસલન જબ તુ ખાના ખાનેકા ઇરાદા કીયા, કીસીને બોલા કે સાંપ ઇસ ખાનેમેં મુંહ ડાલા હે તો અલબત્તા હાથ ખેંચ લેગા. અગરચે ઇસબાતકા ગુમાન હો કે વોહ જુઠ કહેતા હે ઓર આપ ખાનેકે વાસ્તે યું બોલતા હે. પર મુમકીન હે કે ઇસને સચ કહા હો. તુ અપને દીલમેં કહેગા અગર મેં ઇસકો ન ખાઉં તો ભૂખકી અજીયત ઉઠાની સેહલ હે. અગર ખા જાઉં; શાયદકે વોહ સચ કહા હો, ઇસી તરાહ અગર બીમાર હો જાવે ઓર અંદેશા મોતકા હો, ઉસવકત તાવીઝ નવીસ બોલા, એક દીરમ મુઝે દે, તો તાવીઝ ઓર નકશ લીખ દેતા હું, જીસકી બરકતસે તુ ચંગા હોગા. અગરચે તેરા ગુમાન ગાલીબ યેહ હેકે ઇસ નકશકો તંદુરસ્તીસે કુછ નીસબત નહિ. પર તું કહેગા શાયદ યેહ સચ કેહતા હો, એક દીરમ ઇસકો દેના આસાન હે. ઓર અગર કોઇ નજુમી કહે કે જબ ચાંદ ફલાની મનઝીલમેં આવે, ફલાની કડવી દવા ખા, તો સેહત હાસીલ હો ઇસકી બાત માનકે વોહ મેહનત તો ઉઠાવેગા ઓર કહેગા શાયદ યેહ સચ કેહતા હો પર અગર દરોગ કહા હે યેહ મહેનત સેહલ હે પસ કીસી આકીલકે નઝદીક એક લાખ ચોબીસ હઝાર પેગમ્બરકા કોલ ઓર ઇસપર સારે હોકમા ઓર ઓલમા ઓર અવલીયાકા ઇતેફાક કરના, નજુમી ઓર તાવીઝ નવીસ ઓર તબીબ કાર્ગરસે કમતર ન હોગા. જીનકી બાતકે ભરોસે, ઇસ મેહનતે અઝીમસે બચનેકી ખાતીર થોડા રંજ અપને પર તો લીયા. ઓર બહોત નુકશાનકી બનીસબત થોડા નુકસાન કમ રહેતા હે જબ કોઇ શખસ હીસાબ કરેગા કે દુન્યાકી ઉમ્ર કીતની હે ઓર ઝમાના અબદ જીસે આખીર નહિ કીતના હે ? સમઝેગા કે યેહ મહેનત ઇસ ખતરે અઝીમકે મુકાબલેમેં થોડી હે જો અપને દીનમેં કેહતા હે કે અગર યેહ રાસ્ત કેહતે હેં મેં ઇસ અઝાબે અબદમેં રહું કયા કરૂંગા યેહ દુન્યાકી રાહત જો ચંદ રોઝકી હે. મુઝે કયા ફાયદા દેગી. શાયદકે યેહ સચ કેહતે હોં ઓર અબદકે માની યેહ હેં કે અગર સારે જહાનમેં બાજરા ભર દે ઓર એક પરીંદેકો કહે કે હર હઝાર સાલમેં એક બાર એક દાના ઇસસે ચુગે નીદાન વોહ ગલ્લા સફ જાવેગા ઓર અબદસે કુછ કમ ન હોગા. પસ એસી મુદ્દત બેહશ્તેલાગેં અગર અઝાબે રૂહાની હો યા જીસમાની યા ખ્યાલી કીસતરહ ઇસકો સહીએ.

ઓર દુન્યાકી ઝીંદગી ઇસ્કે સામને નાચીઝ હે કોઇ આકીલ એસા ન હોગા કે ઇસ મતલબમેં ખુબ ગોર ન કરે ઓર ન સમઝે કે એહત્યાતસે ચલના ઓર એસે ખતરેસે હઝર કરના વાજીબ હે ગોકે ઇસમેં મેહનત હો, અગરચે ગુમાની બાત હો ક્યુંકે દુન્યાકે લોગ તીજારતકી ખાતીર કીસ્તીપર સવાર હોકે દરયા-કા સફર કરતે ઓર મહેનતેં ઉઠાતે હેં સબ ગુમાનસે મેહનત ઉઠાતે હે. તો અગરચે અઝાબે આખેરતકા ઇસ્કો યકીન નહિ, આખીર ગુમાને ઝઇફ રખતા હોગા. પસ અગર અપને પર શફકત કરેગા તો ઇસ મેહનતકો ઉઠા લેવેગા. ઇસી વાસ્તે હઝરત અમીરૂલ મોમેનીન અલી કરમલ્લાહો વજ્હ હો એક દીન કીસી મુલહીદસે મુનાઝેરા કરકે કેહને લગે. 'અગર અઝાબે આખેરતકે બાબમેં તેરી બાત સચ હે તો તેરી નીજાત હો ઓર હમારી ભી અગર હમારા કહા હક હે, તો હમ છુટેંગે ઓર તુ દાએમી અઝાબમેં પડા રહેગા યેહ બાત જો અમીરૂલ મોમેનીનને ફરમાયા ઇસ મુલહીદકે કેહમ ઝઇફકે મુવા-ફીક થી ન યે, કે આપકો ઇસ બાબમેં શક હો પર આપને સમઝા કે રાહે યકીનકી બાત ઇસ મુલહીદકે ઝેનમેં નહિ આવેગી. પસ ઇસસે તુઝે માલુમ હોગા કે દુન્યામેં જો શખ્સ ઝાદે આખેરતકી તરફ મશ્ગુલ ન હો બડા અહમક હે ઉસ્કા સબબ ગફલત વ નાદાની હે. ક્યું કે દુન્યાકી શેહવતેં ઇસે એતની ફુરસત નહિ દેતી કે જરા તઅમ્મુલ કરે નહિ તો જો શખ્સ બીલયકીન સમઝા ઓર વોહ જો ગુમાને ગાલીબસે જાનતા હે ઇન સબપર અકસ કી રૂસે વાજીબ હે કે ઇસ ખતરે અઝીમસે બચેં ઓર એહતેયાત કી રાહ આગે લે. **સલામ હો ઉસ પર, જો તાબેદારી કીયા સીધી રાહકી** બાબ ઉન્વાને મુસલમાનીકા બ્યાન જીસમેં મારેફતે નફસ, ઓર મારેફતે ઇલાહી, ઓર મારેફતે દુન્યા, ઓર મારેફતે આખેરત, મઝકુર હે તમામ હુવા ઇસ્કે બાદ મોઆમલાતે મુસલમાનીકે અરકાન હમ શુરૂ કરીંગે ઇન્શા અલ્લાહોતઆલા. **અલ્લા હુમ્મા સલ્લે અલા સય્યદના વ મોલાના મોહમ્મદીં વ આલેહી વ સહાબેહી વ સલ્લીમ.**

તમામ હુવે ચારૂ ઉન્વાન, મારેફત નફસ, મારેફતે ઇલાહી,
વ મારેફતે દુન્યા, વ મારેફતે આખેરત, કીતાબ
કીમીયાએ સઆદતકે.

